

Nr 83.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående omorganisation av fältveterinärkåren; given Stockholms slott den 25 januari 1918.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvärsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t i fråga om omorganisation av fältveterinärkåren härmed föreslå riksdagen

Beträffande arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse:

1:o) *att* riksdagen måtte besluta:
att chefen för fältveterinärbyrån skall benämnas överfältveterinär; samt
att å arméförvaltningens stat skall uppföras en byråassistent med regementsveterinärs avlöning.

Beträffande antalet veterinärer vid truppförbanden:

2:o) *att* riksdagen måtte besluta:
att vid varje arméfördelning skall finnas en fördelningsveterinär, benämnd fältveterinär, således tillsammans sex fältveterinärer, uppförda å staten för generalitetsstaten, med skyldighet för ifrågavarande beställningshavare att jämte egen tjänst tillsvidare bestrida
fältveterinären vid första arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Skånska husarregementet,
fältveterinären vid andra arméfördelningen veterinärvården vid Östgöta trängkår ävensom vid Första och Andra livgrenadjärregementena,
fältveterinären vid tredje arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Livregementets husarer,
fältveterinären vid fjärde arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Livgardet till häst,

fältveterinären vid femte arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Livregementets dragoner, samt

fältveterinären vid sjätte arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Norrlands artilleriregemente;

att vid kavalleriet skola finnas följande veterinärer, nämligen:

vid Livgardet till häst en bataljonsveterinär med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Svea livgarde,

vid Livregementets dragoner en bataljonsveterinär,

vid Livregementets husarer en bataljonsveterinär,

vid Smålands husarregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Kalmar regemente,

vid Skånska husarregementet två bataljonsveterinärer,

vid Skånska dragonregementet en regementsveterinär och två bataljonsveterinärer,

vid Kronprinsens husarregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, samt

vid Norrlands dragonregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Västerbottens regemente;

att vid artilleriet skola finnas följande veterinärer, nämligen:

vid Svea artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Göta livgarde,

vid Göta artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär,

vid Vendes artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Norra skånska infanteriregementet,

vid Norrlands artilleriregemente en bataljonsveterinär,

vid Upplands artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Upplands infanteriregemente,

vid Smålands artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Jönköpings regemente, samt

vid Positionsartilleriregementet en bataljonsveterinär, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid krigsskolan å Karlberg;

att vid fortifikationen skola finnas två bataljonsveterinärer, nämligen en för Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren samt en för Norrlands

ingenjörkår, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Jämtlands fältjägarregemente;

att vid trängen skola finnas fem bataljonsveterinärer, nämligen

en för Svea trängkår, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Livregementets grenadjärer,

en för Göta trängkår, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Skaraborgs regemente,

en för Norrlands trängkår, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Västernorrlands regemente,

en för Skånska trängkåren, samt

en för Västmanlands trängkår;

att för Gottlands trupper skall finnas en bataljonsveterinär, uppförd å staten för militärbefålet på Gottland;

att för garnisonen å Karlsborg skall finnas en bataljonsveterinär, uppförd å staten för kommandantsstaten;

att för Bodens garnison samt för bestridande av tjänsten såsom fästningsveterinär vid kommandantskapet därstädes skall finnas en regementsveterinär, uppförd å staten för kommandantsstaten; samt

att vid ridskolan å Strömsholm skall finnas en bataljonsveterinär, uppförd å ridskolans stat, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Utnäslöts remontdepå.

Beträffande avlöningsförmånerna för militärveterinärer:

3:o) *att* riksdagen måtte besluta:

att överfältveterinären skall erhålla enahanda avlöningsförmåner som överfältläkaren, med rätt för nuvarande innehavaren av beställningen såsom fältveterinär och chef för arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses fältveterinärbyrå *att* för åtnjutande av ålderstillägg räkna sig tillgodo föregående tjänstgöring i innehavande beställning;

att fältveterinär skall erhålla majors avlöningsförmåner;

att regementsveterinär skall erhålla kaptens av första klassen avlöningsförmåner;

att av de 27 bataljonsveterinärer, som efter genomförd organisation skola finnas, de 13 äldre skola erhålla kaptens av andra klassen avlöningsförmåner och de 14 yngre löjtnants av första klassen avlöningsförmåner; samt

att till regementsveterinären för Bodens garnison skall utgå ett särskilt arvode om 1,000 kronor.

Beträffande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de nya avlöningsförmånerna:

4:o) **att** riksdagen måtte godkänna följande villkor och bestämmelser, för att ordinarie militärveterinär må åtnjuta de nya avlöningsförmånerna, nämligen:

att med ordinarie militärveterinärbeställning icke må förenas annan tjänst å rikets eller riksdagens stat;

att med sådan beställning ej heller må förenas vare sig annan tjänst å kommuns stat, eller uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försett eller blivit såsom aktiebolag registrerat, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag, eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, så framt ej uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande tjänst, uppdrag eller befattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen såsom militärveterinär, Kungl. Maj:t finner tjänsten, uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tillsvidare bibehållas;

att ordinarie veterinär vid ett truppförband skall vara skyldig att utan särskild gottgörelse ej mindre bestrida veterinärvård vid såväl till truppförbandet förlagd militärskola och utbildningskurs som av där eljest uppställda hästar, tillhörande truppavdelning, stab eller enskilda dit kommanderade officerare, än även till militärveterinärbeställning hörande undervisningsskyldighet vid sådan skola eller kurs; samt

att ordinarie veterinär vid ett truppförband skall vara skyldig att jämte utövändet av sin egen befattning utan särskild gottgörelse i förläggningssorten bestrida veterinärvård vid annan till armén hörande trupp, där sådant prövas nödigt till följd av bortkommendering av eller eljest tillfälligt laga förfall för sistnämnda trupps veterinär, eller där Kungl. Maj:t finner skäligt att sådant för kortare tid föreskriva;

5:o) **att** riksdagen måtte förklara, att en var ordinarie militärveterinär, som hädanefter erhåller ordinarie militärveterinärbeställning, skall vara pliktig underkasta sig nu omförmälda villkor och bestämmelser.

Beträffande upprättande av reservstat för fältveterinärkåren:

6:o) **att** riksdagen måtte besluta, att en särskild reservstat för fältveterinärkåren skall upprättas i huvudsaklig överensstämmelse med följande allmänna grunder:

1. Fältveterinärkårens reservstat skall efter genomförd organisation omfatta följande antal beställningar, nämligen 1 fältveterinärbeställning, 4 regementsveterinärbeställningar och 2 bataljonsveterinärbeställningar.

2. För övergång till reservstat fordras, förutom full tjänstduglighet: för regementsveterinär 15 tjänstår såsom militärveterinär och 48 levnadsår samt för bataljonsveterinär 10 tjänstår såsom militärveterinär och 43 levnadsår.

3. Veterinär å reservstat är tjänstgöringsskyldig i krig och då värnpliktiga inkallas till rikets försvar ävensom vid sådan övning, som till utrönande av härens krigsberedskap kan bliva anbefalld, samt dessutom i fred: efter uppnådda 48 år i högst 50 dagar under loppet av varje tvåårsperiod av tjänstetiden och intill fyllda 48 år högst 100 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden.

4. Följande löner tillkomma veterinärpersonal å reservstat:

fältveterinär	kronor 3,100: —
regementsveterinär	» 2,100: —
bataljonsveterinär	» 1,650: —

Vid övergång till reservstat tillerkänd lön bibehålles oförändrad under hela tjänstetiden å samma stat.

Till bataljonsveterinär utgår ett avlöningstillägg å 300 kronor vid uppnådd 48 års ålder.

Avlöningstillägg tillträdes vid början av kalenderåret näst efter det, varunder vederbörande uppnått den för erhållande av avlöningstillägget stadgade levnadsålder.

Avlöning under tjänstgöring, såsom dagavlöning, dagtraktamente och annan tillfällig avlöning, tillkommer veterinär å reservstat enligt för personalen å aktiv stat gällande föreskrifter ävensom rese- och trakta-mentsersättning för resor till och från tjänstgöringsort.

5. Veterinär å reservstat är skyldig att avgå från reservstat dels på grund av otjänstbarhet efter samma grunder som personal på aktiv stat, dels efter uppnående av den ålder, som berättigar motsvarande personal på aktiv stat till avgång med fyllnadspension.

6. Veterinär å reservstat åtnjuter efter avgång från densamma vid uppnådd pensionsålder följande pension av statsmedel, nämligen

fältveterinär	kronor 2,700: —
regementsveterinär	» 1,800: —
bataljonsveterinär	» 1,300: —

I avgift för egen pensionering erlägger veterinär å reservstat 3 procent av kassa- och fyllnadspensionernas sammanlagda belopp.

7. Veterinär å reservstat är skyldig att efter övergång till pensionsstat kvarstå i arméns reserver under samma tider, som gälla för

motsvarande personal på aktiv stat efter avgång med pension från den-
samma.

8. Veterinär å reservstat är tillsvidare skyldig att kvarstå såsom delägare i arméns änke- och pupillkassa med den änkepensionsrätt, han vid övergången till reservstat innehar, och på de villkor, som reglementet för denna kassa stadgar, och skall för sådan delägare utgå statsbidrag till samma belopp som närmast före övergången.

Beträffande arméns hovbeslagsväsende:

7:o) *att* riksdagen måtte besluta, att vid varje kavalleriregemente en furirbeställning av andra klassen skall utbytas mot en dylik beställning av första klassen.

Beträffande övergången till den nya organisationen under år 1919:

8:o) *att* riksdagen måtte medgiva,

att den nya organisationen tillämpas i vad den rör arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse;

att av de sex nya fältveterinärbeställningarna tre beställningar tillställas med ordinarie innehavare ävensom att tre truppveterinärer förordnas att mot ett arvode av 500 kronor bestrida befattning såsom fördelningsveterinär;

att den nya organisationen tillämpas vid följande truppförband och formationer, nämligen: Smålands husarregemente, Skånska dragonregementet, Kronprinsens husarregemente och Norrlands dragonregemente, Svea, Göta, Vendes, Upplands och Smålands artilleriregementen, Positionsartilleriregementet, fortifikationen, trängen beträffande Svea, Göta och Norrlands trängkårer, Skånska trängkåren och Västmanlands trängkår, Gottlands trupper samt Karlsborgs och Bodens garnisoner;

att därest under år 1919 vakans i regements-(bataljons-)veterinärbeställning kommer att inträffa vid truppförband, där antalet veterinärbeställningar skall minska enligt den nya organisationen, beställningen icke tillsättes utan upprätthålles på annat sätt, intill dess den nya organisationen kan tillämpas;

att den nya organisationen rörande avlöningsförmånerna tillämpas även vid de truppförband, där antalet veterinärbeställningar skall minska;

att någon ökad avlöning för de till tjänstaldern äldsta bataljonsveterinärerna enligt nuvarande organisation och avlöningsföreskrifter icke vidare skall tilläggas ytterligare någon bataljonsveterinär;

att en bataljonsveterinärbeställning vid fortifikationen ävensom samtliga fältveterinärstipendiatbeställningar indragas; samt

att för genomförande av den nya organisationen och lönerregleringen användas dels de löner, dagavlöningar och arvoden, som för arméns veterinärer finnas uppförda i staterna för arméförvaltningen, kommandantsstaten och krigsskolan samt vederbörliga truppförband, dels ock ett under ordinarie anslaget till avlöning och rekrytering m. m. för ändamålet särskilt beräknat belopp av förslagsvis 45,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

E. A. Nilson.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25
januari 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Nilson, anhöll härefter att få underställa Kungl. Maj:ts prövning ett av särskilda inom lantförsvarsdepartementet tillkallade sakkunniga den 29 november 1916 avgivet förslag rörande militärveterinärväsendets organisation i fred samt yttrade därvid följande:

Framställning
av inspek-
tören för
kavalleriet.

»Under framhållande av att under åren 1908—1914 i medeltal nära 20 procent av bataljonsveterinärbeställningarna och nära nog samtliga fältveterinärstipendiatbeställningarna varit vakanta och att denna ständiga brist på militärveterinärer med långvarig tjänstebana inverkade synnerligen ofördelaktigt på veterinärvården vid truppförbanden, gjorde inspektören för kavalleriet i underdånig skrivelse den 13 april 1916

framställning om tillkallande av särskilda sakkunniga för verkställande av utredning angående militärveterinärväsendets omorganisation. I sammanhang härmed kunde ifrågasättas, huruvida icke jämväl frågan om veterinärväsendets organisation i krig borde upptagas till prövning. Enligt vad som hittills blivit bekant från de krigförande makterna, ville det nämligen synas, som om på många håll veterinärväsendet icke varit skickat att möta de stora krav, som omedelbart vid krigsutbrottet ställts på detsamma. Möjligt vore, att förhållandena hos oss vore avsevärt bättre, men å andra sidan syntes frågan vara av den vikt, att en allsidig utredning syntes böra komma till stånd.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 26 maj 1916 bemyndigade Kungl. Maj:t statsrådet och chefen för lantförvarsdepartementet att tillkalla sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag till veterinärväsendets organisation i fred och, därest så skulle synas erforderligt, jämväl förslag beträffande detsammas organisation i krig. För verkställande av berörda utredning tillkallades sedermera ledamoten av riksdagens andra kammare hovstallmästaren Gösta Tamm, översten friherre B. Cederström, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren Johan Jönsson i Revinge, bataljonsveterinären K. Hill och laboratorn vid veterinärhögskolan G. Forssell.

Tilkallande
avsakkunniga.

Med skrivelse den 29 november 1916 hava de sakkunniga överlämnat utredning och förslag rörande militärveterinärväsendets organisation i fred. De sakkunniga hava därvid framhållit, att ändringar i de militärveterinära förhållandena under de senare åren ofta varit föremål för uttalanden och utredningar, men hade det då huvudsakligen gällt en omreglering av lönestaten. De militärveterinära förhållandena i sin helhet hade däremot icke varit föremål för mera genomgående granskning. De erfarenheter, som det senaste decenniet givit med avseende på bristande kontinuitet i militärveterinärkårens rekrytering, samt rön från det nu pågående världskriget med avseende å kraven på militärveterinärväsendet hade emellertid givit de sakkunniga en välgrundad anledning till en utredning med avseende å önskvärda förbättringar och ändringar av hela vår militärveterinära organisation.

De sakkunnigas
förslag
och däröver
hörda myndigheter.

Sedan arméförvaltningens intendents- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse den 23 januari 1917 avgivit infordrat utlåtande över de sakkunnigas förslag, har detta jämte arméförvaltningens utlåtande varit utställt till yttrande av chefen för generalstaben, samtliga armé-

fördelningschefer, kommandanten i Boden, militärbefälhavaren på Gottland, inspektören för kavalleriet, generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet, chefen för fortifikationen och inspektören för trängen ävensom Svenska Fältveterinärsällskapet.

Den centrala ledningen av militärveterinärväsendet.

Nuvarande
organisation.

Högsta ledningen av militärveterinärväsendet tillkommer för närvarande arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, vars chef, generalfältläkaren, har ständig befälsrätt över arméns veterinärpersonal. De veterinära ärendena handläggas å sjukvårdsstyrelsens fältveterinärbyrå. Chef för denna byrå är fältveterinären, vilken föredrager de veterinära ärendena. Dessa avgöras av generalfältläkaren såsom sjukvårdsstyrelsens chef, i den mån ärendenas avgörande ej tillkommer arméförvaltningens plenum eller sjukvårdsstyrelsen i förening med en eller flera av arméförvaltningens departement eller ock, efter generalfältläkarens bestämmande, ankommer å fältveterinären.

Jämlikt den för arméförvaltningen gällande instruktionen handläggas å fältveterinärbyrån ärenden, som angå

- a) arméns veterinärväsende i allmänhet,
- b) anskaffning, vård och redovisning av arméns veterinärmateriel,
- c) granskning av rationsstater,
- d) skoning samt ersättning för störtade hästar,
- e) upprättande av tabeller, rapporter och rullor m. m., som avse veterinärvården,
- f) granskning av persedelredogörelser angående veterinärmaterielen och granskning i tekniskt hänseende av medelsredogörelser rörande denna materiel,
- g) utbetalningar, varom sjukvårdsstyrelsen fattar beslut, samt
- h) utarbetande av statistik över användningen av de till veterinärväsendet anslagna medel.

Dessutom handlägger sjukvårdsstyrelsen ärenden, som angå militärveterinärernas och fältveterinärstipendiaternas antagande och entledigande.

Chefen för fältveterinärbyrån är även skyldig att på order av generalfältläkaren företaga inspektioner av veterinärvården vid truppförbanden och utbildningen vid hovslagarskolorna.

De sakkunni-
gas förslag.

Den centrala ledningen av militärveterinärväsendet hava de sakkunniga ansett för närvarande icke vara lämpligt ordnad. Arbetsbördan i arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse vore stadd i ständig ökning. De å fältläkarbyrån handlagda ärendena hade sålunda ökats från 1,001 år

1908 till 3.546 år 1915, och den fåtaliga läkarpersonalen i styrelsen vore under den ordinarie tjänstetiden fullt upptagen med handläggningen av de dagliga förvaltningsärendena. En väsentlig del av det viktiga och krävande arbete, som därutöver ålåg den centrala myndigheten, måste därför verkställas på övertid eller anförtros åt tillfälligtvis anlitade extra arbetskrafter. Det vore alltså tydligt, att redan under fred måste enbart landets militära sjukvård giva sjukvårdsstyrelsen en fullt tillräcklig arbetsbörda.

Verksamheten vid den veterinära avdelningen i sjukvårdsstyrelsen vore redan under fred omfattande och av stor betydelse från ekonomisk synpunkt och för arméns slagfärdighet. De å veterinärbyrån handlagda ärendena visade även de en ständig stegring. Under åren 1908—1915 hade de sålunda stigit från 340 till 759. Härefter vore dock icke inräknad en stor mängd underhandsskrivelser, vilka föranlett utredningar och svar, ej heller de hemliga ärendena. De å byrån handlagda ärendena omfattade dels arméns veterinärväsende i allmänhet, dels dess tekniska och administrativa ledning. Hit hörde sålunda högsta ledningen av vården av de sjuka hästarna, organisationen av kampen mot uppträdande smittosamma sjukdomar, arméns förseende med instrument, bandage, hovbeslagsmateriel m. m. Organisation och anskaffning av den vid krigstillfälle behövlige veterinärmaterielen och övriga utrustningen måste genomföras under fred. Personalfrågan inom militärveterinärkåren skulle ordnas och erforderliga initiativ härutinnan tagas. Fördelningen av arméns fasta veterinärpersonal och värnpliktiga veterinärer för deras ändamålsenliga användning i krig tillhörde även den veterinära delen av sjukvårdsstyrelsens verksamhet. Härtill komme hela den granskande och kontrollerande delen av denna avdelnings arbete. Alla materielförteckningar från regementen och kårer, alla räkningar, alla årsrapporter skulle genomgå och sammanställas m. m. Ett klargörande av, vilka värden den veterinära verksamheten vid armén rörde sig om, visade, att anskaffningskostnaden för arméns stambästar representerade en summa av omkring 19,000,000 kronor. Anslaget till truppveterinärvården (omfattande även hovbeslagsmaterielen) hade år 1915 uppgått till 205,000 kronor. Det vore alltså högst betydliga ekonomiska värden, för vilka den centrala veterinärstyrelsen bure ansvaret.

Om redan under fredsförhållanden den centrala militärveterinära verksamheten vore av stor betydelse för armén och för staten ur ekonomisk synpunkt, bleve detta än mer förhållandet vid krigstillfälle. Erfarenheten från det pågående världskriget hade i alla länder och vid alla fronter visat, att veterinärorganisationen sattes på det skarpaste

prov redan från krigets första dag. De till krigstjänst uttagna hästarna saknade ofta den nödiga träningen för att kunna utstå de hårda strapatserna. Det nyinkallade manskapet hade icke hunnit uppöva den nödiga tekniska färdigheten i anpassandet av sadlar och selar. Även komme hästarna ofta att lida på grund av svårighet att anskaffa foder och vatten samt skydd mot hårt väder. Allt detta föranledde, att antalet skadade hästar bleve högst betydligt. Vore nu icke veterinärorganisationen redan i fred väl förberedd och ledningen redan från början beredd att anpassa den efter de uppstående förhållandena, bleve hästförlusterna oerhörda och väldiga värden, som kunnat räddas, ginge förlorade. Det vore därför en tvingande nödvändighet att tillse, att man icke genom bristande militärveterinär organisation i onödan förlorade något av det hästmateriel, som skadades. Men utom de direkta skadorna hade man som en faktor av största vikt att räkna med de smittosamma sjukdomarna. Dessa kunde bliva en fruktansvärd fara för icke blott arméns hästar utan även för husdjuren i hemorten. Mot de smittosamma sjukdomarna krävdes målmedvetna och kraftiga åtgärder. Dessa åtgärder måste ledas från den centrala myndigheten, ty utan enhetlighet i åtgärderna och ledningen kunde det hela lätt bliva förfelat.

De sakkunniga kunde icke finna välbetäckt, att högsta ledningen och ansvaret för allt detta skulle åligga generalfältläkaren, ty oavsett att han icke vore veterinär fackman, vore det arbete och det ansvar, han hade för sanitetsväsendet, mer än tillräckligt krävande. De sakkunniga funne sig därför böra föreslå utbrytande av fältveterinärbyrån ur arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse och bildandet av en *arméförvaltningens veterinärvårdsstyrelse* med enahanda ställning som sjukvårdsstyrelsen.

Chefskapet för veterinärvårdsstyrelsen borde anförtros åt en veterinär fackman, vilken samtidigt borde vara inspektör för arméns veterinärväsende: *fältveterinärinspektören*. Dennes uppgifter skulle i stort sett överensstämma med dem, som nu tillkomme byråchefen i sjukvårdsstyrelsens fältveterinärbyrå, dock med den utvidgning och omgestaltning, som betingades av den ändrade organisationen, särskilt med avseende fäst vid inspektörens ställning som chef för veterinärvårdsstyrelsen.

I veterinärvårdsstyrelsen borde inrättas en tjänst som *föredragande* med uppgift att bearbeta och förbereda de olika ärendena. Redan nu hade det visat sig nödvändigt att ställa till fältveterinärens förfogande ett veterinärt biträde, som mot årligt arvode utfört statistiska och förberedande uppgifter. Med den ökade arbetsbörda, som efter genom-

förd organisation av de värnpliktigas utbildning och tjänstgöring samt omorganisation av militärveterinärväsendet i dess helhet uppkomme, ansåge de sakkunniga det vara en tvingande nödvändighet, att hos veterinärvårdsstyrelsen inrättades en fast sådan beställning. Då innehavaren av denna tjänst torde få ingen eller nästan ingen möjlighet att skaffa sig extra inkomster och det dessutom vore önskvärt, att han icke tillhörde de yngre av militärveterinärkåren, vore det nödvändigt att tillförsäkra honom inkomster i likhet med regementsveterinär.

Erfarenheterna hade visat, att i såväl krig som fred den högsta militära myndigheten måste hava till sitt förfogande speciell sakkunskap inom de vid armén mest tillämpade veterinärmedicinska vetenskaperna. Med de utomordentliga framsteg, som veterinärvetenskapen gjort under de senaste tiotal åren, vore det uteslutet, att chefen för den centrala militärveterinära förvaltningen, även om än aldrig så framstående, kunde i alla vetenskapliga frågor besitta full sakkunskap. För erhållande av utredning och råd i sådana frågor kunde visserligen, såsom hittills plägade ske, hänvändelse göras till de institutioner, som ägde den önskade sakkunskapen, såsom veterinärhögskolans lärarkollegium och statens veterinärbakteriologiska anstalt. Men denna väg vore tidsödande och för invecklad, och det vore önskligt, att inom veterinärvårdsstyrelsen kunde tagas initiativ i dylika frågor. Dessutom vore det av största gagn, om inom veterinärvårdsstyrelsen funnes representerad den praktiska militärveterinära sakkunskapen. Visserligen kunde förutsättas, att chefen själv besatte sådan kunskap, men då det kunde hava förgått ett tiotal år och mera, sedan chefsveterinären gjort trupptjänst, och det ur mer än en synpunkt vore lämpligt, att veterinärvårdsstyrelsen stode i intim kontakt med den veterinära trupptjänstens erfarenheter, skulle det enbart vara till gagn, om en ännu i trupptjänst varande veterinär tillhörde veterinärvårdsstyrelsen. De sakkunniga ansåge sig därför böra föreslå, att till veterinärvårdsstyrelsen skulle höra ett *fackråd* bestående av professorn i kirurgi vid veterinärhögskolan, professorn och föreståndaren för statens veterinärbakteriologiska anstalt samt en fördelnings-(regements-)veterinär. Veterinärvårdsstyrelsens chef skulle vara skyldig att höra detta fackråd i alla frågor av större vikt eller principiell betydelse och alltid vid avgivande av förslag till författningar o. d. Fackrådet borde även lämpligen deltaga i avgivandet av förslag i befordringsfrågor. De civila medlemmarna syntes böra åtnjuta ett årligt arvode av 300 kronor. Däremot skulle icke någon särskild gottgörelse utgå till den militära ledamoten.

För det *extra biträde* veterinärvårdsstyrelsen behövde av intendenturofficer, hjälp vid skrivgöromål, vaktmästare m. m. syntes arméförvaltningens personal kunna påräknas, i likhet med vad fallet vore för den nuvarande sjukvårdsstyrelsen.

På grund av vad sålunda anförts, föresloge de sakkunniga,

att militärveterinärväsendet frigjordes från arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse och förlades under en särskild arméförvaltningens veterinärvårdsstyrelse;

att chefen för veterinärvårdsstyrelsen bleve en veterinär, fältveterinärinspektören;

att föredragande i veterinärvårdsstyrelsen bleve innehavaren av en därför inrättad regementsveterinärbeställning; samt

att till veterinärvårdsstyrelsen skulle höra ett fackråd.

Arméförvaltningens yttrande.

Uti sitt i ärendet avgivna yttrande har arméförvaltningen förklarat sig icke kunna biträda de sakkunnigas förslag om upprättande av en självständig *veterinärvårdsstyrelse*. De militärveterinära ärendenas omfattning och storleken av den militärveterinära personalen motiverade ej en sådan särstyrelse; och ej heller kunde stöd för en sådan anordning erhållas vare sig i handhavandet av den ej särdeles omfattande militärveterinära förrådsförvaltningen, som för närvarande ankomme på sjukvårdsstyrelsen, eller i den förvaltning av hästmateriel, som handhades av vederbörande truppförbands- eller likställda myndigheter. En självständig och verklig styrelse krävde dessutom mera än de sakkunniga beräknat. Den föreslagne föredraganden, en mer eller mindre tillfälligtvis å veterinärvårdsstyrelsen placerad militärveterinär, kunde ej sägas vara föredragande och byråchef med vederbörlig befogenhet och ansvar såsom sådan i likhet med arméförvaltningens övriga, å ämbetsverkets stat uppförda och av Kungl. Maj:t utnämnda byråchefer. Erforderlig intendentur- och kanslipersonal ävensom betjäning kunde en blivande självständig veterinärvårdsstyrelse icke hava gemensamt med sjukvårdsstyrelsen. Redan de lokala förhållandena gjorde detta omöjligt; och i varje fall syntes det uppenbart, att två självständiga styrelser också måste vara utrustade var för sig med för en styrelse erforderliga organ.

Beträffande vidare själva handläggningen av veterinärendena och utövningen i övrigt av styrelsebefogenheterna syntes ingalunda någon fördel kunna vinnas genom en särstående veterinärvårdsstyrelse. Det förefölle snarare naturligt, att allt sundhetsväsende inom armén reglerades, såsom nu vore fallet, av en gemensam styrelse. Med fog syn-

tes därvid kunna åberopas den civila sundhetsvårdens administration genom medicinalstyrelsen, som, fastän omfattande hela riket, dock utövade jämväl den civila veterinära administrationen nämligen genom en byrå med en civil veterinär såsom chef och föredragande inför ämbetsverkets chef, vilken vore läkare. En liknande anordning för den militära veterinärvårdens administration syntes vara minst lika fullt ändamålsenlig och tillräcklig, och hittills hade veterligt mot den militärveterinära administrationen icke framkommit några väsentliga anmärkningar, som haft grund vare sig i sjukvårdsstyrelsens nuvarande organisation eller i sättet för styrelsens ämbetsutövning.

Arméförvaltningen funne sig därför böra på det bestämdaste avstyrka förslaget om inrättande av en särstående militär veterinärvårdsstyrelse. Däremot ansåge arméförvaltningen, att behovet av en *assistent å fältveterinärbyrån* med nödvändighet gjorde sig gällande, varför ämbetsverket funne sig böra föreslå, att på arméförvaltningens stat uppfördes en regementsveterinärtjänst, vilken beställning skulle innehavas av ifrågavarande assistent.

Lämpligheten och behovet av att inrätta ett *fackråd*, såsom de sakkunniga föreslagit, ansåge arméförvaltningen jämväl kunna med fullt skäl ifrågasättas, i synnerhet om arbetskrafterna å det militärveterinära administrationsområdet ökades med en assistent. Bättre vore, att, såsom hittills ägt rum, sjukvårdsstyrelsen vid behov ägde för visst fall tillkalla särskilda sakkunniga. Beträffande särskilt det föreslagna fackrådets deltagande i befordringsfrågor, syntes en sådan anordning i hög grad olämplig. Den, som bure ansvaret för veterinärvården vid armén, borde också ansvara för avgivet förslag i befordringsfråga, vilket emellertid icke skulle bliva förhållandet, därest de sakkunnigas ifrågavarande förslag bleve gällande. Något behov av ändring i princip beträffande det nu tillämpade sättet för avgivande av befordringsförslag inom det militära veterinärväsendet syntes icke heller föreligga.

Mot vad arméförvaltningen sålunda anført har föredraganden, fältveterinären P. L. Schmidt, uttalat en avvikande mening, i det han ansett, att veterinärväsendets intressen med hänsyn till framtiden och särskilt ur mobiliseringssynpunkt bleve bäst tillgodosedda genom inrättandet av en fristående veterinärvårdsstyrelse. En dylik anordning kunde dock tillstyrkas endast under den bestämda förutsättningen, att styrelsen finge en sammansättning, som lämnade säkerhet för att den kunde antagas fylla sin uppgift. De sakkunnigas förslag lämnade emellertid icke någon sådan säkerhet. Då veterinärvårdsstyrelsen borde hava samma ställning inom arméförvaltningen som sjukvårdsstyrelsen, följde

därav, att den måste organiseras i överensstämmelse därmed. Enligt föredragandens uppfattning krävdes, förutom chefen, följande personal, nämligen 1 byråchef (fältveterinär), 1 sekreterare (amanuens) 1 kvinnligt biträde av andra lönegraden, 1 departementsskrivare, 1 förrådsförvaltare och 1 vaktmästare. Staten för den blivande veterinärvårdsstyrelsen beräknades komma att sluta å 22,710 kronor.

Övriga myndigheters yttranden.

Av de i ärendet hörda *militärmyndigheterna* hava cheferna för andra och fjärde arméfördelningarna funnit sig böra förorda de sakkunnigas förslag om inrättande av en särskild veterinärvårdsstyrelse. Jämväl inspektören för kavalleriet har funnit de härför anförda skälen synnerligen väl grundade. De mycket stora värden, som arméns hästmateriel i fred och ännu mer i krig representerade, fordrade med nödvändighet en militärveterinär organisation, som garanterade det bästa möjliga utnyttjande och vård av denna materiel. Inrättandet av ett fackråd, på sätt de sakkunniga föreslagit, skulle även medföra mycket stora fördelar. Att, såsom arméförvaltningen föreslagit, sjukvårdsstyrelsen i stället vid behov skulle äga att för visst fall tillkalla särskilda sakkunniga, syntes vara mera omständligt och icke medföra samma fördelar. Däremot ansåge sig kavalleriinspektören böra avstyrka de sakkunnigas förslag, att fackrådet skulle deltaga vid avgivandet av förslag i befordringsfrågor. Jämväl generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet har, under framhållande att det vid tillsättande av befattningar vid truppförbanden vore av betydelse, att de militära synpunkterna komme till sin rätt, avstyrkt det framställda förslaget i vad det avser fackrådets behörighet i befordringsfrågor. Slutligen hava chefen för fortifikationen och inspektören för trängen förklarat sig icke hava något att erinra mot vad de sakkunniga i förevarande hänseende föreslagit.

Samtliga övriga militära myndigheter hava däremot ställt sig avisande mot de sakkunnigas förslag. Sålunda har chefen för generalstaben framhållit, att även om de av de sakkunniga anförda skälen för inrättande av en särskild veterinärvårdsstyrelse i viss mån vore värda beaktande, dessa skäl likväl icke syntes tillräckligt starka för att motivera en dylik fristående förändring av arméförvaltningens organisation. Frågan härom borde därför ej nu avgöras, men kunde kanske framdeles upptagas till behandling i sammanhang med andra förslag till omorganisation av arméförvaltningen. Icke heller chefen för tredje arméfördelningen har ansett, att de sakkunniga anført tillräckligt vägande skäl för en fristående veterinärvårdsstyrelse. Ett permanent fackråd, sammansatt på sätt de sakkunniga föreslagit, syntes dock kunna

bliva ett värdefullt stöd för sjukvårdsstyrelsen. Däremot måste man bestämt motsätta sig, att detta råd skulle delta i avgivande av förslag i befordringsfrågor. Införandet att ett dylikt befordringsråd strede mot den inom armén eljest allmänt gällande betydelsefulla principen, att det vore vederbörande chef och ingen annan, som skulle bära ansvaret i befordringsfrågor. Slutligen hava cheferna för första, femte och sjätte arméfördelningarna, kommandanten i Boden och militärbefälhavaren på Gottland förklarat sig i allo instämma med arméförvaltningen.

Fältveterinärsällskapet har funnit sig böra biträda de sakkunnigas förslag. Sjukvårdsstyrelsen hade en så stor arbetsbörda redan i fred och än mer vid krigstillfälle med avseende å omvårdnaden av arméns sanitetsväsende, att det syntes vara omöjligt för denna styrelses chef att ägna all den omtanke och tid åt veterinärväsendet, som ovillkorligen krävdes, för att denna viktiga gren av arméns administration skulle bli tillräckligt tillgodosedd. I likhet med de sakkunniga ansåge sällskapet, att veterinärvårdsstyrelsen kunde tid efter annan hava behov av speciell sakkunskap, men sällskapet funne de förebragta motiven i övrigt för inrättandet av ett fackråd icke tillfredsställande, såvitt därmed avsåges, att veterinärvårdsstyrelsen skulle för anlitande av ifrågavarande sakkunskap vara på förhand bunden vid vissa fack eller personer. Sällskapet ville visserligen understryka behovet av en befordringskommission men kunde icke instämma i de sakkunnigas förslag beträffande kommissionens sammansättning. Intet syntes vara att invända emot att civilveterinär sakkunskap toges till råd vid militärveterinära befordringsärendens handläggning, men sällskapet funne ej något bärande skäl för att den vid dylika frågors avgörande hittills anlitate, chefen för veterinärbyrån i medicinalstyrelsen, med sin ingående personalkännedom och stora vana vid handläggning av dylika ärenden skulle utbytas emot lärare och vetenskapsmän med alls ingen eller åtminstone föga erfarenhet på ifrågavarande område.

Såsom de sakkunniga framhållit, hava de militärveterinära förhållandena under de senare åren ofta varit föremål för uttalanden och utredningar. Förslag till ändringar i det ena eller andra hänseendet hava vid upprepade tillfällen framställts såväl av arméns myndigheter och militärveterinärerna själva som inom riksdagen. I allmänhet hava dessa framställningar åsyftat genomförandet av en genomgripande lönereglering för fältveterinärkåren. Frågan om den militärveterinära organisationen har däremot varit mindre uppmärksammas.

Departements-
chefen.

Erfarenheten har emellertid givit vid handen, att det sätt, varpå veterinärväsendet inom vår armé för närvarande är organiserat, icke längre motsvarar de krav, som numera måste ställas på en dylik organisation. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, som omhänderhar den högsta ledningen av militärveterinärväsendet, har sålunda icke till sitt förfogande erforderligt antal arbetskrafter för att på ett fullt tillfredsställande sätt kunna fullgöra alla de viktiga och mångskiftande åligganden, som tillkomma den centrala ledningen. Vidare är den veterinära sakkunskapen icke på något sätt företrädd inom vederbörande arméfördelningsstab, vilket givetvis innebär betydande olägenheter i skilda avseenden. Slutligen är organisationen av veterinärtjänsten vid truppförbanden behäftad med avsevärda brister, vilka framför allt tagit sig uttryck därutinnan, att vederbörande veterinärbeställningar icke kunnat i behörig ordning besättas. Under flera år hava sålunda vissa bataljonsveterinärbeställningar stått vakanta, och samtliga fältveterinärstipendiatbefattningar hava sedan länge varit obesatta. Att ett dylikt förhållande icke kan utan synnerligen stora olägenheter fortvara, torde ligga i öppen dag.

Att, såsom tidigare föreslagits, råda bot på de brister, som vidlåda den nuvarande militärveterinärorganisationen, enbart genom vidtagande av en effektiv lönereglering för fältveterinärkåren, torde med hänsyn till vad nyss anförts icke vara att förvänta. En höjning av de med nuvarande beställningar förenade avlöningsförmånerna skulle visserligen göra dessa mera begärliga än hittills, men ovisst torde vara, huruvida därigenom samtliga beställningar för framtiden skulle kunna hållas besatta. Vid valet av levnadsbana torde nämligen mindre avseende fästas vid de löneförmåner, som omedelbart erbjudas, än fastmera vid möjligheten att genom arbete och ådagalagd duglighet vinna en välförtjänt befordran och därmed också ökade inkomster. För dem, som hava håg och fallenhet för den militärveterinära banan, erbjuder emellertid den nuvarande organisationen icke några större möjligheter härutinnan.

Betydelsen av en god och efter förhållandena väl anpassad fredsorganisation framstår särskilt, då man tager i beaktande de högst betydande ekonomiska värden, för vilka arméns veterinärväsende bär ansvaret. Arméns hästar representera ett värde av lågt räknat inemot 20 miljoner kronor, och det årliga anslaget till truppveterinärvården uppgår till i runt tal 200,000 kronor. Dessa värdens ändamålsenliga tillvaratagande skulle givetvis, såsom de sakkunniga framhållit, i högre grad än hittills kunna betryggas, därest den veterinära organisationen utvidgas så, att densamma möjliggör icke blott en mera omsorgsfull

veterinärvård utan även en kraftigare fackmässig inspektion från arméfördelningschefernas sida än för närvarande är förhållandet. Därigenom skulle utan tvivel kunna åstadkommas bättre kontinuitet beträffande såväl hästsjukvården som förvaltningen av truppveterinärvårdsanslaget samt vården av veterinär- och hovbeslagsmaterielen. Av synnerlig vikt är ock, att militärveterinärerna mera än hittills redan i fred beredas för dem åliggande uppgifter i fält. I sådant syfte bör särskild uppmärksamhet ägnas åt militärveterinärernas fortsatta utbildning och deras verksamhet under fält- och fälttjänstövningar. Med den nuvarande organisationen låter sig detta emellertid icke göra i den utsträckning förhållandena påkalla.

Det är emellertid icke endast med hänsyn till fredstjänsten en omorganisation av militärveterinärväsendet är erforderlig. Såsom de sakkunniga närmare påvisat, spelar veterinärorganisationen i det moderna kriget en mycket stor roll såväl för minskande av de under kriget uppstående förlusterna som för åstadkommande av målmedvetna och kraftiga åtgärder för hämmande och motverkande av de smittosamma djursjukdomar, som uppträda under krig och utgöra en fara för icke blott arméns hästar utan jämväl husdjuren i hemorten. De lärdomar, som härutinnan givits, böra så långt möjligt är tillvaratagas.

Av huvudsakligen nu angivna skäl håller jag före, att icke blott en löneroglering för fältveterinärkåren är erforderlig utan även en omorganisation av militärveterinärväsendet i dess helhet.

Vad den centrala ledningen av militärveterinärväsendet angår, hava de sakkunniga föreslagit, att denna skulle anförtros åt en från arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse fullt fristående veterinärvårdsstyrelse. Detta förslag anser jag mig icke kunna biträda. Visserligen hava fältveterinärbyråns göromål år från år ökats såväl med hänsyn till ärendenas mängd som med avseende å deras beskaffenhet, men i likhet med arméförvaltningen kan jag icke finna, att dessa göromål tagit en sådan omfattning, att en särskild styrelse för den skull behöver inrättas. Den veterinära personalen vid armén är icke heller av den storlek, att densamma kan motivera en dylik anordning, lika litet som handhavandet av den militärveterinära förrådsförvaltningen, i den mån den ankommer på sjukvårdsstyrelsen. En självständig veterinärvårdsstyrelse förutsätter jämväl, såsom chefen för fältveterinärbyrån uti sin förenämnda reservation framhållit, för att kunna fylla sin uppgift en helt annan orga-

nisation än de sakkunniga tänkt sig. På samma sätt som den civila veterinäradministrationen kan med fördel handhavas av medicinalstyrelsen genom en särskild byrå med en veterinär såsom föredragande inför styrelsens chef, torde de militärveterinära ärendena fortfarande såsom hittills böra handläggas å en särskild byrå inom sjukvårdsstyrelsen.

Om jag sålunda finner mig böra avstyrka förslaget om inrättandet av en särskild veterinärvårdsstyrelse, anser jag mig däremot böra biträda arméförvaltningens förslag om anställande av en assistent å fältveterinärbyrån med regementsveterinärs kompetens och avlöningsförmåner. Den ökning av göromålen, som inträtt efter byråns inrättande, torde till fullo motivera en sådan förstärkning av arbetskrafterna. Ett ytterligare skäl härför är, att för närvarande ingen kompetent person finnes inom sjukvårdsstyrelsen att vid förfall för fältveterinärbyråns chef förvalta dennes tjänst. Slutligen torde det jämväl vara av stor betydelse för den militära veterinärtjänsten, att möjlighet på detta sätt öppnas för truppveterinär att någon tid tjänstgöra inom den centrala veterinärförvaltningen.

Chefen för fältveterinärbyrån torde i analogi med förhållandena å fältläkarbyrån böra benämnas överfältveterinär.

Vad slutligen angår det av de sakkunniga föreslagna fackrådet, torde det icke kunna bestridas, att ett dylikt råd i vissa fall skulle kunna bliva ett värdefullt stöd för sjukvårdsstyrelsen. I anslutning till vad fältveterinärsällskapet anført, kan jag dock icke finna lämpligt, att sjukvårdsstyrelsen vid behandlingen av frågor, för vilkas avgörande speciell sakkunskap anses erforderlig, skall på förhand vara bunden att inhämta yttrande av vissa bestämda befattningshavare. Jag tillåter mig i detta sammanhang omnämna, att möjlighet yppats för sjukvårdsstyrelsen att utan organiserandet av ett särskilt fackråd tillgodogöra sig specialinsikter på den medicinska vetenskapens olika områden. Det synes mig icke uteslutet, att en liknande anordning jämväl skulle kunna genomföras beträffande det militär-veterinära området. Därest emellertid detta icke skulle kunna ske, torde behovet av speciell sakkunskap kunna tillgodoses genom begagnande av den sjukvårdsstyrelsen enligt § 17 mom. 5 av gällande instruktion för arméförvaltningen tillkommande rätten att vid behov anlita biträde av konsulent i hygieniska frågor.

Veterinärtjänsten vid högre truppförband.

Nuvarande
förhållanden.

Den nuvarande militärveterinära organisationen upptager icke några arméfördelningsveterinärer. De ärenden, som röra veterinärväsendet, föredragas inför arméfördelningschefen av en officer.

De sakkunniga hava ansett denna anordning synnerligen otillfredsställande. Med det nuvarande systemet saknades i fördelningsstaberna allt militärveterinärt initiativ. Den föredragande officeren hade givetvis icke några särskilda förutsättningar för att kunna vara taleman i de veterinära frågorna. Följden härav hade blivit, att vid fältövningar, fälttjänstövningar m. m. det icke tagits nödig hänsyn till veterinärernas behov av utbildning. Militärveterinärerna hade alltså fått sakna övningsmöjligheter med avseende å ordnandet av hästsjukvården under förhållanden liknande dem, som skulle uppkomma i krig, och ytterst sällan ställts inför lösandet av uppgifter, där andra än enbart fredsförhållanden spelat in. Då det vore av största vikt, att i händelse av krig arméns veterinärväsende fungerade tillfredsställande från första dagen, vore det även nödvändigt, att veterinärerna skaffades alla möjliga övningsstillfällen. Genom att en fördelningsveterinär hade möjlighet att själv deltaga i och kunde taga initiativet till militärveterinära övningar, skulle han även själv få en synnerligen önskvärd vana att leda veterinärtjänsten vid högre truppförband. Vid krigstillfälle funnes för närvarande icke andra än regementsveterinärer att anförtro ledningen av veterinärväsendet såväl vid fördelning som högre förband. Att en person utan förutsättningar, vunna genom övning och erfarenhet, med ens komme att ställas inför sådana uppgifter, kunde icke vara tillfredsställande.

Enligt gällande föreskrifter skulle vid krigstillfälle avgång i veterinärmaterielen i största möjliga mån ersättas genom rekvisition i etappområde och å krigsort. Det vore därför av största betydelse, att ledningen av arméns veterinärväsende ägde noga kännedom om tillgången å dylik materiel i de skilda orterna. Detta gällde såväl förbandsmateriel som medicin och hovbeslagsmateriel. Vad särskilt den senare anginge, vore det att märka, att tillgången brukade växla å olika tider av året allt efter affärsmäns och hantverkares bruk att förse sig med lager. Dessa växlingar vore av stort intresse att känna. Vidare vore det mycket fördelaktigt att noga känna de olika typer av materiel, som i orterna brukade användas, och de olika möjligheterna att använda dem för armén. Under nuvarande förhållanden saknades en noggrann sådan kännedom, men genom att fördelningsveterinärbefattningar inrättades, skulle det bliva jämförelsevis lätt att genom dem och genom samarbete mellan dem och truppveterinärerna införskaffa upplysningar i detta hänseende. Dessa skulle sedermera insändas till veterinärvårdsstyrelsen för att där bearbetas.

Sedan utbildandet av truppförbandens hovslagare numera förlagts till vid de beridna regementena upprättade skolor, vore en återkommande

fackkunnig inspektion av dessa av behovet påkallad. En sådan inspektion skulle medföra kontroll av undervisningens rätta bedrivande och att utbildningen bleve likartad. Visserligen hade en sådan inspektion redan förrättats av chefen för sjukvårdsstyrelsens fältveterinärbyrå, men på grund av den avsevärda arbetsbörda, som åläge denne, hade detta endast kunnat ske mera sällan, och torde i framtiden förhållandena härutinnan på intet sätt förbättras. Genom inrättande av fördelningsveterinärbeställningar skulle en tillräcklig inspektion utan svårighet kunna anordnas.

Från statens synpunkt skulle det otvivelaktigt vara av väsentlig ekonomisk nytta, om vid de årligen återkommande kassationerna av hästar fördelningsveterinären bereddes tillfälle att närvara för att tillgodogöra sin större erfarenhet, men framför allt sin större kännedom om fördelningens hästar. Det torde nämligen kunna förutsättas, att därigenom kunde undvikas en del bortsäljningar av hästar, vilka skulle kunna få användning vid annat truppförband, om tjänsten vid det egna vore för krävande. Även kunde tänkas, att fördelningsveterinären i vissa fall genom större sakkunskap skulle kunna meddela sådana anvisningar för behandling, att kassation kunde undvikas.

Även skulle fördelningsveterinären få en viktig uppgift i inspektion av de stallhygieniska förhållandena vid truppförbanden. En sådan inspektion kunde vara lämplig även vid de truppförband, som hade veterinär på stat, men skulle vara av särskild vikt vid dem, som icke hade militärveterinär fast anställd. Detta gällde trängen och vissa ingenjörtrupper enligt de sakkunnigas förslag samt infanteriet. Vid varje infanteriregemente skulle finnas 28 staten tillhöriga hästar. Då vid infanteriet i allmänhet sakkunskapen i hästfrågor vore mindre väl tillgodosedd, vore det till stor fördel, om hästvärden därstädes bleve inspekterad av fördelningsveterinär.

Det inträffade ej alltför sällan, att det uppstode risk för smittosamma sjukdomars spridande bland hästarna under fälttjänst- och andra övningar. De åtgärder, som skulle företagas däremot, vore oftast beroende på lokala förhållanden, vilka kunde vara svåra att överblicka av veterinärvårdsstyrelsen. Ofta krävdes även här snabba initiativ. Detta skulle ur hygienisk och ekonomisk synpunkt vara en viktig uppgift för en fördelningsveterinär. Även förekomme ofta i detta hänseende frågor, vilka vore av ganska stor ekonomisk räckvidd i samband med de olika vapenslagens lejning av hästar. Det gällde att förekomma, dels att sjukdomar med lejda hästar infördes till de beridna eller med hästar utrustade truppförbanden, dels att eventuellt under lejningstiden vid

regementena uppkomna sjukdomar spredes ut i bygderna, när de lejda djuren skulle lämnas tillbaka. Härom funnes visserligen författningar och hade anvisningar meddelats från sjukvårdsstyrelsen, men ett ingripande i dessa frågor av en fördelningsveterinär, med kändedom om platsförhållandena, kunde både i ena och andra avseendet vara synnerligen önskvärt, för att stora värden ej i onödan skulle gå förlorade. Detta gällde i viss mån även när remonterna skulle från depåerna lämnas ut till respektive regementen. Det hade inträffat, att remonterna fört med sig smittosam sjukdom, vilken sedan härjat bland regementenas hästar. En ingående besiktning av remonter och depå genom fördelningsveterinär före utlämnandet kunde giva en större trygghet mot dylika eventualiteter.

Värden av fördelningens veterinärmateriel åläge för närvarande regementsveterinären vid fördelningskavalleriet. Detta åliggande borde överflyttas till fördelningsveterinären, vilken även skulle vara skyldig att i samband med övriga inspektioner besiktiga truppförbandens förråd av veterinärmateriel, både den som vore avsedd för dagligt bruk och mobiliseringsmaterielen.

Slutligen ansåge de sakkunniga sig böra frambålla en beaktansvärd fördel, som skulle vinnas, om det inrättades fördelningsveterinärbeställningar. Under nu rådande förhållanden saknades i veterinärkåren befordringsmöjligheter över regementsveterinärs ställning. En regementsveterinär, som kanske vid relativt unga år vunnit sin befordran, visste, att han knappast kunde komma längre. Visserligen funnes fältveterinärposten, men *en* befordringsmöjlighet kunde knappast verka eggande på en hel kår. Genom att det tillkomme sex fördelningsveterinärtjänster, och att till dessa endast valdes de veterinärer, som visat sig framstående och initiativkraftiga, skulle en välgörande konkurrens uppstå mellan de till dessa platser kompetenta veterinärerna. En sådan tävlan kunde endast vara till fördel både från vetenskaplig och praktisk synpunkt.

Oaktat vikten av de göromål, som skulle komma att åligga en fördelningsveterinär, hade de sakkunniga dock ej funnit nödvändigt att inrätta fristående fördelningsveterinärbeställningar, utan föreslog, att dessas innehavare samtidigt skulle bekläda regementsveterinärtjänsten vid ettdera av fördelningens kavalleri- eller artilleriregementen. Det kunde då icke alltid låta sig göra, att fördelningsveterinären hade sin bostad å samma ort som fördelningschefen, ty dels komme det icke, med den organisation de sakkunniga föreslagit, att i varje fall finnas beridet truppförband med veterinär å stat i den ort, där fördelningsstab vore förlagd, dels vore det icke önskvärt, att valet av fördelnings-

veterinär vore bundet vid ett visst regemente. Följden härav bleve, att då fördelningsveterinären vore förlagd å annan ort, förbindelsen mellan fördelningsstaben och fördelningsveterinären finge i mycket brådskande fall ske per telefon och telegraf, i mindre brådskande per post, och vid särskilt viktiga fall finge fördelningsveterinären personligen inställa sig vid stabens förläggningssort.

Med avseende å *fästningsveterinären i Boden* syntes för honom böra i tillämpliga delar gälla vad ovan sagts om fördelningsveterinärerna.

På grund av vad sålunda anförts, föresloge de sakkunniga, att sex fördelningsveterinärbeställningar inrättades, vilkas innehavare samtidigt skulle vara regementsveterinärer vid kavalleri- och fältartilleriregementen.

Arméförvalt-
ningens yt-
rande.

Arméförvaltningen har funnit sig böra tillstyrka förslaget om inrättande av sex fördelningsveterinärtjänster, enär behovet av fördelningsveterinärer otvivelaktigt gjorde sig gällande. Då en arméfördelningschefs åligganden jämväl omfattade veterinärväsendet inom fördelningen, fordrades det nödvändigtvis, att hans stab också utrustades med ett organ för den veterinära tjänstegrenen. Men härav måste också följa, att fördelningsveterinären skulle vara bosatt å vederbörande arméfördelningschefs förläggningssort, så att alla ärenden inom staben, vilka berörde ifrågavarande område inom arméfördelningen, kunde av denne tjänstegrenscheff utan tidsutdräkt beredas och föredragas. Med hänsyn härtill kunde arméförvaltningen icke biträda de sakkunnigas förslag att lösa frågan om inrättande av fördelningsveterinärtjänster på det sättet, att en regementsveterinär vid något av arméfördelnings beridna truppförband, med bibehållande av sin befattning såsom regementsveterinär, utnämndes till fördelningsveterinär.

En dylik anordning skulle först och främst medföra orättvisa gentemot annan regementsveterinär, som kunde vara mera meriterad än någon inom den arméfördelning, där fråga vore om tillsättande av fördelningsveterinärtjänst och varest måhända icke funnes någon, som hade gjort sig förtjänt av befordran till dylik tjänst. Det borde för övrigt bemärkas, att enligt de sakkunnigas förslag skulle vid tillsättande av fördelningsveterinärtjänst endast två regementsveterinärer vara att välja på, eftersom endast tvenne regementsveterinärbeställningar funnes inom varje arméfördelning med undantag av första arméfördelningen, där antalet vore fyra.

Vid tillsättandet av fördelningsveterinärtjänst borde det i stället stå sjukvårdsstyrelsen fritt att avgiva förslag på den lämpligaste inom

hela militärveterinärkåren, oavsett vilken arméfördelning han tillhörde. Emellertid vore det av största vikt, att jämväl en fördelningsveterinär vore i tillfälle att utöva praktisk veterinärvård vid armén för att kunna vidmakthålla och förkovra sina kunskaper och färdigheter inom yrket, och behövde hans tjänstgöring såsom fördelningsveterinär ej utgöra hinder därför. Fördelningsveterinären borde alltså jämväl uppehålla veterinärvården vid det eller något av de beridna truppförband, som vore förlagda å arméfördelningschefens förläggningsort. Genom en dylik anordning skulle fördelningsveterinärerna lämpligen kunna jämväl bestrida regementsveterinärtjänst vid följande truppförband, nämligen:

fördelningsveterinären vid första arméfördelningen regementsveterinärtjänsten vid Skånska husarregementet;

fördelningsveterinären vid andra arméfördelningen bataljonsveterinärtjänsten vid Östgöta trängkår med skyldighet att dessutom upprätthålla veterinärvården vid Första och Andra livgrenadjärregementena;

fördelningsveterinären vid tredje arméfördelningen regementsveterinärtjänsten vid Livregementets husarer;

fördelningsveterinären vid fjärde arméfördelningen regementsveterinärtjänsten vid Livgardet till häst;

fördelningsveterinären vid femte arméfördelningen regementsveterinärtjänsten vid Livregementets dragoner; samt

fördelningsveterinären vid sjätte arméfördelningen regementsveterinärtjänsten vid Norrlands artilleriregemente.

Värnpliktiga veterinärer syntes såsom veterinärbiträden framdeles kunna ställas till fördelningsveterinärens förfogande för att biträda denne. Därigenom bereddes dessa värnpliktiga samtidigt ett gynnsamt tillfälle att erhålla god handledning och utbildning.

Genom detta förslag skulle regementsveterinärtjänsterna vid Livgardet till häst, Livregementets dragoner, Livregementets husarer, Skånska husarregementet och Norrlands artilleriregemente samt bataljonsveterinärtjänsten vid Östgöta trängkår eller sammanlagt sex tjänster indragas och i stället nyinrättas sex fältveterinärtjänster, varigenom således rubbning i antalet militärveterinärer på stat ej skulle äga rum.

Arméförvaltningen föresloge alltså, att sex fältveterinärbeställningar med majors tjänsteställning och avlöningsförmåner uppfördes på generalitetets stat, samt att veterinärbeställningarna vid sistnämnda sex truppförband indroges. Under övergångstiden kunde lämpligen ett arvode, beräknat till 500 kronor för varje fördelning, utgå till den, som kunde vardas förordnad att uppehålla med fördelningsveterinärtjänst förenade åligganden.

Övriga myndigheters yttranden.

Samtliga i ärendet hörda *militärmyndigheter* hava funnit anställandet av en särskild målsman inom arméfördelningsstaberna för veterinärärenden vara icke blott önskvärt utan jämväl av behovet påkallat.

Beträffande själva organisationen hava dock meningarna varit delade. Chefen för generalstaben har för sin del ansett erforderligt att, i överensstämmelse med vad genom 1914 års härordning genomförts beträffande fältläkarkåren, inrätta fristående fördelningsveterinärbeställningar. Om fördelningsveterinären vore bunden av den dagliga krävande tjänsten vid ett beridet truppförband, kunde han icke i erforderlig omfattning ägna sig åt sina speciella uppgifter som fördelningsveterinär. Enahanda uppfattning har jämväl uttalats av chefen för andra arméfördelningen, vilken dock ansett, att man för närvarande borde stanna vid de sakkunnigas förslag såsom en lämplig övergångsform.

Chefen för fortifikationen och inspektören för trängen hava för sin del icke haft något att erinra mot de sakkunnigas förslag.

Samtliga övriga myndigheter hava däremot biträtt det av arméförvaltningen framställda förslaget, inspektören för kavalleriet samt generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet dock under framhållande av de stora olägenheterna både i fredstid och särskilt under krigstid, som skulle bliva en följd av indragningen av sex regementsveterinärbeställningar.

Fältveterinärsällskapet har visserligen ansett det önskvärt, att fördelningsveterinärerna vore bosatta å arméfördelningsstabernas förläggningssort, men icke kunnat finna, att den av de sakkunniga föreslagna organisationen skulle medföra några oöverbanneliga svårigheter med avseende å samarbetet mellan arméfördelningsstaben och fördelningsveterinären.

Departementschefen.

I likhet med de sakkunniga ävensom samtliga i ärendet hörda myndigheter anser även jag, att den veterinära sakkunskapen bör finnas representerad inom vederbörande arméfördelningsstaber. Liksom den militära hälso- och sjukvården faller inom arméfördelningschefens inspektionsområde, så åligger honom jämväl inspektion av veterinärvården vid arméfördelningsens truppförband. För ett ändamålsenligt tillvaratagande av de stora värden, som arméns hästmaterial ävensom veterinär- och hovbeslagsmaterielen representerar, är det givetvis av vikt, att denna inspektion bliver fullt fackmässig. Med den nuvarande organisationen kan emellertid en dylik fackmässig veterinärvårdsinspektion icke åstadkommas. För att så skall kunna ske, kräves med nöd-

vändighet, att arméfördelningschefen inom sin stab har tillgång på en fackman på området. Jämväl för handläggningen av alla de ärenden, som röra den veterinära krigsberedskapen, är detta erforderligt. Enligt de för krigsorganisationen fastställda planerna skall fördelningsveterinär ingå i arméfördelningskvarteret i krig. Med hänsyn till denna befattnings maktpåliggande natur och då den veterinära detaljen inom arméfördelningskvarteret fordrar en omfattande planläggning redan i fred, måste det givetvis betecknas såsom en stor brist i den nuvarande organisationen, att befattningen erhåller innehavare först vid mobilisering.

Ehuru det ur organisatorisk synpunkt skulle vara fördelaktigast, därest särskilda fristående fördelningsveterinärbeställningar kunde inrättas, torde detta dock icke vara erforderligt. De sakkunniga hava icke heller ifrågasatt detta, utan i stället föreslagit, att en regementsveterinär vid något av arméfördelningsens kavalleri- eller artilleritruppförband förordnades att med bibehållande av sin befattning såsom regementsveterinär vara fördelningsveterinär. Av skäl, som arméförvaltningen anfört, torde denna anordning emellertid icke vara lämplig, utan synes frågan i stället böra lösas på sätt arméförvaltningen föreslagit, nämligen genom inrättandet av särskilda fördelningsveterinärbeställningar med skyldighet för innehavarna att jämte egen befattning uppehålla veterinärvården vid det eller något av de till arméfördelningschefens förläggningssort förlagda beridna truppförbanden.

I överensstämmelse med sistnämnda förslag torde alltså böra inrättas sex fördelningsveterinärbeställningar, vilkas innehavare lämpligen torde böra benämnas fältveterinärer. I sammanhang härmed böra regementsveterinärbeställningarna vid Livgardet till häst, Livregementets dragoner, Livregementets husarer, Skånska husarregementet och Norrlands artilleriregemente ävensom bataljonsveterinärbeställningen vid Östgöta trängkår indragas samt de med ifrågavarande beställningar förenade göromål tillsvidare bestridas av vederbörande fältveterinärer:

De nya fältveterinärbeställningarna synas böra uppföras på generalitetsstaten. I enlighet med vad arméförvaltningen föreslagit, torde under tiden för övergången till den nya organisationen å samma stat uppföras arvoden å 500 kronor till den, som kan varda förordnad att uppehålla de med fördelningsveterinärtjänst förenade göromål.

Veterinärtjänsten vid lägre truppförband.

Veterinärtjänsten vid de olika beridna truppförbanden bestrides för närvarande av *regementsveterinärer, bataljonsveterinärer och fältveterinär-*

Nuvarande
förhållanden.

stipendiater. Antalet regementsveterinärbeställningar utgör 15, nämligen en vid varje kavalleri- och fältartilleriregemente samt en vid Bodens garnison. Av bataljonsveterinärbeställningar finnas för närvarande två vid vardera av de båda större kavalleriregementena, en vid vart och ett av de sex mindre kavalleriregementena, de sex fältartilleriregementena, Positionsartilleriregementet och de sex trängkårerna. Därjämte finnes en för Gottlands trupper, tre för fortifikationen, därav en för Svea ingenjörkår, en för Fälttelegrafkåren och en för Norrlands ingenjörkår, samt en för Karlsborgs garnison. Antalet bataljonsveterinärbeställningar utgör alltså 28. Fältveterinärstipendiatbeställningarna, vilka äro uppförda å en särskild stat, utgöra 8.

Truppveterinärernas tjänsteåliggande består i vården av sjuka hästar, besiktning av truppförbandets och lejda hästar, handhavande och vård av den veterinära utrustningen, handhavande av uppsikten över hovbeslaget vid truppförbandet, expeditionstjänst, undervisning i olika skolor, besiktning av furage samt prövning av förslag till rationsstater, deltagande i fälttjänstövningar, marscher m. m. Vid de truppförband, där mer än en veterinär är anställd, föreslår regementsveterinären hos truppförbandschefen göromålens fördelning mellan veterinärerna.

De sakkunnigas förslag.

Vid övervägandet av lämpligheten av organisatoriska ändringar i denna del av arméns veterinärväsende gjorde sig enligt de sakkunnigas uppfattning följande frågor gällande:

1) i vad mån motsvarade de på stat anställda veterinärernas antal behovet av veterinärvård vid truppförbanden?

2) kunde behovet av militärt skolade veterinärer vid krigstillfälle i för arméns veterinärvårdsväsende ödesdiger grad påverkas genom inskränkning av antalet fast anställda veterinärer? och

3) kunde militärveterinärernas allmänna användbarhet vid krig minskas, genom att de finge så ökat arbete vid truppförbanden, att de icke kunde ägna sig åt nämnvärd privatpraktik?

Då frågan angående *militärveterinärernas privatpraktik* vore av principiell betydelse, ansågo de sakkunniga denna först böra upptagas till granskning. Under framhållande av, att veterinärernas privatpatienter i de flesta fall skulle vara nötkreatur och endast i mindre antal hästar, och att den allmänna utbildning, veterinärerna genom denna sin privatpraktik finge, skulle vara för armén av ringa eller intet värde, hade invändningar gjorts emot, att militärveterinärerna haft tillstånd att utöva enskild praktik. De sakkunniga hade ingående behandlat denna fråga och därvid kommit till det resultatet, att det vore synnerligen

önskvärt, att truppveterinärerna utövade privatpraktik, så långt denna icke verkade störande på veterinärernas militära tjänst. Om militärveterinären skulle kunna fylla sin ansvarsfulla uppgift i såväl fred som krig, krävdes oavvisligen, att han hade en allmän praktisk och teoretisk utbildning. På grund av den regelbundna vård och den likartade användning, som arméns hästar finge under fred, bleve de sjukdomar och skador, av vilka dessa hästar då lede, oaktat de kunde förekomma i rikligt antal, dock i stort sett av vissa enahanda slag. En veterinär, som endast sysselsatte sig med truppförbandets hästar, skulle på den grund få en ensidig utbildning och sakna tillfälle att vidga sin praktiska blick. Alla de växlande sjukdomsfall, som mötte ute i praktiken, vare sig de nu gällde yttre eller inre sjukdomar, hos hästar eller hos nötkreatur, skulle gå hans erfarenhet förbi. En sådan veterinär skulle icke vara vuxen sitt värv i krig. Vid krigstillfälle måste de flesta på stat anställda veterinärerna på grund av deras större militära utbildning anförtros högre och mera krävande poster än tjänsten vid truppförband. För att de därvid skulle kunna fylla de krav, som ställdes på dem, fordrades, att de fullt tillfredsställande behärskade de olika delar av den veterinära verksamheten vid armén, vilka fölle under deras bedömande.

Tydligt vore dock, att om en militärveterinär skulle kunna utöva den önskvärda enskilda praktiken, måste hans tjänstgöringsförhållanden vara så ordnade, att det bleve möjligt för djurägarna att anlita honom. Detta behöfde alldeles icke innebära, att truppveterinärens tjänst ej skulle kunna vara ordnad med regelbundna tjänstgöringstider, utan blott att veterinären även skulle hava möjlighet att ägna tid åt sin privatpraktik, eller med andra ord att antalet vid ett truppförband anställda veterinärer borde bestämmas även med hänsyn till, att åt dem tillmättes nödig tid och möjlighet att utöva privatpraktik.

Vad härefter anginge frågan om *behovet av veterinärer vid de olika beridna truppförbanden*, syntes denna bäst besvaras genom en utredning av förhållandena i detta hänseende vid de olika vapenslagen.

De truppveterinärerna i allmänhet åliggande göromålen syntes till sin mängd stå i direkt förhållande till arbetet med hästsjukvården, och kunde detta alltså anses som en ganska tillförlitlig mätare för veterinärernas arbetsbörda. Härvid vore dock att märka, att förutom de skador, som föranledde sjukskrivning av hästarna, och därmed uppgift om sjukdagarnas antal, förekomme en massa fall, då hästarna icke behöfde tagas ur arbete, men dock krävde veterinärens tillsyn och vård. Sådana fall vore i synnerhet vanliga vid artilleriet, där man t. ex. genom en lämplig placering i anspannen kunde använda en sadelbruten eller

däckeltryckt häst som högerhäst, en lokbruten häst kunde användas till ridning m. m. och således ej behöva sjukskrivas, ehuru de dock krävde vård och tillsyn av veterinären.

I detta sammanhang syntes då först böra klargöras, i vad mån hästsjukvården krävde veterinärernas tid. För detta ändamål hade de sakkunniga verkställt en utredning angående antalet hästsjukdagar per år och vapenslag under femårsperioden 1911—1915. Antalet hästsjukdagar syntes nämligen vara en ganska god mätare på arbetet med den direkta hästsjukvården. Visserligen kunde under ett år tillfälliga omständigheter spela in, men medeltalet för en period av fem år utjämnade i stort sett sådana fluktuationer. För bedömandet av det relativa värdet av de därvid erhållna siffrorna syntes det vara lämpligt att jämföra dem med motsvarande siffror för antalet sjukdagar bland manskapet vid dessa truppförband.

Enligt nämnda utredning hade antalet sjukdagar per veterinär och per läkare under perioden utgjort i medeltal

	Veterinär.	Läkare.
vid kavalleriet	6,221,6	4,384,5
» fältartilleriet	5,555,4	4,377,7
» positionsartilleriet	3,588,2	3,868
» Svea ingenjörkår }	3,634,6	5,830,6
» Fälttelegrafkåren }		
» Göta ingenjörkår	1,866,2	6,538.

Vid trängen, Bodens trupper och Gottlands artillerikår hade antalet hästsjukdagar per år och veterinär under perioden utgjort i medeltal respektive 2,298,8, 5,752,6 och 2,887,2. Någon jämförelse med manskaps-siffran hade här icke kunnat göras på grund av styrkornas olika fördelning och de olika tjänsteförhållandena.

Av den gjorda utredningen framginge, att den arbetsbörda, som vid *kavalleriet* ålåg veterinärerna, vore så stor, att i allmänhet ökad tjänstgöring icke rättvisligen kunde begäras av dem, och att de alltså borde bibehållas vid sitt nuvarande antal. Dock vore det nödvändigt att särskilt härutinnan granska förhållandena vid de båda stora skånska kavalleriregementena.

Skånska husarregementet vore förlagt med fem skvadroner i Hälsingborg och tre skvadroner i Landskrona. I Hälsingborg funnes en regements- och en bataljonsveterinär och i Landskrona en bataljonsveterinär, som självständigt handhade hästsjukvården vid denna avdelning. På vardera av veterinärerna i Hälsingborg komme i medeltal åren

1913—15 7,256 sjukdagar och på veterinären i Landskrona 6,902. Detta motsvarade alltså väl arbetsförhållandena för kavalleriet i allmänhet och krävde följaktligen ingen ändring.

Skånska dragonregementet hade enligt nu gällande stat en regements- och två bataljonsveterinärer. Efter genomförandet av 1914 års härordning komme att vid regementet finnas 1,193 hästar. Antalet hästsjukdagar hade under perioden 1911—1915 utgjort för veterinär och år i medeltal 6,578. Härav syntes de sakkunniga framgå, att regementet visserligen kunde hava behov av tre tjänstgörande veterinärer, om tjänsten skulle kunna ordnas så, att dessa bleve i tillfälle att erhålla och utöva någon privat praktik. Emellertid hade det visat sig, att i och omkring Ystad dylik privat praktik svårligen kunde erhållas i sådan utsträckning, att densamma lämnade sysselsättning åt, förutom den på platsen tjänstgörande distriktsveterinären, mer än högst två militärveterinärer. Under sådana förhållanden funne de sakkunniga sig böra föreslå, att den ena bataljonsveterinärtjänsten vid Skånska dragonregementet indroges och att ersättning härför bereddades genom att i första hand till detta regemente vid behov kommendera till tjänstgöring värnpliktiga veterinärer. Skulle det i framtiden visa sig, att den privata praktiken bleve otillräcklig för att bereda även de båda på stat anställda veterinärerna vid regementet skälig biinkomst, kunde det bliva erforderligt att till dem anslå något tilläggsarvode.

Vad *fältartilleriet* anginge, utgjorde, som förut nämnts, hästsjukdagantalet där per veterinär 5,555,4. Medan vid kavalleriet veterinärernas tjänst vore något så när jämnt fördelad över hela året, bleve vid artilleriet på grund av upplejningen av hästar arbetet i något högre grad koncentrerat under tiden för repetitionsövningar och månaderna närmast före dessa. Vid artilleriet tillkomme dock en del förhållanden, som gjorde, att veterinärernas arbete där bleve väl så krävande som vid kavalleriet och i visst hänseende överträffade detta. Antalet kommanderingar utom förläggningssorten vore nämligen för fältartilleriets veterinärer större än för kavalleriets. Med den nu intensivt bedrivna utbildningen förekomme vid artilleriet ett flertal övningsmarscher samt marscher till och förläggning vid artilleriets ofta långt från förläggningssorten belägna skjutplatser. Dessa marscher och förläggningar företoges i de flesta fall divisionsvis, vilket ökade antalet kommanderingar för veterinärerna. Så tillkomme resorna för mönstringen av de till artilleriet inledda hästarna samt sedan dessa hästars in- och utmönstring vid förläggningsplatsen. Förmönstringarna skedde å de till upplejning avsedda hästarnas hemort. Härför måste en veterinär som

medlem av besiktningskommissionen företaga vidsträckta och tidsödande resor. Så vore det alls icke ovanligt, att artilleriets veterinärer i Stockholm finge resa till de södra landskapen, såsom Småland, Västergötland och Skåne, för dylika förrättningar. Dessa och de därefter följande inmönstringarna å förläggningssorten vore i ekonomiskt hänseende för staten av största betydelse. Vid dessa mönstringar vore nämligen tillgången på tid ytterst knapp, och det gällde därvid för veterinären att upptäcka och till protokollet diktera alla väsentliga fel hos dessa hästar. Förbisåge veterinären därvid sjukligheter eller skador hos hästarna, finge staten sedan betala detta vid utmönstringen, ty vid denna fordrade ägaren, eller dennes ombud entreprenören, ersättning för varje skada av någon betydelse, vilken hästen befundes hava, men som ej vore antecknad i inmönstringsprotokollet. Det krävdes av veterinären övning och erfarenhet vid sådana tillfällen, ty annars kunde förlusterna för staten bliva högst väsentliga. Vid utmönstringarna skulle veterinären värdera de uppkomna skadorna och motiverat tillbakavisa för högt tilltagna ersättningsanspråk från djurägarnas sida. Det vore alls icke ovanligt, att från ett fältartilleriregemente på en dag utmönstrades 300 å 400 hästar, t. o. m. 600, men då av två veterinärer. Om endast en för sådan besiktning kompetent veterinär skulle finnas på ett artilleriregemente, och alltså ej så stort antal hästar kunna utmönstras, kunde detta i endast lejningsarvode för ytterligare en dag gå till nästan samma belopp som en bataljonsveterinärlön. Veterinärernas arbete vid ett fältartilleriregemente vore därför så krävande och av så stor ekonomisk räckvidd, att tvenne veterinärer fordrades, för att arbetet skulle kunna tillfredsställande utföras.

Vid kavalleriet och fältartilleriet, där mer än en veterinärs arbete behövdes, kunde man tänka sig, att en del av de nu på stat anställda veterinärerna ersattes med den hjälp, de facktjänstgörande värnpliktiga veterinärerna kunde lämna. De sakkunniga hade haft denna fråga under noggrannt övervägande, men ej kunnat biträda en sådan åsikt. De värnpliktiga veterinärerna vore, när de kommenderades till sin facktjänstgöring, för endast några månader sedan utexaminerade från veterinärhögskolan. De kunde då visserligen göra stor nytta såsom biträde, med då de saknade den veterinära rutin, som ovillkorligen krävdes, för att de skulle kunna självständigt användas vid vården av arméns hästar, vore det otänkbart, att dem skulle kunna anförtros en tjänst motsvarande en bataljonsveterinärs. Det kunde visserligen hända, att en sådan vid sin utuämning icke hade så mycket av praktisk erfarenhet, som från arméns synpunkt vore önskligt, men denna erfaren-

het kunde han efter något års tjänst förvärva under regementsveterinärens ledning. Man finge ock förutsätta, att armén skulle kunna rekrytera sina veterinärer bland de för detta sitt kall mest intresserade, varigenom detta förvärvande av nödig praktisk erfarenhet skulle underlättas. Men att såsom regel anförtro arméns dyrbara hästar till självständig vård av vilken värnpliktig veterinär som helst kunde knappast vara förenligt med god ekonomisk omtanke. Om bataljonsveterinärtjänsterna indroges vid kavalleriet eller vid artilleriet eller vid båda, skulle detta medföra, att regementsveterinärerna vid dessa truppförband finge en tjänst närmast motsvarande den, som de skulle hava, om de vore ensamma. De skulle nämligen då vara tvungna att över all de värnpliktiga veterinärernas tjänst utöva en kontrollerande verksamhet, som skulle bliva i det närmaste lika betungande, som om de själva skulle utföra densamma. Undervisningen vid skolor t. ex. skulle bli i hög grad lidande på att den delvis måste anförtros åt dessa praktiskt mindre erfarna och utan all pedagogisk kunskap varande värnpliktiga, som dessutom kanske komme att växla både två och tre gånger under loppet av en utbildningsperiod, t. ex. vid en hovslagarskola. Härtill komme, att de värnpliktiga veterinärerna icke kunde beräknas räkna till för en sådan systematiskt genomförd tjänst.

Beträffande de regementen och kårer, där endast en veterinär funnes anställd, vore vid *Positionsartilleriregementet* antalet hästsjukdagar per år visserligen mindre än per veterinär vid kavalleriet och fältartilleriet, men med hänsyn till att vid detta regemente även vore förlagd en hovslagarskola, och då antalet stamhästar komme att uppgå till 180 samt regementet upplejde ett stort antal hästar om året, ansåge de sakkunniga, att bataljonsveterinärbeställningen vid nämnda regemente borde bibehållas.

Detsamma gällde även i fråga om *Gottlands artillerikår*. Här tillkomme även de särskilda förläggningsförhållandena, vilka gjorde det nödvändigt, att en militärveterinär funnes att tillgå.

Vad *ingenjörkåren* anginge, funnes för närvarande en för Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren gemensam bataljonsveterinär samt en bataljonsveterinär för Göta ingenjörkår å Karlsborg. Enligt 1914 års härordning skulle tillkomma en särskild bataljonsveterinärtjänst för Fälttelegrafkåren samt en för Norrlands ingenjörkår. Hästsjukdagan- talet för var och en av dessa kårer vore ganska ringa. Vad beträffade den nu förefintliga bataljonsveterinärbeställningen vid Göta ingenjörkår, syntes den böra bibehållas, men ändras till en bataljonsveterinärtjänst vid kommandantskapet å Karlsborg. Enligt 1914 års härord-

ning skulle Karlsborgs artillerikår hava 62 stamhästar. Stamhästantalet inom fästningen ökades alltså till det dubbla mot det nuvarande. Här-till komme, att det icke funnes någon annan veterinär på platsen, och att alltså veterinärhjälp skulle få sökas i Skövde eller Hjo. Men utom hästsjukvården förekomme inom en fästning frågor av hygienisk natur, som vid bedömandet krävde hjälp av veterinär fackman. Statens in-tresse fordrade sålunda, att Karlsborgs garnison hade tillgång på mili-tärveterinär.

Den förenade bataljonsveterinärtjänsten vid Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren borde bibehållas. Hästsjukdagantalet uppginge för dessa kårer gemensamt till i medeltal 3,634,6. Vidare hade dessa båda kårer skilda förläggningsplatser, vilket ökade tiden för den dagliga hästsjukvården. Dessutom vore förråd och expeditionstjänst skilda för de båda kårerna, ökande veterinärens arbete. Särskilt borde beaktas den betydelse ur ekonomisk synpunkt, som låge i besiktningarna av de lejda hästarna, vilka vore fullt skilda för de båda kårerna. För des-sas verkställande måste veterinären ofta företaga långa resor till olika delar av landet. Om man nu ordnade tjänstgöringen på samma sätt som i det följande föresloges för trängkårerna, nämligen genom privata veterinärer under året utom vid repetitionsövningarna, skulle kostnaderna för dessas extra arvode för resor vid förmönstrin-garna komma att uppgå till ett belopp, vilket sammanlagt med de ordinarie arvoden skulle närma sig en bataljonsveterinärlön så mycket, att vinsten icke skulle uppväga nackdelarna av att icke hava en fast an-ställd veterinär.

De två av riksdagen beslutade bataljonsveterinärtjänsterna vid Fält-telegrafkåren och Norrlands ingenjörkår ansåge de sakkunniga med hänsyn till det ringa antalet hästar kunna indragas. Hästsjukvården m. m. skulle vid Fälttelegrafkåren fortfarande handhavas av bataljons-veterinären vid Svea ingenjörkår. Vid Norrlands ingenjörkår syntes veterinärvården kunna ordnas såsom föreslagits för trängkårerna.

Trängkårernas hästsjukdagantal hade utgjort i medeltal för femårs-perioden 1911—1915 2,298,8. Denna siffra måste dock anses vara för hög som en allmän mätare på arbetet med de sjuka hästarna. De ab-norma förhållandena under 1915 och delvis under 1914 hade för alla de beridna trupperna medfört en tillfällig ökning i antalet hästtjänst-göringsdagar. Denna ökning hade dock varit oproportionerligt stor för trängen. Tjänstgöringsdagarna hade nämligen ökats från 1913 till 1914 med 47,8 procent av dagantalet 1913 och från 1914 till 1915 med 66,83 procent. Denna ökning vore så stor, att den trots fördelningen över

en femårsperiod gjorde sig tydligt märkbar. Toge man medeltalet för 1911—14, gjorde det ett antal hästsjukdagar per år av blott 1,798. Ökningen för de övriga vapenslagen hade varit betydligt mindre och ändrade i långt mindre grad medeltalssiffran. Enligt den nya härordningen skulle varje trängkår hava 55 hästar, vilket gäve 18,975 tjänstgöringsdagar. Om denna summa tänktes fördubblad genom lejda hästar, alltså 37,950, syntes den kunna beräknas motsvara det högsta antalet tjänstedagar per kår under normala förhållanden.

Med ledning av proportionen mellan tjänstgöringsdagar och hästsjukdagar under åren 1913—1915 kunde antalet sjukdagar i framtiden beräknas till omkring 1,800. Av dessa komme proportionsvis det största antalet att infalla under tiden för repetitionsövningarna. Då alla trängkårer vore förlagda var för sig, kunde någon sammanslagning av dylika tjänster icke äga rum. Under de större fälttjänstövningarna uppdelades trängen oftast, så att den ej hade någon större samlad styrka, och åtföljdes därför vanligen ej av veterinär. Vid trängen förekomme ej heller någon utbildning av hovslagare. De sakkunniga ansåge därför, att bataljonsveterinärbeställningarna vid trängkårerna kunde indragas. Under den tid, repetitionsövning ej påginge, skulle hästsjukvården uppehållas av en civil veterinär på förläggningsplatsen. Vid samtliga trängens förläggningssorter funnes nämligen distriktsveterinär stationerad. Under repetitionsövningarna kunde tjänsten fullgöras av militärveterinär i reserven och vid tillfälliga kommenderingar såsom vintermarscher av värnpliktig veterinär. Undervisningen i hästkänedom syntes till största delen kunna handhas av officer. I de delar, som omfattade hästsjukvård, torde den civila veterinären kunna meddela undervisning, liksom nu t. ex. skedde vid ett flertal lantmannaskolor. Genom denna indragning skulle en besparing av sex bataljonsveterinärlöner kunna ske. Det arvode, som erfordrades för den civila veterinären, syntes ej behöva beräknas till mer än 500 kronor. Därtill skulle dock komma extra arvode för inmönstringar å ort utom förläggningsplatsen.

För bestridande av veterinärvården vid *Bodens trupper* funnes för närvarande en regementsveterinär. Hästsjukdagantalet hade därstädes varit omkring 6,000 för år, varjämte i Boden funnes hovslagar skola. På grund av truppförbandens spridda förläggning vore denna tjänst synnerligen tidsödande och krävande. Om något år komme även att till Boden förläggas Norrbottens kavallerikår med en styrka av 264 hästar. På grund härav ansåge de sakkunniga det nödvändigt, att vid kommandantskapet i Boden inrättades även en bataljonsveterinärtjänst.

I samband med en omorganisation av militärveterinärkåren borde

även veterinärtjänsten vid *Strömsholms ridskola* ordnas. Hittills hade som veterinär vid ridskolan och Utnäslöts remontdepå mot arvode tjänstgjort veterinären vid Strömsholms hingstdepå. Denne veterinär hade även haft sig anförtrodd undervisningen i veterinärlära för eleverna vid ridskolan. Enligt beslut av 1916 års riksdag skulle hingstdepån indragas. Därefter vore avsett att vid ridskolan uppställa ett antal skolhästar i stället för de därtill förut använda hingstarna. Utom dessa skolhästar komme att finnas två årgångar remonter samt två tjänstehästar för varje elev jämte lärarpersonalens hästar. Sammanlagda hästantalet torde efter genomförd omorganisation komma att uppgå till omkring 150. Därtill komme remonterna vid remontdepån till ett antal av 220 under större delen av året samt 440 under sommarmånaderna. Den vid ridskolan tjänstgörande veterinären hade även att undervisa i veterinärlära vid ridskolan. Denna undervisning vore för utbildningen av kavalleriets officerskår av största vikt. Kriget hade visat, att det vore nödvändigt, att dessa officerare hade en god kännedom i behandlingen av enklare skador hos hästarna, ty vid patrullritter, detachering av troppar eller skvadroner m. fl. tillfällen borde officeren kunna lämna den första hjälpen och även känna de enklare grunderna för diagnosticerandet av hältor och de vanligaste smittosamma sjukdomarna. På grund härav ansåge de sakkunniga sig böra föreslå, att vid ridskolan inrättades en bataljonsveterinärtjänst med de åligganden för innehavaren, som framginge av ovanstående. Då med nödvändighet krävdes, att till denna tjänst erhöles en veterinär med framstående undervisningsskicklighet samt intresse för den ädla hästen och med en viss erfarenhet om tjänsten vid beridna truppförband, torde det, med hänsyn till de jämförelsevis ringa möjligheterna att vid Strömsholm erhålla privatpraktik, vara erforderligt tillförsäkra denne veterinär en avlöning utöver den, som annars tillkomme bataljonsveterinär. Det syntes dock ej vara lämpligt att inrätta en regementsveterinärbefattning, emedan en viss omsättning på platsen vore önskvärd. De sakkunniga föresloge, att till bataljonsveterinären vid Strömsholms ridskola måtte utgå ett tilläggsarvode motsvarande skillnaden mellan regements- och bataljonsveterinärs lön. Då denne veterinär ej genom sin tjänstgöring skulle komma att deltaga i trupptjänst, vore det lämpligt, om han med vissa mellantider kommanderades till tjänstgöring vid ett truppförband. Under tiden kunde hans ordinarie tjänst uppehållas genom veterinär i reserven eller på annat sätt. Genom inrättandet av en bataljonsveterinärtjänst vid ridskolan skulle uppkomma en årlig besparing av 1,400 kronor, vilka nu utginge till stuteriveterinären för hans verksamhet vid remontdepån och vid ridskolan.

Vad *fältveterinärstipendiatbefattningarna* beträffade, ansåge de sakkunniga dessa böra indragas. Den tjänst, de varit avsedda för, kunde upprätthållas genom värnpliktiga veterinärer och veterinärer tillhörande reserven. Dessa befattningar hade även i det allra närmaste städse varit vakanta.

Det andra spørsmålet i samband med frågan om truppveterinärvårdens omorganisation gällde, huruvida en eventuell inskränkning i den fast anställda militärveterinärkårens numerär skulle kunna menligt inverka på det oavvisliga *behovet vid krigstillfälle av i militär tjänst tränade veterinärer*. De sakkunniga hade ansett, att nio bataljonsveterinärbeställningar vid trupperna kunde indragas. I stället borde tillkomma två nya sådana samt en regementsveterinärbeställning. Minskningen skulle alltså bli sex. Med den kännedom de sakkunniga förskaffat sig om behovet av genom föregående militärtjänst väl skolade veterinärer för de vid krigstillfälle erforderliga högre veterinära befattningarna vid armén hade det blivit tydligt, att denna vore den yttersta inskränkning av den redan förut fåtaliga militärveterinärkåren, som kunde tillrådas. Och även denna inskränkning kunde endast göras efter genomförandet av den reservorganisation de sakkunniga längre fram funne sig böra föreslå, och efter det att de värnpliktiga veterinärernas utbildning och tjänstgöring blivit ordnad. En minskning utöver den här föreslagna skulle för arméns krigsberedskap säkerligen bli ödesdiger.

På grund av vad sålunda anförts, föresloge de sakkunniga,
att vid kavalleriet och fältartilleriet veterinärbeställningarna bibehölls vid nuvarande antal utom vid Skånska dragonregementet, där den ena bataljonsveterinärtjänsten borde indragas,
att vid Positionsartilleriregementet och Gottlands artillerikår de nuvarande bataljonsveterinärbeställningarna bibehölls,
att vid Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren den nuvarande gemensamma bataljonsveterinärbeställningen bibehölls,
att bataljonsveterinärbeställningen vid Göta ingenjörkår ändrades till samma beställning vid kommandantskapet å Karlsborg,
att de av riksdagen beslutade men ej tillsatta bataljonsveterinärbeställningarna vid Fälttelegrafkåren och Norrlands ingenjörkår indroges,
att bataljonsveterinärbeställningarna vid samtliga trängkårer indroges,
att även en bataljonsveterinärtjänst inrättades i Boden,
att en bataljonsveterinärtjänst inrättades vid Strömsholms ridskola,
samt
att fältveterinärstipendiatbefattningarna indroges.

Reservation.

Mot vad sålunda föreslagits har en av de sakkunniga uttalat en avvikande mening, i det han ansett, att med en lämplig användning av värnpliktiga veterinärer jämväl bataljonsveterinärbeställningarna vid Svea, Göta, Norrlands, Upplands och Smålands artilleriregementen kunde indragas utan men för hästvården i fred och utan större olägenhet vid en eventuell mobilisering.

Arméför-
valtningens
yttrande.

Angående behovet av veterinärer vid de särskilda truppförbanden har arméförvaltningen anfört följande:

Vad först beträffade beställningen vid *Skånska dragonregementet*, hade de sakkunniga vidgått behovet därstädes av två bataljonsveterinärer. Såsom skäl för indragning av den ena tjänsten hade anförts, att det i och omkring Ystad svårligen kunde erhållas privat praktik i sådan utsträckning, att densamma kunde lämna sysselsättning åt, förutom den på platsen tjänstgörande distriktsveterinären, mer än högst två militärveterinärer. Ett sådant skäl för indragning av en bataljonsveterinär-tjänst kunde emellertid arméförvaltningen icke finna övertygande. Det borde också märkas, att, om blott två veterinärer hade anställning vid ett truppförband, möjligheten till enskild praktik måste därigenom för dessa inskränkas i väsentlig grad genom deras ökade tjänstgöring vid truppförbandet, även om sådan praktik eljest vore att påräkna. Det borde dessutom framhållas, att samma regemente, helt eller bataljonsvis, under vissa tider av sommaren och hösten plägade hava övningar under omkring en månads tid å Ljungbyhed och även å andra platser utom förläggningssorten. Under dylika övningar måste två veterinärer vara disponibla å regementets övningsplats, varjämte den tredje vore behöflig för vård av å förläggningssorten varande hästar. Arméförvaltningen kunde därför icke biträda förslaget om indragande av den ena bataljonsveterinärbeställningen vid *Skånska dragonregementet*.

Lika litet kunde arméförvaltningen finna övertygande skäl för indragning av två bataljonsveterinärbeställningar vid *ingenjörtrupperna* och samtliga sex vid *trängtrupperna*. Det torde nämligen uppenbarligen vara nödvändigt för en kårchef att under sitt befäl hava någon representant för den veterinära tjänstegrenen, om han skulle kunna bära ansvaret för veterinärvården vid kåren och för de medel, som för dennas upprätthållande vore anslagna. För övrigt vore det visst icke säkert, att en på platsen boende distriktsveterinär vore att påräkna för den militära veterinärvården. Så t. ex. hade det visat sig, att försök att få en bataljonsveterinärbeställning vid en trängkår under år 1916 upprätthållen icke lyckats, enär vederbörande veterinärstyrelse vägrat den

ifrågasatta veterinären tillstånd att tjänstgöra vid kåren. Man kunde med skäl fråga, hur en kårchef i sådant fall skulle förfara, om de sakkunnigas förslag härutinnan bleve bifallet. Dessutom vore att märka, att ingen distriktsveterinär vore skyldig åtaga sig sådant uppdrag, även om han erhöle tillstånd därtill. Vidare skulle det ur mobiliserings-synpunkt uppenbarligen vara ett ödesdigert steg att indraga ifrågasvarande bataljonsveterinärtjänster. Arméförvaltningen måste därför på det bestämdaste avstyrka de sakkunnigas förslag om indragning av sistberörda bataljonsveterinärtjänster.

Behovet av ytterligare en *veterinär för Bodens trupper* kunde ej bestridas, varför arméförvaltningen funne sig böra tillstyrka förslaget om inrättande av en bataljonsveterinärbeställning vid kommandantskapet i Boden. Samma arvode utöver föreslagen lön, som regementsveterinären därstädes nu åtnjöte, syntes dock vara erforderligt, om det skulle lyckas att få tjänsten besatt.

Mot förslaget om anställande av en *bataljonsveterinär vid Strömsholms ridskola* med skyldighet för denne att även upprätthålla veterinärvården vid Utnäslöts remontdepå hade arméförvaltningen intet att erinra, om stuteriveterinärbeställningen vid Strömsholms hingstdepå indroges, men kunde däremot icke biträda förslaget om bataljonsveterinärens avlöning. Då det borde kunna förutsättas, att den för stuteriveterinären på Strömsholm avsedda bostaden finge disponeras av bemälde bataljonsveterinär, syntes tillägget till hans ordinarie löneförmåner med ett belopp av 800 kronor vara tillräckligt, vilket belopp nu utginge från monteringsanslaget för veterinärvården vid remontdepån.

Mot indragning av *fältveterinärstipendiatbefattningarna* hade arméförvaltningen intet att erinra.

I likhet med arméförvaltningen hava samtliga i ärendet hörda *militärmyndigheter* på det bestämdaste avstyrkt de sakkunnigas förslag om indragning av vissa bataljonsveterinärbeställningar. Endast chefen för fjärde arméfördelningen har härutinnan uttalat en i så måtto avvikande mening, att han ansett veterinärvården vid Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren kunna upprätthållas av en veterinär.

Chefen för generalstaben har sålunda frambållit, att de grundläggande principerna för ett omorganisationsförslag borde vara att med fyllande av krigets krav som mål skapa en fredsorganisation, som kunde vara ägnad att främja dessa krav och på den grund i möjligaste mån överensstämde med krigsorganisationen. I detta fall finge sålunda icke träda i förgrunden strävan att med så liten och billig arbetskraft som

Övriga
myndigheters
yttranden.

möjligt upprätthålla fredstjänsten, utan måste hänsyn i första hand tagas till, att den erforderliga tillgången vid mobilisering på väl skolade, för sina krigsbefattningar utbildade veterinärer bleve säkerställd. Skulle en ändring i 1914 års härordning företagas, borde den innebära en förbättring och ej en försämring genom försvagande av en redan förut alltför fåtalig civilmilitär kår. Även om förhållandena undantagsvis medgäve, att veterinärvården vid vissa truppförband i fred skulle kunna bestridas av civila veterinärer, skulle därigenom ytterligare minskas det antal utbildade militärveterinärer, som vid krigstillfälle erfordrades, och bleve säkerligen ej heller förbandets krigsberedskap i ifrågavarande hänseende väl tillgodosedd. Behovet av veterinärer i krig vore mycket stort i förhållande till den numerärt svaga fältveterinärkåren. Varje minskning av denna fåtaliga kår skulle medföra en allvarlig brist på fackutbildade veterinärer och måste alltså på det bestämdaste avstyrkas. I all synnerhet funne generalstabschefen den föreslagna åtgärden att indraga samtliga bataljonsveterinärbeställningar vid trängen innebära den största fara icke blott för att veterinärvården med vad därtill hörde vid trängkårerna bleve redan i fred mer eller mindre försummad utan även för att den planerliga mobiliseringen av kårerna kunde äventyras eller rent av omöjliggöras. Den verksamhet, som ålåg en ensam veterinär vid ett dylikt truppförband, vore både mångsidig och omfattande. Han skulle bestrida hästsjukvården, leda utbildningen i hästkännedom och hovbeslag m. m., handhava kårens veterinärvårdsmateriel samt planlägga och vidtaga de förberedande arbeten för mobilisering, som i fred kunde utföras. För en sådan post fordrades en fackutbildad, ansvarig militär veterinär och ej en för längre eller kortare tid anställd civil veterinär med huvudsaklig sysselsättning och intresse på annat håll. Under själva mobiliseringen, då ett avsevärt antal utskrivna hästar tillfördes trängförbanden, vore det, även sedan de vid mobilisering tilldelade veterinärerna inställt sig, nödvändigt, att en med förhållandena på platsen väl förtrogen veterinär funnes tillstädes för att ej blott deltaga i utan även leda och fördela arbetet vid hästarnas inmönstring och besiktning m. m.

Med anledning av det framställda förslaget om indragning av en utav Skånska dragonregementets bataljonsveterinärbeställningar har inspektören för kavalleriet framhållit, att regementets båda bataljoner vid flera tillfällen samtidigt hade övningar på olika platser utom förläggningssorten, varvid en avsevärd del av hästarna (remonter, sjuka m. fl.) kvarlämnades i Ystad. På grund härav behövdes vid regementet tre veterinärer.

Chefen för fortifikationen har beträffande de sakkunnigas förslag, att bataljonsveterinärbeställningen vid Göta ingenjörkår borde ändras till samma beställning vid kommandantskapet å Karlsborg, anført, att förstnämnda beställning varit obesatt under så gott som hela åren 1906 och 1907 ävensom alltsedan oktober 1911. Det vore sålunda tydligt, att platsen icke lockade till sökande, och detta förhållande syntes ej bliva bättre, sedan arbetet ökats med veterinärvården vid Karlsborgs artilleribataljon, intendenturkompaniet och volontärskolan, även om namnet på beställningen ändrades, utan syntes även avlöningsförmånerna i sammanhang därmed böra förändras. På grund härav ville chefen för fortifikationen såsom sin uppfattning uttala, att ifrågavarande bataljonsveterinärbeställning borde ändras till regementsveterinärbeställning vid kommandantskapet å Karlsborg. Vidare ansåge sig chefen för fortifikationen icke kunna biträda de framställda förslagen om gemensam veterinär för Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren samt om indragning av bataljonsveterinärbeställningarna vid sistnämnda kår och Norrlands ingenjörkår.

Inspektören för trängen har förklarat sig bestämt avstyrka indragning av bataljonsveterinärbeställningarna vid trängkårerna samt därvid särskilt frambållit vådorna av en dylik åtgärd ur såväl utbildnings- som mobiliseringssynpunkt.

Mot den föreslagna indragningen av fältveterinärstipendiatbeställningarna hava militärmyndigheterna icke haft något att erinra.

Fältveterinärsällskapet har förklarat sig icke kunna biträda förslaget om indragning av en bataljonsveterinärbeställning vid Skånska dragonregementet. Vad angår den ifrågasatta indragningen av motsvarande beställningar vid Fälttelegrafkåren, Norrlands ingenjörkår och trängkårerna, har sällskapet endast med tvekan ansett sig kunna biträda detta förslag.

Såsom förut nämnts, finnas för närvarande vid *kavalleriet* 1 regementsveterinär och 1 bataljonsveterinär vid vart och ett av de sex mindre kavalleriregementena, nämligen Livgardet till häst, Livregementets dragoner, Livregementets husarer, Smålands husarregemente, Kronprinsens husarregemente och Norrlands dragonregemente, samt 1 regementsveterinär och 2 bataljonsveterinärer vid vardera av Skånska husar- och Skånska dragonregementena. Sammanlagt finnas alltså vid kavalleriet 8 regementsveterinärer och 10 bataljonsveterinärer.

I enlighet med vad jag förut anført, böra i och med inrättandet av särskilda fältveterinärbeställningar regementsveterinärbeställningarna vid

Livgardet till häst, Livregementets dragoner, Livregementets husarer och Skånska husarregementet indragas samt de med dessa beställningar förenade göromålen ombesörjas av vederbörande fältveterinär. Vid övriga kavalleritruppförband, nämligen Smålands husarregemente, Skånska dragonregementet, Kronprinsens husarregemente och Norrlands dragonregemente, böra regementsveterinärbeställningarna bibehållas.

I enlighet med de sakkunnigas förslag torde vid vart och ett av de sex mindre kavalleriregementena allt fortfarande böra finnas 1 bataljonsveterinär.

Vad Skånska husarregementet angår, är detta för närvarande förlagt med fem skvadroner i Hälsingborg och tre skvadroner i Landskrona. För ombesörjande av veterinärvården vid de till Landskrona förlagda skvadronerna erfordras givetvis såsom hittills en bataljonsveterinär. Då den till Hälsingborg förlagda delen av regementet är av samma storlek som ett mindre kavalleriregemente, kan fältveterinären uppenbarligen icke ensam ombesörja veterinärvården därstädes, utan måste till sitt biträde hava en bataljonsveterinär.

Enligt vad de sakkunnigas utredning giver vid handen, äro veterinärgöromålen vid Skånska dragonregementet av den omfattningen, att behov föreligger av två bataljonsveterinärer. Med hänsyn därtill att privatpraktik svårigen kunde påräknas för mer än två militärveterinärer, hava de sakkunniga emellertid föreslagit indragning av den ena av de nuvarande båda bataljonsveterinärbeställningarna. Då jag i likhet med arméförvaltningen icke kan finna ett dylikt skäl för indragning av en för veterinärgöromålens behöriga ombesörjande enligt såväl de sakkunnigas som samtliga myndigheters uppfattning erforderlig beställning övertygande, anser jag mig icke kunna biträda de sakkunnigas härutinnan framställda förslag. Vid regementet torde alltså fortfarande böra finnas 2 bataljonsveterinärer.

Då veterinärvården vid Norrbottens kavallerikår, vilken är avsedd att uppsättas från och med år 1919, bör ombesörjas av den vid Bodens garnison anställde veterinären, skulle alltså enligt den nya organisationen komma att vid kavalleriet finnas 4 regementsveterinärer och 10 bataljonsveterinärer.

Vad *artilleriet* angår, finnes för närvarande vid vart och ett av de sex fältartilleriregementena 1 regementsveterinär och 1 bataljonsveterinär samt vid Positionsartilleriregimentet 1 bataljonsveterinär. Vid Gottlands artillerikår ombesörjes veterinärvården av den vid militärbefälet anställde bataljonsveterinären. Vid Boden—Karlsborgs artilleriregemente handhaves veterinärvården i Boden av regementsveterinären

för Bodens garnison och å Karlsborg av bataljonsveterinären för Karlsborgs garnison.

Uti den sålunda gällande organisationen hava de sakkunniga icke föreslagit någon ändring.

Då även jag är av den uppfattningen, att antalet veterinärbeställningar vid artilleriet för närvarande icke är större, än som för veterinärvårdens behöriga ombesörjande är av behovet påkallat, torde någon annan ändring uti den nu bestående organisationen icke böra vidtagas än att, i enlighet med vad förut anförts, regementsveterinärbeställningen vid Norrlands artilleriregemente indrages och handhavandet av de med nämnda beställning förenade göromål överlämnas åt fältveterinären vid sjätte arméfördelningen. Vid artilleriet kommer alltså enligt den nya organisationen att finnas 5 regementsveterinärer och 7 bataljonsveterinärer.

Vid *fortifikationen* finnas för närvarande i överensstämmelse med 1914 års härordningsbeslut enligt stat 3 bataljonsveterinärer, därav en för Svea ingenjörkår, en för Fälttelegrafkåren och en för Norrlands ingenjörkår. Veterinärvården vid Göta och Bodens ingenjörkårer ombesörjes av bataljonsveterinären för Karlsborgs garnison respektive regementsveterinären vid Bodens garnison.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle i den sålunda bestående organisationen vidtagas den ändringen, att de enligt 1914 års härordningsbeslut tillkomna bataljonsveterinärbeställningarna vid Fälttelegrafkåren och Norrlands ingenjörkår indroges. Vid den förra kåren skulle veterinärvården, såsom enligt 1901 års härordning varit fallet, ombesörjas av bataljonsveterinären vid Svea ingenjörkår och vid den senare av civil veterinär.

Med hänsyn till vad de sakkunniga anfört rörande veterinärgöromålens omfattning vid Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren, torde veterinärvården vid dessa kårer kunna, såsom tidigare skett, ombesörjas av en och samma veterinär. Den för Fälttelegrafkåren nytillkomna bataljonsveterinärbeställningen bör alltså indragas.

Vad Norrlands ingenjörkår beträffar, anser jag mig, på grund av vad arméförvaltningen och de militära myndigheterna därom anfört, icke kunna tillstyrka de sakkunnigas förslag om veterinärvårdens uppdragande åt en civil veterinär. Däremot skulle kunna ifrågasättas, huruvida icke veterinärvården vid kåren skulle kunna ombesörjas av den vid Norrlands artilleriregemente anställde bataljonsveterinären. Enligt den av mig förordade organisationen skola de göromål, som vid övriga fältartilleriregementen åligga regementsveterinär, vid ifråga-

varande regemente fullgöras av fältveterinären vid sjätte arméfördelningen. Då emellertid denne på grund av sina åligganden såsom fältveterinär givetvis mången gång kan komma att bliva förhindrad att utöva tjänst vid regementet, måste man utgå ifrån, att bataljonsveterinärtjänsten vid ifrågavarande regemente, även med hänsyn tagen till att en del av detsamma är förlagd till Boden, kommer att bliva mera krävande än vid övriga fältartilleriregementen. Att pålägga bataljonsläkaren jämväl veterinärvården vid Norrlands ingenjörkår, torde därför näppeligen kunna ske, utan synes vid denna fortfarande böra finnas en särskild bataljonsveterinär. Ett ytterligare skäl för en dylik anordning är behovet av att sörja för veterinärvårdens vid Jämtlands fältjägarregemente uppehållande. Såsom jag under punkten 16 i det vid årets statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet över lantförsvärenden anført i fråga om upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteritruppförband, bör ordinarie veterinär vid truppförband eller formation vara skyldig att jämte utövandet av sin egen befattning utan särskild gottgörelse bestrida veterinärvården vid till samma ort förlagt infanteritruppförband. För den händelse bataljonsveterinärbeställningen vid ingenjörkåren indrages, skulle bataljonsveterinären vid artilleriregementet alltså hava att ombesörja veterinärvården icke blott vid ingenjörkåren utan jämväl vid infanteriregementet. Frånsett de olägenheter, som därav skulle uppstå för tjänstens behöriga ordnande vid de olika truppförbanden, skulle en dylik anordning innebära, att ifrågavarande befattningshavare komme att erhålla en ojämförligt mycket större arbetsbörda än någon av bataljonsveterinärerna vid övriga fältartilleriregementen. Den ur alla synpunkter lämpligaste anordningen torde därför vara, att bataljonsveterinärbeställningen vid ingenjörkåren bibehålles och att veterinärvården vid infanteriregementet ombesörjes av nämnda beställnings innehavare.

Då någon ändring beträffande veterinärvårdens upprätthållande vid Göta och Bodens ingenjörkårer icke ifrågasättes, skulle alltså enligt den nya organisationen vid fortifikationen komma att finnas 2 bataljonsveterinärer.

Vad härefter *trängen* angår, finnes enligt nuvarande organisation 1 bataljonsveterinär vid varje kår, således tillhoppa 6 bataljonsveterinärer.

De sakkunniga hava nu föreslagit indragning av samtliga ifrågavarande beställningar och veterinärvårdens överlämnande åt civila veterinärer mot ett årligt arvode om 500 kronor.

Av skäl, som arméförvaltningen och de militära myndigheterna, särskilt chefen för generalstaben, anfört, anser jag mig icke kunna biträda vad de sakkunniga i förevarande hänseende föreslagit. Såväl med hänsyn till fredstjänstens behöriga upprätthållande som ur mobiliseringssynpunkt torde det vara oundgängligen erforderligt, att vid varje kår en veterinär finnes anställd. Uti den nuvarande organisationen torde därför ingen annan ändring böra vidtagas än att, i enlighet med vad förut anförts, bataljonsveterinärbeställningen vid Östgöta trängkår indrages och de med nämnda beställning förenade göromål överlämnas åt fältveterinären vid andra arméfördelningen. Vid trängen skulle alltså enligt den nya organisationen komma att finnas 5 bataljonsveterinärer.

Beträffande veterinärvården vid *Gottlands trupper* har någon ändring i den nuvarande organisationen icke föreslagits. Å staten för militärbefälet på Gottland torde därför fortfarande såsom hittills böra upptagas 1 bataljonsveterinär.

Enligt 1901 års härordning var vid den till Karlsborg förlagda Göta ingenjörkår anställd en bataljonsveterinär, vilken var upptagen å fortifikationens stat. På grund av Karlsborgs artillerikårs omorganisation till en självständig kår beslöt emellertid 1914 års senare riksdag, att ifrågavarande beställning, vilken en längre tid varit vakant, skulle överflyttas från fortifikationens stat till staten för kommandantsstaten såsom gemensam för *Karlsborgs garnison*. I enlighet med de av Kungl. Maj:t fastställda planerna för övergången till den nya härordningen blev denna förändring genomförd vid 1915 års riksdag. Från och med år 1916 har alltså å staten för kommandantsstaten under kommandantskapet å Karlsborg varit uppförd 1 bataljonsveterinär för garnisonen därstädes.

Då den av de sakkunniga förordade organisationen med avseende å veterinärvårdens ordnande å Karlsborg redan blivit genomförd, torde vad de sakkunniga härutinnan föreslagit icke föranleda någon vidare åtgärd.

Enligt 1901 års härordning fanns icke någon för *Bodens garnison* avsedd veterinärbeställning. Med anledning av förläggande av kavalleri till Boden samt upprättande av stambästar vid såväl Norrbottens regemente som fästningsartilleriet beslöt emellertid 1914 års senare riksdag, att å staten för kommandantsstaten under kommandantskapet i Boden skulle uppföras en beställning såsom regementsveterinär för Bodens garnison och fästningsveterinär vid kommandantskapet. Enligt planerna för övergången till den nya härordningen blev den sålunda beslutade regementsveterinärbeställningen uppförd å staten från och med år 1916.

De sakkunniga hava nu föreslagit, att för Bodens garnison måtte inrättas jämväl en bataljonsveterinärbeställning. Med hänsyn därtill, att en för garnisonen avsedd regementsveterinärbeställning, enligt vad nyss anförts, helt nyligen blivit inrättad och det ännu är för tidigt att bedöma, huruvida denne ensam kan medhinna att ombesörja veterinärvården — Norrbottens kavallerikår är avsedd att uppsättas först från och med år 1919 — finner jag mig icke nu kunna tillstyrka bifall till de sakkunnigas i förevarande avseende framställda förslag.

Å staten för Strömsholms hingstdepå är för närvarande uppförd en veterinär med en avlöning av, förutom ålderstillägg, 2,100 kronor. Ifrågavarande veterinär tjänstgör tillika vid *ridskolan å Strömholm* såsom lärare i veterinärlära och hovbeslag samt uppbär härför från ridskolans stat ett arvode om 600 kronor, med skyldighet tillika att ombesörja sjukvården för samtliga vid ridskolan befintliga hästar. Slutligen ombesörjer han även veterinärvården vid Utnäslöts remontdepå samt uppbär härför ett arvode av 800 kronor från anslaget till reparation m. m.

Enligt beslut av 1916 års riksdag skall i samband med inrättandet av ett statsstuteri vid Ottenby den nuvarande hingstdepån indragas. Emellertid har anläggandet av nämnda statsstuteri, vilket skulle trätt i verksamhet år 1918, enligt beslut av 1917 års riksdag blivit tillsvidare uppskjutet.

De sakkunniga hava nu föreslagit, att vid ridskolan måtte efter hingstdepåns indragning inrättas en särskild bataljonsveterinärbeställning, med skyldighet för innehavaren att jämväl ombesörja veterinärvården vid Utnäslöts remontdepå.

Såsom under punkten 8 i det vid innevarande års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden närmare omförmäles, har chefen för ridskolan uti ett den 14 augusti 1917 avgivet förslag till omorganisation av ridskolan anmält, att den nuvarande veterinären vid hingstdepån under en följd av tre år på grund av sjukdom varit oförmögen till tjänstgöring samt att han, därest, såsom sannolikt vore, sjukdomen alltjämt fortföre, vore skyldig att den 1 december 1919 avgå från sin befattning. På grund härav hemställde skolchefen, att den av de sakkunniga föreslagna bataljonsveterinärbeställningen vid ridskolan måtte vid nämnda tidpunkt vara inrättad. Därest hingstdepån då ännu icke vore indragen, syntes veterinärbefattningen vid denna lämpligen kunna upprätthållas mot ett arvode. Uti häröver avgivet yttrande har arméförvaltningen, under åberopande av vad ämbetsverket tidigare i ämnet anført, funnit sig böra tillstyrka,

att en särskild bataljonsveterinärbeställning från och med år 1920 uppfördes å ridskolans stat.

I likhet med de sakkunniga håller även jag före, att vid hingstdepåns indragning en särskild bataljonsveterinärbeställning bör inrättas vid ridskolan, med skyldighet för innehavaren att jämväl ombesörja veterinärvården vid Utnäslöts remontdepå. Med hänsyn till att den nuvarande veterinären vid hingstdepån förväntas avgå från sin beställning i slutet av år 1919, torde det emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke ifrågavarande bataljonsveterinärbeställning bör tillkomma redan från och med år 1920, även om hingstdepåns indragning då ännu icke ägt rum. I dylikt fall borde, på sätt chefen för ridskolan föreslagit, veterinärvården vid hingstdepån ombesörjas av ridskolans veterinär mot åtnjutande av skäligt arvode från hingstdepåns stat. Då någon ändring i nu bestående förhållanden icke är avsedd att äga rum under år 1919, torde emellertid med den närmare prövningen av förevarande spörsmål böra anstå till nästkommande års riksdag. Frågan, huruvida bataljonsveterinären vid ridskolan bör, såsom de sakkunniga och arméförvaltningen föreslagit, utöver ordinarie avlöningsförmåner jämväl erhålla ett särskilt tilläggsarvode, torde med hänsyn till det läge, vari frågan om hingstdepåns indragning befinner sig, icke nu böra till avgörande upptagas.

Mot förslaget om indragning av de nuvarande *fältveterinärstipendiatbeställningarna* har jag så mycket mindre att erinra, som dessa beställningar under en följd av år varit vakanta.

Enligt den av mig sålunda förordade organisationen skulle alltså för veterinärvårdens vid truppförbanden upprätthållande komma att finnas 10 regementsveterinärer och 27 bataljonsveterinärer.

I detta sammanhang anser jag mig böra till behandling upptaga frågan angående upprätthållande av *veterinärvården vid infanteriet*.

Före antagandet av 1914 års härordning funnos icke vid infanteriet några kronan tillhöriga hästar. Regementsofficerare ävensom regementskvartermästare och regementsadjutanter voro beridna å egna tjänstehästar, vilkas underhåll, skötsel och vård de hade att själva ombesörja. Enligt 1914 års härordning samt 1915 års riksdags beslut angående hästhållning för officerare vid armén skola vid varje infanteriregemente finnas, förutom 1 egen tjänstehäst för chefen, 28 kronan tillhöriga stamhästar, därav 10 för regementsofficerare, regementskvartermästare och regementsadjutanter, 12 för kompanicheferna och 6 för det ny-

organiserade kulsprutekompaniet. Därjämte skola för nämnda kompanis övningar hästar lejas till ett antal av 3 under senare delen av rekryt-skolan och början av repetitionsövningarna samt ytterligare 23 under återstoden av nämnda övningar.

Då några veterinärer icke finnas vid infanteriet anställda, har veterinärvården vid de särskilda truppförbanden hittills uppehållits genom avtal med militärveterinär eller civil veterinär, och har Kungl. Maj:t genom särskilda brev anvisat härför erforderliga medel. Senast genom brev den 13 juli 1917 har sålunda en var av cheferna för infanteriregementena å fastlandet, undantagandes Norrbottens regemente, bemyndigats att träffa avtal med veterinär vid å vederbörlig ort förlagt beridet truppförband eller med civil veterinär angående ombesörjande av veterinärvården m. m. under åren 1917 och 1918 av de till vederbörande regemente utlämnade, kronan tillhöriga stambästar, mot en ersättning, beräknad efter högst 10 kronor för häst och år; dock att den jämlikt detta och tidigare brev utgående ersättningen för upprätthållande av veterinärvården vid infanteriregementena å fastlandet, undantagandes Norrbottens regemente, icke vid något regemente finge överstiga sammanlagt 300 kronor för år.

Såsom av den under punkten 16 i det vid årets statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden lämnade redogörelsen framgår, har arméförvaltningen i samband med angivande av lantförsvarets medelsbehov för år 1919 avgivit förslag angående bestridande av veterinärvården vid infanteritruppförbanden från och med nämnda år. Enligt nämnda förslag skulle veterinärvården vid infanteriet för framtiden ordnas på samma sätt som hittills provisoriskt ägt rum. Förslaget innebär i sak icke annat än att för ändamålet erforderliga medel hädanefter skulle beräknas å riksstaten under ordinarie avlöningsanslaget. Beträffande anslagspostens storlek ansåge arméförvaltningen, att för varje truppförband borde beräknas i medeltal 300 kronor för år, utom till Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen samt Hallands regemente, där man syntes böra räkna med ett belopp av 500 kronor, samt till Norrbottens regemente, för vilket inga särskilda kostnader behövde upptagas. I enlighet härmed beräknade arméförvaltningen det för ändamålet erforderliga beloppet till 10,000 kronor.

Av mitt till förenämnda statsrådsprotokoll avgivna yttrande framgår, att jag funnit mig böra biträda det sålunda framställda förslaget endast i vad angår veterinärvården vid de 13 infanteriregementen, som äro förlagda eller avsedda att förläggas till platser, där beridet truppförband icke finnes, och militärveterinär följaktligen icke är att tillgå. Vid övriga rege-

menten bör däremot enligt min mening veterinärvården, däri jämväl inbegripen vid truppförbandet förekommande undervisningsskyldighet, utan särskild gottgörelse ombesörjas av å samma ort placerad ordinarie militärveterinär. I enlighet härmed torde veterinärvården lämpligen böra bestridas

- vid Svea livgarde av bataljonsveterinären vid Livgardet till häst,
- vid Göta livgarde av bataljonsveterinären vid Svea artilleriregemente,
- vid Livregementets grenadjärer av bataljonsveterinären vid Svea trängkår,
- vid Första och Andra livgrenadjärregementena av fältveterinären vid andra arméfördelningen,
- vid Upplands infanteriregemente av bataljonsveterinären vid Upplands artilleriregemente,
- vid Skaraborgs regemente av bataljonsveterinären vid Göta trängkår,
- vid Jönköpings regemente av bataljonsveterinären vid Smålands artilleriregemente,
- vid Norrbottens regemente av regementsveterinären vid Bodens garnison,
- vid Västerbottens regemente av bataljonsveterinären vid Norrlands dragonregemente,
- vid Kalmar regemente av bataljonsveterinären vid Smålands husarregemente,
- vid Jämtlands fältjägarregemente av bataljonsveterinären vid Norrlands ingenjörkår,
- vid Norra skånska infanteriregementet av bataljonsveterinären vid Vendes artilleriregemente,
- vid Gottlands infanteriregemente av bataljonsveterinären vid militärbefälet på Gottland, samt
- vid Västernorrlands regemente av bataljonsveterinären vid Norrlands trängkår.

Å staten för *krigsskolan* finnes för närvarande upptagen en veterinär med arvode om 300 kronor. I och med genomförandet av löne-reglering för fältveterinärkåren synes veterinärvården vid krigsskolan böra övertagas av ordinarie militärveterinär vid något av de till Stockholm förlagda beridna truppförbanden. Då bataljonsveterinärerna vid Livgardet till häst och vid Svea artilleriregemente skola hava att ombesörja veterinärvården vid Svea och Göta livgarden, torde veterinärvården vid krigsskolan lämpligen böra bestridas av bataljonsveterinären

vid Positionsartilleriregementet, vilken torde komma att av sin tjänst bliva mindre upptagen än bataljonsveterinären vid Livregementets dragoner.

Med hänsyn till önskvärldheten av att kunna förflytta en för viss befattning mindre lämplig militärveterinär till annan tjänst har jag haft under övervägande, huruvida icke samtliga arméns veterinärer borde sammanföras till en särskild kår med gemensam stat.

Uti med anledning härav den 13 november 1917 avgivet yttrande har arméförvaltningen anfört, att en dylik anordning skulle nödvändiggöra, att fältveterinärkåren komme att ställas under en gemensam chef och erhöles ungefär samma organisation som den nuvarande intendenturkåren. I sammanhang med genomförandet av en sådan anordning komme därjämte att erfordras föreskrifter, till vilket antal de i den blivande gemensamma staten uppförda beställningar av olika löneklasser skulle placeras vid de särskilda staberna, truppförbanden eller formationerna.

I fråga om befordringarna och placeringen till tjänstgöring funne arméförvaltningen, att därest förslaget om sammanförandet till en särskild kår skulle innebära, att besättandet av veterinärbeställningarna vid armén skulle äga rum utan föregående ansökan samt att innehavarna av desamma skulle kunna åläggas transport till och med mot deras egen önskan, allvarliga betänkligheter med nödvändighet måste resas mot förslaget. Utginge man nämligen från den förutsättningen, att det vore lämpligt och önskvärt samt med statens intresse förenligt, att arméns veterinärer ägnade sig åt enskild praktik, varigenom de beredes tillfälle att förkovra sina kunskaper och vinna ökad erfarenhet och duglighet i sitt fack samt tillförsäkrade sig bättre ekonomiska förhållanden, vilket med hänsyn till de eljest jämförelsevis små löneförmånerna vore behöfligt, syntes det också ligga i sakens natur, att i samma mån en veterinär lyckats förvärva sig enskild praktik, han därmed fastare bundit sig vid den plats, där han hade sin verksamhet, varför det skulle vara för honom mycket olägligt samt medföra allvarlig ekonomisk uppoffring att bliva förflyttad till annan plats. Att på dem tillämpa samma metod i fråga om placeringen till tjänstgöring som på personalen vid intendenturkåren läte sig därför icke göra utan en avsevärd avlöningsförhöjning. Det kunde visserligen förutsättas, att vid eventuellt placerande eller förflyttande all hänsyn komme att tagas

till den enskildes förhållanden, men blotta möjligheten därav, att han skulle kunna förflyttas utan eget medgivande, måste för kårens medlemmar skapa en känsla av otrygghet, som skulle i hög grad ogynnsamt påverka rekryteringen av densamma.

De olägenheter, som i nu anförda avseende skulle uppstå genom förslaget genomförande, för såvitt det skulle innebära vad ovan antytts, funne arméförvaltningen alltså vara så betydande, att de vida överginge de fördelar, som med detsamma vore att vinna för armén. Under förutsättning emellertid att förändring av militärveterinärernas tjänstgöring och placering komme att göras beroende på vederbörandes eget medgivande, funne arméförvaltningen sig icke hava något att erinra mot förslaget i nu förevarande del.

I sammanhang härmed ville arméförvaltningen anmäla, att då ifrågasvarande beställningshavare vid omplacering utan samtidig befordran borde vara berättigade till flyttningshjälp, vid genomförande av ifrågasvarande omorganisationsförslag kostnader härför komme att uppstå.

Då av vad arméförvaltningen sålunda anført framgår, att ett sammanförande av arméns veterinärer till en särskild kår med gemensam stat — en anordning, vilken givetvis skulle innebära, att militärveterinärernas placering till tjänstgöring kunde äga rum oberoende av vederbörandes eget medgivande — skulle medföra större olägenheter än fördelar och dessutom draga med sig särskilda kostnader, torde en omorganisation i sådan riktning icke böra vidtagas.

Värnpliktiga veterinärstudierande.

Bestämmelserna rörande de värnpliktiga veterinärernas utbildning innefattas uti § 27 mom. 1 punkten D värnpliktslagen.

I nämnda lagrum stadgas, att därest värnpliktig, som i punkt B avses (studenter m. fl.), vid någon statens högskola eller annan därmed jämförlig högre läroanstalt idkar studier för utbildning till läkare, tandläkare, veterinär eller maskiningenjör eller eljest i sådana ämnen, att hans insikter kunna vara till särskilt gagn för krigsmakten, eller gör i nämnda punkt avsedd värnpliktig sannolikt, att han kommer att idka sådana studier, må, där hans insikter anses bliva bättre tillgodogjorda genom värnpliktstjänstgöringens fullgörande i annan ordning än i sagda punkt föreskrives, Konungen förordna, att enligt de närmare bestämmelser, Konungen meddelar, tjänst-

Nuvarande
förhållanden.

göringen skall, med rätt till avbrott under viss tid för studiekursens fullföljande, fullgöras med dels *militärutbildning*, dels *fackutbildning* och *facktjänstgöring*, varvid den värnpliktige må åtnjuta högst 45 dagars minskning av den enligt mom. 1 för honom bestämda tjänstgöringstiden. Har ej den värnpliktige före utgången av den tid, under vilken tjänstgöringen fått avbrytas, avlagt de studieprov, Konungen bestämmer, skall den värnpliktige, enligt vad Konungen föreskriver, fullgöra den tjänstgöring, som på grund av bestämmelserna under B åligger honom; och räknas därvid genomgången militärutbildning honom tillgodo på sätt Konungen prövar skäligt.

För de enligt 1914 års härordning utbildade veterinärstuderandena (veterinärerna) har militärtjänstgöringen hittills ordnats så, att de värnpliktiga fullgjort sin första tjänstgöring tillsammans med de till kavalleriet uttagna studenterna under en tid av 109 dagar med inryckning den 26 juni och utryckning den 14 oktober. Andra året fullgöra de värnpliktiga under tiden den 6 juni—den 1 september sin tjänstgöring vid det kavalleriregemente de tillhöra.

Bestämmelser för de värnpliktiga veterinärernas fackutbildning och facktjänstgöring äro ännu icke utfärdade.

De sakkunnigas förslag.

Vid utredning av denna del av organisationen hade de sakkunniga ansett, att fullgörandet av *den första militärtjänstgöringen* i likhet med vad 1915 och 1916 skett torde vara det lämpligaste. Däremot syntes en ändring i värnpliktslagens bestämmelse angående vilka, som skulle kommenderas till denna tjänstgöring i egenskap av värnpliktiga veterinärer, böra göras ävensom tidsperioden med hänsyn till studierna vid veterinärhögskolan böra regleras.

Antalet såsom värnpliktiga veterinärer inskrivna, vilka 1916 fullgjort sin militärtjänstgöring vid kavalleriets skola för studenter, hade varit 45. Av dessa hade icke mindre än 19 eller 42,2 procent icke bedrivit några som helst veterinära studier, och av dessa hade sedermera endast 7 blivit antagna vid veterinärhögskolan. Då det icke kunde vara med någon fördel förenligt, att så stort antal värnpliktiga uttoges för en viss tjänst, utan att det funnes någon garanti för att de kunde användas i den avsedda tjänsten, ansågo de sakkunniga, att såsom villkor för kommendering till ifrågavarande utbildning borde stadgas, att den värnpliktige vore antagen till elev vid veterinärhögskolan. Detta skulle hava till följd, att dessa värnpliktigas första militära tjänstgöringsperiod komme att infalla mellan första och andra studieåret vid högskolan.

Antagandet av de nya studerandena, vilket endast skedde till ett begränsat antal, kunde nämligen icke äga rum, förrän någon tid förflutit, efter det att årets studentprovningar på våren avslutats. Detta skedde omkring mitten av juni månad. Sedan måste en viss tid anslås till provandet av de insända ansökningshandlingarna, så att tidigast omkring den 1 juli kunde antagandet ske. Enligt nu gällande bestämmelser hölles intagningskollegium i början av augusti månad. Detta vore för en stor del av de inträdessökande till största fördel, emedan de då kunde hinna att efter avläggandet av studentexamen komplettera i en del ämnen, vari godkänt betyg vore villkor för att kunna få inträde. Förlades intagningskollegiet till juli, skulle dessa studerande förlora denna möjlighet och gå miste om ett helt studieår. Men oavsett denna olägenhet av att antagandet av nya elever skulle ske i juli, skulle en sådan ändring icke möjliggöra, att värnplikten fullgjordes redan det året, med mindre den nu gällande tiden för inryckningen ändrades från den 26 juni till längre fram i juli månad. Men härtill komme, att det från synpunkten av studiernas bedrivande vid veterinärhögskolan vore av största fördel, om denna första tjänstgöring förlades till tiden mellan första och andra studieåret.

Höstterminen började vid veterinärhögskolan den 24 augusti. För de nyinträdande anordnades då kurser i nödvändiga förberedande ämnen. Dessa kurser avslutades i mitten av oktober, då arbetet på anatomisalen m. m. började. De värnpliktiga, som gjorde sin militärtjänst på sommaren samma år de vunne inträde, avslutade denna tjänst den 14 oktober. De hade alltså gått miste om de förberedande kurserna, vilket verkade i hög grad förryckande på studierna. En frånvaro för militärtjänsten i början av höstterminen under andra studieåret skulle däremot verka mindre menligt, emedan de studerande då hade lättare att genom självstudium vinna åter den förlorade tiden.

De år 1916 gällande bestämmelserna, enligt vilka de värnpliktiga veterinärerna, som detta år fullgjort sin *andra militära tjänstgöring*, därvid under 86 dagar ($\frac{6}{6} - \frac{1}{9}$) varit förlagda till sina respektive kavalleriregementen, hade de sakkunniga icke kunnat finna vara de för utbildningen ändamålsenligaste. Genom denna utbildning erhöles nämligen de värnpliktiga icke någon övning i anpassande av seldon och körning och finge ej heller vinterutbildning. Det vore nämligen synnerligen viktigt, att en militärveterinär förutom i sadling och ridning även finge en tillfredsställande utbildning i selars anpassande och hästens anspänning samt i körning. En mycket stor procent av de genom seldonen uppkomna skadorna hade sin grund i felaktig anpassning av dessa och kunde

behandlas enbart genom en reglering av seldonen. Vidare måste en veterinär, som exempelvis tjänstgjorde vid artilleriet, äga kännedom om huru genom lämplig placering av en häst i spannet denne kunde nyttjas trots en förefintlig tryckskada. Att vinterutbildning för de värnpliktiga veterinärerna vore starkt av behovet påkallad, låge i öppen dag. De förhållanden, under vilka de beridna vapenslagen arbetade vid ett vinterfälttåg, vore så säregna, att veterinärerna, om de från början skulle kunna tillfredsställande fullgöra sin tjänst, ovillkorligen måste äga någon praktisk kännedom därom. Vidare kunde det hända, att en veterinär som chef eller tjänstgörande vid någon etappformation måste etablera en vinterbivack för honom underställda hästar. Det syntes då önskvärt, att veterinären-chefen även vore förtrogen med, hur man under vinter och köld borde ordna det till skydd för hästarna. För att de båda här uttalade önskemålen skulle kunna uppfyllas, borde den andra militärtjänstgöringen delas i två perioder, den ena å 56 dagar, den andra å 30 dagar.

Under de 56 dagarna borde de värnpliktiga veterinärerna samman dragas till en särskild utbildningskurs vid ett artilleriregemente. Här skulle de erhålla den allmänna utbildning, som de hittills fått vid kavalleriet, men dessutom utbildning i selars anpassande för olika hästar och hästtyper samt i körning. På grund av den utbildning, dessa värnpliktiga förut undergått vid kavalleriskolan i hästvård och ridning, syntes tiden 56 dagar kunna bli tillräcklig för att bibringa dem nödvändig och lämplig kunskap i draghästens vård och användning. Härunder kunde även de värnpliktiga lämpligen övas i befälsföring. Denna skola skulle med avseende å tiden förläggas till sommaren mellan andra och tredje studieåret, och så att utryckningen kunde äga rum till höstterminens början vid veterinärhögskolan den 24 augusti.

Vinterutbildningen syntes kunna äga rum i samband med vinterutbildningen av de kavalleriet tilldelade studenterna. Denna utbildning hade hittills skett i Norrland under mars månad. Med avseende å den tidsperiod, till vilken denna vinterutbildning lämpligen borde förläggas med hänsyn till studierna vid veterinärhögskolan, kunde två alternativ tänkas. Det ena vore, att de värnpliktiga fullgjorde denna utbildning vintern efter det de genomgått sin första tjänstgöring vid kavalleriskolan, alltså under vintern andra studieåret. Detta skulle medföra den fördelen, att de finge samma befäl, som de haft vid sin första utbildning, och att de sålunda vore bekanta för befälet. Men mot detta förslag hade emellertid lärarkollegiet vid veterinärhögskolan enhälligt uttalat sig på grund av det stora avbräck i studierna med följande tidsförlust,

som detta förslag skulle medföra. Det andra alternativet vore, att vinterutbildningen förlades, även nu med kavalleriskolan, till vintern efter det de värnpliktiga utbildats vid artilleriet. Olägenheten med detta skulle bliva, att de värnpliktiga komme att stå under med dem obekant befäl och tillsammans med främmande kamrater. Dock skulle detta förslag icke i någon högre grad förrycka studierna vid veterinärhögskolan. De sakkunniga ansåge även lämpligast, att vinterutbildningen förlades till tredje studieåret.

De värnpliktiga veterinärernas *fackutbildning* borde lämpligen förläggas till tiden sedan de avlagt sin veterinärexamen, enär de då bäst kunde tillgodogöra sig denna utbildning och intet avbrott då behövde göras i studierna vid högskolan.

Fackutbildningens början borde förläggas till mitten av oktober månad och till densamma kommanderas alla de värnpliktiga veterinärerna, vilka under året tagit sin examen. Förläggandet till mitten av oktober skulle medföra, att de studerande finge större möjlighet att kunna avlägga examen innan fackutbildningskursens början samt att årets repetitionsövningar hunnit avslutas.

Fackutbildningen borde hava till ändamål att bibringa de värnpliktiga veterinärerna de militära och veterinära kunskaper, som utöver vad de förut inhämtat genom sin veterinärutbildning och militärtjänstgöring krävdes, för att de vid krigstillfälle skulle kunna fylla sin uppgift på ett för armén tillfredsställande sätt. Dessutom borde de förkovras i lämpliga delar av den rent militära utbildning de förut erhållit.

Fackutbildningskursen, vilken borde omfatta vissa av de sakkunniga närmare angivna ämnen, borde förläggas till ett kavalleriregemente i Stockholm och i militärt hänseende stå under ledning av chefen för detta regemente. Överinseendet över fackutbildningen i militärveterinärt hänseende skulle tillkomma fältveterinärinspektören. Grunderna för utbildningens bedrivande och programmet för densamma syntes böra fastställas i kommandoväg.

De värnpliktiga veterinärernas tjänstgöring skulle omfatta sammanlagt 440 dagar (485 med 45 dagars avdrag). Efter militärtjänstgöring av 195 och fackutbildning i 60 dagar återstode alltså 185 dagar eller cirka 6 månader till *facktjänstgöring*. Under denna skulle de värnpliktiga dels få utbildning i den praktiska militärveterinärtjänsten vid truppförbanden, dels komma armén till nytta såsom biträdande veterinärer. Men det torde vara nödvändigt, att varje år ett antal av de facktjänstgörande värnpliktiga, förslagsvis 3, efter en kortare tids

trupptjänstgöring, t. ex. en månad, fullgjorde sin facktjänst vid statens veterinärbakteriologiska anstalt. Det vore nämligen nödvändigt att sörja för, att armén hade ett tillräckligt antal veterinärer med så pass stor bakteriologisk specialutbildning, att de vid behov kunde tjänstgöra vid för armén nödvändiga veterinärbakteriologiska laboratorier.

De övriga värnpliktiga veterinärerna, vilkas antal torde komma att uppgå till 20 å 22, skulle utkommenderas på kavalleri- och artilleriregementen till en första två månaders tjänstgöringsperiod, vilken skulle anses som en provtjänstgöring. Efter denna första tjänstgöring skulle av de värnpliktiga det antal, Kungl. Maj:t i förväg bestämt, förslagsvis 5, kunna söka inträda i veterinärkårens reserv och där utnämnas till bataljonsveterinärer. Uttagandet av dessa skulle ske med hänsyn till betyg i veterinärexamen samt deras vid den militära tjänstgöringen, fackutbildningen och provtjänstgöringen visade nit och intresse. De till reserven utnämnda skulle avbryta sin tjänstgöring.

Det kunde nu tänkas tvenne sätt att ordna tjänstgöringen för återstående 15 å 17 värnpliktiga, nämligen antingen att de fullgjorde hela sin tjänstgöring detta år eller att de tjänstgjorde ytterligare en månad första året och sedan tre månader följande år. I båda fallen måste tjänstgöringen avbrytas för en del av de värnpliktiga omedelbart efter provtjänstgöringen, för att tjänstgöringen skulle kunna fördelas över året på det för armén fördelaktigaste sättet.

För att de värnpliktigas facktjänstgöring skulle kunna ordnas på enklaste sätt, ansåge de sakkunniga, att de värnpliktiga veterinärerna efter fullgjord fackutbildning borde helt underställas fältveterinärinspektören.

Enligt nu gällande värnpliktslag tillhörde veterinärerna första uppbådet under hela sin tjänstetid i beväringen. Under återstående värnpliktstid tillhörde de landstormen och komme således icke att användas i sitt yrke. Visserligen kunde dessa veterinärer frivilligt anmäla sig till veterinärtjänst, men det vore icke med det allmännas intresse för enligt, att dessa förhållanden icke vore i författning reglerade. Vid krigstillfälle kunde med säkerhet förväntas, att det bleve brist på veterinärer icke blott vid armén utan även i landet i övrigt. Så hade varit förhållandet i nu pågående krig i alla de krigförande länderna, och även i dem, där tillgången på veterinärer varit relativt större än i vårt land. De sakkunniga ansåge därför, att *veterinärerna under hela sin värnpliktstid* borde *tillhöra beväringens första uppbåd*. Om mot förmodan vid någon tidsperiod antalet i värnpliktsåldern varande veterinärer skulle bliva så stort, att vid ett då inträffande krigstillfälle

det skulle finnas öfverflöd av veterinärer vid armén, vore det dock av betydelse, att statsmakten hade veterinärerna så att säga samlade, ty det kunde vara av största vikt, att det finnes veterinärer att tillgå, vilka kunde kommenderas till civil tjänst i hemorten.

På grund av vad sålunda anförts, föresloge de sakkunniga, att endast de, som vore antagna till elever vid veterinärhögskolan, utbildades som värnpliktiga veterinärer,

att de värnpliktiga veterinärstuderandenas nuvarande första militära utbildning bibehölls,

att deras nuvarande andra militärutbildning uppdelades i två perioder, varav den ena fullgjordes i särskild skola vid artilleriregemente, den andra vintertid med kavalleriets studentavdelning,

att fackutbildningen skedde vid särskild kurs efter avlagd veterinär-examen,

att facktjänstgöringen för tre värnpliktiga årligen efter en månads trupptjänst fullgjordes vid statens veterinärbakteriologiska anstalt,

att ett antal (förslagsvis fem) värnpliktiga årligen efter två månaders facktjänstgöring vunne inträde i fältveterinärkårens reserv som bataljonsveterinärer samt i denna egenskap och i vanlig ordning fullgjorde återstoden av facktjänstgöringen,

att övriga värnpliktiga fullgjorde facktjänstgöringen enligt särskilda bestämmelser,

att veterinärer under hela sin värnpliktstid skulle tillhöra beväringens första uppbåd, samt

att de värnpliktiga veterinärerna under sin facktjänstgöring underställdes fältveterinärinspektören.

Vad först beträffade de sakkunnigas förslag, att värnpliktiga veterinärstuderande skulle få påbörja sin värnpliktstjänstgöring först efter vunnit inträde vid veterinärhögskolan, skulle, yttrar arméförvaltningen, följden härav bliva, att dessa studerande ej finge påbörja sin värnpliktstjänstgöring förrän tidigast året efter avlagd studentexamen. Därigenom skulle dessa värnpliktiga gå miste om den avsevärda fördel för deras fysiska utveckling, som obestriddligen låge däri, att de efter slutade skolstudier redan första sommaren finge påbörja sin militära tjänstgöring, i likhet med vad fallet vore med deras studentkamrater. Dessutom skulle de studenter, som av brist på utrymme vid veterinärhögskolan eller för komplettering av betyg först följande år antoges till studerande vid högskolan, få vänta ytterligare ett år på den militära tjänstgöringen. Förslaget skulle för övrigt beröra ej blott dem, som

Arméförvalt-
ningens
yttrande.

vunne inträde vid högskolan, utan även dem, som sökte men icke bleve antagna till studerande därstädes. En särställning, som vore så ogynn-sam för vissa värnpliktiga, kunde arméförvaltningen icke finna till-talande. För de anatomiska studiernas bedrivande vid högskolan första läsåret skulle det givetvis vara fördelaktigast, om omförmälda studen-terns militärtjänstgöring bleve uppskjuten och de nyintagna lärjungarna således finge, på sätt undervisningen nu vore planlagd, vara med från läsårets början den 24 augusti; men då liknande fråga kunnat ordnas vid de medicinska högskolorna, syntes oöverstigliga hinder ej heller böra möta att med hänsyn till militärtjänstgöringen reglera denna angelä-ghet vid veterinärhögskolan. Visserligen kunde det enligt nu gällande bestämmelser inträffa, att studenter, efter att på detta sätt hava tilldelats kavalleriet, sedermera ej antoges till studerande vid veterinärhögskolan. Detta vore ej som sig borde, men då det givetvis gällde endast ett fåtal, torde väl olägenheten härav ej vara så stor, att någon hänsyn behövde tagas härtill. Enligt arméförvaltningens förmenande hade så-ledes icke tillräckligt talande skäl anförts för sådan ändring i värn-pliktslagen, som de sakkunniga föreslagit.

Vad beträffade dessa värnpliktigas *militära utbildning*, hade de sak-kunniga, som icke haft något att erinra mot att den första tjänst-göringsperioden omfattade 109 dagar och fullgjordes på sätt nu skedde vid kavalleriet, föreslagit, att den andra tjänstgöringsperioden om 86 dagar borde uppdelas och fullgöras dels vid artilleriet under en tid av 56 dagar, varunder dessa värnpliktiga vid något artilleriregemente finge genomgå en särskild utbildningskurs, och dels såsom vinterutbildning vid kavalleriet under 30 dagar ett följande år.

Mot detta förslag kunde arméförvaltningen, vad först beträffade vinterutbildningen, ej underlåta framhålla, att, förutom de olägenheter, som onekligen låge i en tredje inkallelse av dessa värnpliktiga under deras militärutbildning, varigenom de under en hel månad skulle tvingas avbryta sina studier mitt under pågående termin, det med fog kunde ifrågasättas, huruvida de, med hänsyn till saknaden av kunskaper i de tillämpade veterinära ämnena, kunde draga den nytta av omförmälda utbildning, som ur veterinärvårdssynpunkt måste vara avsedd med den-samma. Detta torde de först kunna göra, sedan de avlagt veterinär-examen. Av dessa skäl borde vinterutbildningen icke förläggas till den tid, som de sakkunniga föreslagit, utan äga rum efter genomgången fackskola och helst i samband med denna och på så sätt utgöra ett led i deras fackutbildning. Att dessa värnpliktiga finge fullgöra sin andra militära utbildning vid fältartilleriet i stället för vid kavalleriet,

ansåge sig arméförvaltningen däremot kunna tillstyrka, dock under förutsättning, att denna utbildning ej uppdelades, såsom de sakkunniga föreslagit, utan komme, såsom nu vore förhållandet, att omfatta 86 dagar, samt att dessa värnpliktiga därigenom ej ginge miste om den undervisning i ridning, som de skulle erhålla vid kavalleriet och som för deras framtida tjänstgöring såsom veterinärer vore av största vikt. Det syntes ej heller vara behöfligt att sammandraga dem till en särskild utbildningskurs, då det skulle vara förenat med avsevärda svårigheter att anordna sådan kurs och då de helt visst kunde få den utbildning, som önskades, även vid fördelning på olika batterier. Men att de under denna tid utbildades vid samma truppförband, vore givetvis ett önskemål, och detta torde ej heller stöta på svårigheter.

Vad *fackutbildningen* beträffade, hade de sakkunniga föreslagit, att den skulle omfatta 60 dagar, vilket vore i överensstämmelse med sjukvårdsstyrelsens tidigare preliminära förslag. Enär behov av vinterutbildning gjorde sig gällande även för veterinärerna, syntes denna också lämpligen böra ingå såsom ett led i fackutbildningen och utgöra en fortsättning på fackskolan.

Angående den tidpunkt, till vilken denna fackutbildning borde förläggas, hade de sakkunniga föreslagit tiden från mitten av oktober till mitten av december såsom lämpligast. Då de nyblivna veterinärerna särskilt under sommarmånaderna bereddes de gynnsammaste tillfällen till vikariat för äldre kamrater, vilket för deras praktiska utbildning vore av särskilt stor betydelse, samt då de för vinnande av legitimation såsom veterinärer vore skyldiga att hos någon praktiserande veterinär fullgöra 4 månaders assistenttjänstgöring, vilken det vore önskvärt, att de finge avsluta snarast möjligt efter avlagd examen, syntes det ock med fog kunna ifrågasättas, om den av de sakkunniga föreslagna fackutbildningstiden med hänsyn till nämnda förhållanden vore för omfördälda värnpliktiga den lämpligaste. Det torde i stället vara för dem förmånligare att få denna kurs förlagd till början av kalenderåret, varigenom även den fördelen kunde vinnas, att vinterutbildningen kunde anordnas i omedelbar följd därpå. Då emellertid denna fråga avgjordes av Kungl. Maj:t i kommandoväg, syntes något slutligt förslag härom ej behöva framläggas i detta sammanhang.

Angående *facktjänstgöringen* hade de sakkunniga föreslagit, att varje år ett antal av de värnpliktiga, förslagsvis 3, efter en kortare tids trupptjänstgöring, t. ex. under en månad, skulle fullgöra sin facktjänst vid statens veterinärbakteriologiska anstalt. Givetvis hade armén behov av ett mindre antal i bakteriologi utbildade veterinärer, och av

sådana finnes redan nu flera att tillgå. Men om det ansåges, att värnpliktstiden kunde utnyttjas för sådan utbildning, hade arméförvaltningen icke något att erinra mot förslaget, dock endast under förutsättning, att det gällde icke vapenföra. För att ifrågavarande utbildning skulle kunna vara till full nytta, borde dessa värnpliktiga erhålla handledning och undervisning, vilket emellertid ej kunde tänkas ske, utan att vederbörande professor härför komme i åtnjutande av viss ersättning. Även undervisningsmateriel torde kräva kostnad. Förslaget innehölle emellertid icke någon utredning i detta fall, varför arméförvaltningen icke kunde närmare yttra sig om detsamma.

Hur facktjänstgöringen i övrigt borde ordnas, vore en fråga, som i detta sammanhang ej syntes behöva upptagas till prövning. Arméförvaltningen ansåge sig dock icke kunna underlåta att avstyrka den del av förslaget, som avsåge, att vissa veterinärer efter genomgången fackutbildning skulle utnämnas till bataljonsveterinärer i fältveterinärkårens reserv och därmed befrias från återstående värnpliktstjänstgöring. En sådan anordning, enligt vilken ett fåtal värnpliktiga studenter skulle få större nedsättning i tiden för sin värnpliktstjänstgöring än värnpliktslagen för vissa kategorier eljest medgäve, syntes icke vara i överensstämmelse med lagens anda.

Mot förslaget att veterinärerna skulle hela sin *värnpliktstid tillhöra beväringens första uppbåd*, hade arméförvaltningen icke något att erinra och tillstyrkte i anledning därav betingade ändringar i § 34 mom. 4 av samma lag.

Att de värnpliktiga veterinärerna under sin facktjänstgöring borde underställas vederbörande chef, låge i sakens natur, ty i annat fall vore det för denne omöjligt att ordna deras tjänstgöring.

Övriga
myndigheters
yttranden.

Av de i ärendet hörda militärmyndigheterna hava chefen för fortifikationen och inspektören för trängen förklarat sig icke hava något att erinra mot de sakkunnigas förslag. Till detta synes jämväl chefen för andra arméfördelningen hava i huvudsak anslutit sig. Chefen för fjärde arméfördelningen har funnit de av de sakkunniga framhållna synpunkterna beträffande tidpunkten för de värnpliktigas utväljande samt i fråga om första tjänstgöringens ordnande värda beaktande, men ansett utbildningen i övrigt böra ordnas enligt arméförvaltningens förslag.

Cheferna för första, tredje, femte och sjätte arméfördelningarna, kommandanten i Boden och militärbefälhavaren på Gottland hava däremot anslutit sig till arméförvaltningens uttalande.

Då de för närvarande gällande bestämmelserna beträffande sättet för ordnandet av värnpliktiga veterinärstuderandes militära tjänstgöring

icke hunnit tillämpas mer än en helt kort tidsperiod, har chefen för generalstabens ansett tillräcklig erfarenhet ännu icke hava vunnits beträffande deras större eller mindre lämplighet. Tidpunkten för vidtagande av de utav de sakkunniga föreslagna förändringarna syntes därför i varje fall ännu icke vara kommen. Däremot hade chefen för generalstabens icke något att erinra mot de sakkunnigas förslag, att veterinärer under hela sin värnpliktstid skulle tillhöra beväringens första uppbåd.

Beträffande tidpunkten för påbörjandet av värnpliktstjänstgöringen har inspektören för kavalleriet framhållit, att det ur krigsberedskapssynpunkt vore av stor betydelse, att varje värnpliktig snarast möjligt erhöle utbildning, så att vid mobilisering största möjliga antal omedelbart eller efter kortare tjänstgöring kunde stå till förfogande. Innan större erfarenhet i denna fråga vunnits, borde därför någon ändring i nuvarande bestämmelser ej förekomma. De sakkunnigas förslag, att de värnpliktiga vapenföra veterinärernas andra militärutbildning skulle uppdelas i två perioder med tjänstgöring dels vid artilleriet, dels under vintern, funne sig kavalleriinspektören däremot böra tillstyrka. Vad de värnpliktiga veterinärernas fackutbildning anginge, vore det ur statens synpunkt en fördel, ju förr vederbörande genomginge densamma och således bleve användbar för sin militära tjänstgöring i såväl fred som krig.

Generalfältygmästaren och inspektören för artilleriet har funnit talande skäl för, att de värnpliktiga veterinärernas tjänstgöring delvis förändrades till artilleriet, och i sammanhang därmed framhållit betydelsen av, att denna tjänstgöring anordnades på sådant sätt, att därmed vunnes det avsedda ändamålet, nämligen ifrågavarande värnpliktigas utbildning i körning, ridning, selars avpassning och därmed sammanhängande hästvård m. m.

Vad först angår de sakkunnigas förslag om vidtagande av sådan ändring i värnpliktslagen, att endast de, som äro antagna till elever vid veterinärhögskolan, skulle utbildas som värnpliktiga veterinärer, finner jag i likhet med arméförvaltningen tillräckligt vägande skäl för en sådan ändring icke hava blivit förebragta. En bestämmelse av dylik innebörd skulle utgöra ett avsteg från den i § 27 mom. 1 D värnpliktslagen fastslagna principen rörande däri omnämnda värnpliktiga studerandes tjänstgöringsförhållanden och leda till konsekvenser beträffande värnpliktiga läkares, tandläkares, maskiningenjörers m. fl. tjänstgöring, vilka icke nu kunna överblickas. Den omständigheten, att en eller annan värnpliktig, som har för avsikt att ägna sig åt den veterinära banan och för den skull tilldelas kavalleriet, sedermera icke vinner inträde vid veterinärhögskolan och på grund därav icke vidare kommer

Departements-
chefen.

att fullfölja sin tjänstgöring med de värnpliktiga veterinärerna, synes vara av underordnad betydelse i jämförelse med den ur krigsberedskapssynpunkt stora fördelen av, att de värnpliktiga veterinärerna snarast möjligt erhålla sådan utbildning, att de vid en inträffande mobilisering kunna tagas i anspråk för sin uppgift.

Beträffande de värnpliktiga veterinärernas tjänstgöring skall denna enligt värnpliktslagen fullgöras med dels militärutbildning, dels fackutbildning och facktjänstgöring, allt enligt de närmare bestämmelser Konungen meddelar. Militärutbildningen har hittills varit fördelad på två perioder, av vilka den ena fullgjorts under första värnpliktsåret tillsammans med de till kavalleriet uttagna studenterna och den andra under andra värnpliktsåret med vederbörligt kavalleriregemente. Några bestämmelser rörande sättet för fackutbildningens och facktjänstgöringens fullgörande hava ännu icke blivit av Kungl. Maj:t meddelade. Denna del av tjänstgöringen har nämligen ännu icke för någon årsklass kunnat taga sin början, enär utbildningen vid veterinärhögskolan ännu icke avslutats. Emellertid föreligger inom lantförvarsdepartementet förslag till bestämmelser härutinnan, men ärendet befinner sig ännu icke i det skick, att det kunnat underställas Kungl. Maj:ts prövning.

De sakkunniga hava nu framställt åtskilliga förslag rörande sättet för ordnandet för framtiden av de värnpliktiga veterinärernas såväl militärutbildning som fackutbildning och facktjänstgöring. Med hänsyn till den korta tid de nuvarande bestämmelserna rörande den militära utbildningen tillämpats, torde, på sätt chefen för generalstaben framhållit, tillräcklig erfarenhet ännu icke hava vunnits beträffande deras större eller mindre lämplighet. Vad beträffar de sakkunnigas yttrande rörande önskvärdheten av de värnpliktiga veterinärernas utbildning i seldons anpassande, hästans anspänning och i körning, har detta önskemål redan beaktats, i det under nästlidet år andra tjänstgöringsperioden av militärutbildningen förlagts till artilleriet. Vad åter angår de av de sakkunniga framställda förslagen i fråga om fackutbildningens och facktjänstgöringens ordnande, synas dessa böra tagas under övervägande i samband med det förslag till bestämmelser härutinnan, som, enligt vad ovan nämnts, redan föreligger inom lantförvarsdepartementet. Därvid torde jämväl böra beaktas vad de sakkunniga anfört rörande de värnpliktiga veterinärernas vinterutbildning. Jag anser mig därför för närvarande icke kunna uttala mig rörande de särskilda punkterna av de sakkunnigas i förevarande hänseende framställda förslag i vidare mån, än att jag icke kan biträda förslaget om att vissa veterinärer efter genomgången fackutbildning skulle utnämnas till bataljonsveterinärer i fältveterinärkårens reserv och därmed befrias från återstående värn-

pliktstjänstgöring. En dylik anordning skulle nämligen innebära ett betänkligt avsteg från den i värnpliktslagen uppställda principen om tjänstgöringstidens lika längd för dem, som blivit uttagna i och för en och samma utbildning, och dessutom kunna medföra ej önskliga konsekvenser beträffande tjänstgöringstidens längd för andra kategorier värnpliktiga.

Mot de sakkunnigas förslag, att värnpliktiga veterinärer skola under hela sin värnpliktstid tillhöra beväringens första uppbåd, har jag icke något att erinra, då något annat lika effektivt sätt att vid inträffande mobilisering fylla linje- och reservtruppernas behov av veterinärer icke torde finnas. Jag tillåter mig erinra därom, att vad sålunda föreslagits redan gäller beträffande värnpliktig, som avlagt medicine kandidatexamen samt fullgjort därefter följande föreskrivna propeudeutiska kurser och grundläggande tjänstgöring. Erforderlig ändring av § 34 mom. 4 värnpliktslagen torde därför böra vidtagas. Till frågan härom återkommer jag i annat sammanhang.

Reserven.

Personalen i fältveterinärkårens reserv utgöres av:

- 1) personal, som vid eller efter avgång från beställning på stat utan rätt till fyllnadspension vunnit inträde i kårens reserv,
- 2) personal, som med rätt till fyllnadspension avgått från beställning på stat, med skyldighet att kvarstå i reserven samt
- 3) sådan personal, som direkt vunnit sin första anställning i fältveterinärkårens reserv.

Beställningarna benämnas fältveterinär, regementsveterinär, bataljonsveterinär samt fältveterinärstipendiat.

De under 2) omförmälda veterinärerna äro skyldiga att inträda i kårens reserv och där kvarstå till fyllda 65 år samt äga tjänstgörings-skyldighet i krig och då värnpliktiga eljest inkallas till rikets försvar, ävensom vid sådan övning, som till utrönande av härens krigsberedskap eller för utbildning av beväringens andra uppbåd eller landstormen kan bliva anbefalld. De under 1) och 3) omförmälda veterinärerna äro skyldiga att tjänstgöra i ovan nämnda fall samt dessutom under en regementsövning minst vart tredje år intill utgången av det kalenderår, då de uppnå 40 års ålder. Fältveterinärkårens reserv upptager för närvarande 22 bataljonsveterinärer tjänstgöringsskyldiga enligt sistnämnda bestämmelser.

Genom den utbildning, som de värnpliktiga veterinärerna enligt de sakkunnigas förslag skulle genomgå, komme armén att vid mobilisering disponera en veterinärkår, som bättre än vad hittills varit fallet fyllde

Nuvarande
förhållanden.

De sakkunnigas
förslag.

måttet på de fordringar, som måste ställas på denna kår. Vid arméns ställande på krigsfot vore emellertid ett antal militärveterinära befattningar av den beskaffenhet och vikt samt ställde sådana krav på sin innehavare, att de icke kunde anförtros annat än åt väl skolade militärveterinärer. Antalet på stat anställda veterinärer vore dock icke på långt när tillräckligt för att fylla detta behov, utan måste detta fyllas genom anskaffande av en tillräckligt stor reserv. De sakkunniga ansåge detta kunna ske på följande sätt, nämligen

- 1) genom inrättandet av en reservstat,
- 2) genom sänkning av de på stat anställda veterinärernas pensionsålder samt
- 3) genom att göra inträdet i fältveterinärkårens reserv lockande för de värnpliktiga veterinärerna.

I likhet med vad som skett vid officers-, intendenturofficers- och fältläkarkåren, torde det vara lämpligt att även inrätta en *reservstat för fältveterinärkåren*. Härför talade samma skäl, som föranlett övriga reservstaters inrättande. Antalet beställningar å reservstaten borde lämpligen vara proportionellt mot antalet beställningar å fältläkarkårens reservstat. Efter genomförd organisation bestode fältläkarkåren av 6 fältläkare, 48 regementsläkare samt 55 bataljonsläkare å aktiv stat. Mot dessa svarade å reservstaten 2 fältläkare, 12 regementsläkare och 6 bataljonsläkare. Med det av de sakkunniga föreslagna antalet militärveterinärer å aktiv stat, nämligen 6 fördelningsveterinärer, 10 regementsveterinärer samt 21 bataljonsveterinärer, skulle de olika beställningarnas antal å reservstat ungefär bliva: 2 fördelningsveterinärer, 3 regementsveterinärer samt 2 bataljonsveterinärer. Denna reservstat borde uppsättas under en följd av förslagsvis fem år. Första året kunde tillsättas en regementsveterinär, andra året en fördelnings- och en bataljonsveterinär, tredje året en regementsveterinär, fjärde året en fördelningsveterinär samt femte året en regements- och en bataljonsveterinär.

Pensionsåldern för regementsveterinär vore nu 60 år samt för bataljonsveterinär 55. Tjänsteåldern skulle uppgå till 30 år. Efter avgången med fyllnadspension vore dessa veterinärer tjänstgöringsskyldiga i reserven till fyllda 65 år. Med denna sena pensionsålder bleve antalet veterinärer, som kvarstode i reserven, synnerligen ringa. För att råda bot för detta förhållande syntes pensionsåldern för arméns veterinärer lämpligen böra sänkas till 55 år för regementsveterinär samt till 50 år för bataljonsveterinär. För fältveterinärinspektören samt för fördelningsveterinärerna borde pensionsåldern dock fastställas till 60 år. Utom fördelen, att armén finge en större och bättre reserv av veterinärer,

skulle härigenom även vinnas, att den aktiva militärveterinärkårens fält duglighet i synnerligen önskvärd grad ökades. En regementsveterinär över 55 år besatte nämligen i allmänhet icke den uthållighet, som krävdes för att under fälttjänstövningar, mera ansträngande marscher m. m. följa truppen. En bataljonsveterinär bleve i än högre grad tagen i anspråk för dylika ansträngande uppgifter, varför anspråken på fält duglighet, när det gällde bataljonsveterinärer, måste sättas större än för regementsveterinär. De ansträngningar, för vilka veterinären under fälttjänstövning och i krig utsattes, bleve mången gång större, än som krävdes av truppofficeren.

Då en omedelbar övergång till den lägre åldersgränsen för pension icke kunde göras, med mindre än den fordrade tjänsteåldern sänktes, hade de sakkunniga tänkt sig, att denna skulle sättas till 25 år i stället för de nu fordrade 30. Det oaktat skulle nog i ett icke ringa antal fall en bataljonsveterinär icke kunna uppnå denna tjänsteålder förr än några år efter fyllda 50 år.

Det skulle knappast vara välbetänkt att göra övergången till den här föreslagna pensionsåldern med ens efter genomförandet av en ny lönestat. Ty i så fall skulle avgången i regements- och bataljonsveterinärgraderna inom kort tid bliva så stor, att det vore otänkbart, att de ledigblivna platserna kunde alla bliva väl besatta. De sakkunniga hade därför tänkt sig en övergångsperiod av omkring sju år. För en övergång till sådana nya pensionsförhållanden krävdes emellertid en omsorgsfull ntredning från pensionsteknisk synpunkt. De sakkunniga ville därför endast uttala önskvärdheten av den föreslagna lägre pensionsåldern för regements- och bataljonsveterinärer.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle årligen av Kungl. Maj:t bestämmas det antal värnpliktiga veterinärer, vilka efter genomgången fackutbildning och viss del av facktjänstgöringen skulle kunna vinna inträde i *fältveterinärkårens reserv*. Då värnpliktig veterinär utnämns till bataljonsveterinär i fältveterinärkårens reserv, borde hans värnplikts-tjänstgöring anses avslutad. Hans tjänstgöringsskyldighet skulle där-efter vara lika med den, som nu gällde för veterinär, som direkt vunnit sin anställning i fältveterinärkårens reserv. Genom denna lindring i själva värnplikts-tjänstgöringen skulle med säkerhet befattningarna i kårens reserv bliva mycket begärliga. Man kunde därför räkna med en duglig, väl rekryterad reserv, som genom den vart tredje år återkommande obligatoriska repetitionsövningen hölles i ett mer fält dugligt skick, än vad fallet bleve med övriga värnpliktiga veterinärer.

Om sådan bataljonsveterinär i reserven toge eller erhöle avsked från sin beställning utan att hava fullgjort minst lika lång tjänstgöring i reserven som den värnpliktstjänstgöring, från vilken han erhållit befrielse vid antagandet till bataljonsveterinär, borde han omedelbart vara skyldig att såsom värnpliktig fullgöra den återstående tjänstgöringstiden.

På grund av vad sålunda anförts, föresloge de sakkunniga,

att en reservstat inrättades för militärveterinärkåren,

att pensionsåldern bestämdes för bataljonsveterinär till 50 år, för regementsveterinär till 55 år, för fördelningsveterinär till 60 år och för fältveterinärinspektören till 60 år,

att tjänsteåldern för pensions erhållande sattes för regements- och bataljonsveterinär till 25 år, samt

att tillämpandet av den nya pensionsstaten skedde med en övergångstid av förslagsvis sju år.

Arméförvaltningens yttrande.

Att även fältveterinärkåren borde erhålla en *reservstat*, ansåge arméförvaltningen vara i full överensstämmelse med principerna i den nya härordningen. Därom hade också sjukvårdsstyrelsen på sin tid gjort framställning. Arméförvaltningen finge därför tillstyrka, att för fältveterinärkåren upprättades en reservstat, vilken med hänsyn till det av ämbetsverket föreslagna antalet regements- och bataljonsveterinärbeställningar på stat borde utgöras av 1 fältveterinärbeställning, 4 regementsveterinärbeställningar och 2 bataljonsveterinärbeställningar.

Förslaget om sänkning av *pensionsåldern* kunde arméförvaltningen biträda endast i den mån, att denna för regementsveterinärer bestämdes till 55 år. Huruvida det vore lämpligt att minska tjänstetiden för pensions uppnående från 30 till 25 år, kunde ämbetsverket icke avgöra, då konsekvenserna härav icke vore kända.

Övriga myndigheters yttranden.

Mot vad de sakkunniga i förevarande hänseende föreslagit hava chefen för fjärde arméfördelningen, inspektören för kavalleriet, generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet, chefen för fortifikationen och inspektören för trängen förklarat sig icke hava något att erinra.

Däremot hava cheferna för första, tredje, femte och sjätte arméfördelningarna, kommandanten i Boden samt militärbefälhavaren på Gottland anslutit sig till vad arméförvaltningen anför.

Chefen för generalstaben har förklarat sig icke i sak hava något att erinra mot de sakkunnigas förslag om inrättande av en reservstat men ansett, att denna fråga kunde lösas först vid en tidpunkt, då tillgången på militärveterinärer kunde beräknas vara så stor, att vakansér

ej behövde uppstå inom kårens beställningar på aktiv stat för att få reservstatens platser besatta.

Med hänsyn till angelägenheten av att armén vid inträffande mobilisering må äga tillgång å ett tillräckligt antal fullt utbildade militärveterinärer, anser jag mig böra biträda de sakkunnigas förslag om upprättande av en särskild reservstat för fältveterinärkåren. Beträffande antalet beställningar å reservstaten ansluter jag mig till arméförvaltningens förslag. Den skulle alltså efter genomförd organisation komma att upptaga 1 fältveterinärbeställning, 4 regementsveterinärbeställningar och 2 bataljonsveterinärbeställningar. I fråga om fältveterinärkårens reservstat torde böra gälla samma allmänna grunder, som av riksdagen fastställts beträffande fältläkarkårens reservstat.

Departements-
chefen.

Vad härefter pensionsåldern angår, utgör denna för närvarande för fältveterinären vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse och regementsveterinärer 60 år samt för bataljonsveterinärer 55 år. De sakkunniga hava nu föreslagit, att pensionsåldern måtte bestämmas för fältveterinärinspektören och fördelningsveterinär till 60 år, för regementsveterinär till 55 år och för bataljonsveterinär till 50 år. I sammanhang härmed hava de sakkunniga föreslagit, att tjänstaldern för pensions erhållande måtte för regements- och bataljonsveterinär sänkas från 30 år till 25 år.

Beträffande chefen för sjukvårdsstyrelsens fältveterinärbyrå eller överfältveterinären, såsom ifrågavarande befattningshavare enligt det av mig förordade förslaget skulle benämnas, torde pensionsåldern för honom böra såsom hittills, i likhet med vad som gäller för överfältläkaren, bibehållas vid 60 år. I överensstämmelse med vad som är stadgat för de vid arméfördelningsstaberna anställda fältläkarna, torde samma pensionsålder eller 60 år jämväl böra fastställas för innehavarna av de nya fältveterinärbeställningarna.

Vad slutligen angår pensionsåldern för regementsveterinärer och bataljonsveterinärer, anser jag mig icke kunna biträda de sakkunnigas förslag om dennas sänkning till 55 respektive 50 år. Jag tillåter mig erinra därom, att den nuvarande pensionsåldern är densamma som gäller för regementsläkare och bataljonsläkare, och något skäl att sätta pensionsåldern lägre för veterinärerna än för läkarna torde icke förefinnas. Vid nu angivna förhållande torde den för pensions erhållande fordrade tjänstaldern av 30 år allt fortfarande böra bibehållas.

Beträffande de sakkunnigas förslag om inträde i fältveterinärkårens reserv för visst antal värnpliktiga veterinärer efter genomgången fackutbildning och viss del av facktjänstgöringen har jag redan i det föregående yttrat mig.

Avlöning.

Nuvarande
förhållanden.

Enligt för närvarande gällande stater åtnjuta arméns veterinärer, fränsett inkvarterings- och servisbidrag, följande avlöningsförmåner, nämligen,

fältveterinären: majors löneförmåner, eller lön 4,000 kronor och dagavlöning i 365 dagar à 5 kronor = 1,825 kronor, summa 5,825 kronor;

regementsveterinär: kaptens av andra klassen löneförmåner, eller lön 2,400 kronor och dagavlöning i 365 dagar à 4 kronor = 1,460 kronor, summa 3,860 kronor;

bataljonsveterinär: löjtnants av andra klassen löneförmåner, eller lön 1,020 kronor och dagavlöning i 365 dagar à 3 kronor = 1,095 kronor, summa 2,115 kronor; samt

fältveterinärstipendiat: arvode om 600 kronor för år.

Dessutom utgår till de 14 äldsta bataljonsveterinärerna ett årligt tillägg å lönen av 480 kronor.

Tidigare
förslag om
löneförbät-
ringar.

Redan uti underdånig skrivelse den 13 juni 1912 gjorde Svenska Fältveterinärsällskapet framställning om en förbättring av militärveterinärernas löneförmåner. Därvid föreslogs, att regementsveterinär skulle erhålla avlöning lika med kapten av första klassen, samt att de äldre bataljonsveterinärernas avlöning skulle sättas lika med kaptens av andra klassen och de yngre bataljonsveterinärernas lika med löjtnants av första klassen. Förslaget motiverades med den bristande rekryteringen av militärveterinärarkåren och det därigenom uppkomna stora antalet vakanser samt den ogynnsamma ställning militärveterinärerna arbetade under i ekonomiskt hänseende jämfört med de civila veterinärerna.

Över nämnda framställning avgåvo arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, efter att hava inhämtat yttranden från arméfördelningscheferna och cheferna för dem underställda beridna truppförband ävensom inspektören för kavalleriet samt militärbefälhavaren på Gottland, den 7 november 1912 underdånigt utlåtande samt framhöllo därvid, att militärveterinärernas löneförmåner visserligen borde ökas, men att detta icke borde ske på sätt Fältveterinärsällskapet föreslagit utan genom en löneförbättring med ålderstillägg efter vissa års tjänst. Civila departementet och sjukvårdsstyrelsen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen avlåta proposition om förändringar av militärveterinärernas avlöning i enlighet med ett av departementet och styrelsen avgivet förslag.

Någon framställning i ämnet till riksdagen blev emellertid icke avlåten.

Uti sin underdåniga skrivelse den 30 september 1915 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1917 gjorde arméförvaltningen ånyo framställning om lönereglering för fältveterinärkåren samt framhöll därvid, att genom 1914 års härordning visserligen icke vidtagits annan ändring i organisationen av fältveterinärkåren, än att antalet beställningar ökats i följd av nyuppsatta formationer, men att det dock vore tydligt, att veterinärerna vid armén på grund av densamma måste underkasta sig ökad tjänstgöring, varigenom möjligheten för dem att utöva enskild verksamhet komme att inskränkas. Behovet av löneförbättring åt veterinärpersonalen på stat vid armén framträdde därför kraftigare än förut. Då härtill komme, att ett flertal veterinärbeställningar vid armén alltjämt vore vakanta och att nya sådana enligt 1914 års härordning skulle tillsättas, ansåge arméförvaltningen det vara ofrånkomligt att snarast möjligt genomföra löneförbättring åt ifrågavarande kår, därest veterinärvården vid armén skulle kunna nöjaktigt tillgodoses. Arméförvaltningen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte till 1916 års riksdag avlåta förslag om sådan ändring i militärveterinärernas löneförmåner,

att *fältveterinärstipendiat* erhöles i årligt arvode 900 kronor samt i dagarvode 8 kronor,

att *bataljonsveterinär* erhöles löjtnants av första klassen lön samt dessutom rätt till ett ålderstillägg å 500 kronor att utgå efter en väl vitsordad tjänstetid såsom bataljonsveterinär på stat av 5 år,

att bataljonsveterinären vid Positionsartilleriregementet utom avlöningsförmåner, som ovan för bataljonsveterinär vore föreslagna, tilldelades ett särskilt årligt arvode av 500 kronor,

att *regementsveterinär*, med bibehållande av sina hittills varande löneförmåner, tillerkändes rätt till två ålderstillägg å 500 kronor vardera, att efter väl vitsordad tjänstgöring utgå, det första till den, som varit bataljons- och regementsveterinär på stat under sammanlagt 10 år, därav minst 5 år såsom regementsveterinär på stat, och det andra, då han varit anställd såsom regementsveterinär i ytterligare 5 år, samt

att regementsveterinär eller bataljonsveterinär, som vid de ändrade avlöningsvillkorens trädande i kraft innehade sådan beställning, skulle, för åtnjutande av rätt till ålderstillägg enligt förenämnda grunder, äga tillgodoräkna sig den tid, han dessförinnan innehaft anställning vid armén.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 14 januari 1916 yttrade dåvarande departementschefen till statsrådsprotokollet, att han genom den förebragta utredningen funne tillfullo ådagalagt, att en förbättring av militärveterinärernas löneförmåner måste äga rum inom en nära framtid. Särskilt vore detta erforderligt för att fältveterinärkåren skulle kunna på ett betryggande sätt rekryteras och veterinärvården av arméns dyrbara hästmateriel därigenom bliva behörigen tillgodosedd. Med hänsyn till rådande statsfinansiella förhållanden funne sig departementschefen emellertid icke kunna tillstyrka bifall till arméförvaltningens framställning, utan syntes med den ifrågasatta löneregleringen böra anstå till ett kommande år.

Arméförvaltningens förslag upptogs i särskilda motioner inom riksdagen. Då emellertid förslaget utgjorde en lönereglerings- och organisationsfråga, vilken vore föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet, ansåg sig statsutskottet, hur behjärtansvärd frågan än kunde vara, icke böra i anledning av de väckta motionerna närmare ingå på densamma och avstyrkte därför motionerna. Dessa blevo jämväl av riksdagen avslagna.

De sakkunnigas förslag.

Vid utredning av frågan angående vilka avlöningsförmåner militärveterinärerna böra åtnjuta, hava de sakkunniga ansett, att följande *allmänna synpunkter* borde beaktas.

1) Arméns veterinärer borde vara så avlönade, att kårens rekrytering säkerställdes och att begåvade och för denna del av den veterinära verksamheten särskilt intresserade veterinärer därvid kunde påräknas.

2) Begynnelselönerna måste vara så avvägda, att banan kunde giva något så när motsvarande inkomster som de, vilka de civila veterinärerna kunde räkna med.

3) För att vid uppkommen ledighet i de högre tjänstegraderna kunna påräkna, att dessa platser komme att besättas av de mest meriterade bataljonsveterinärerna, måste avlöningsförmånerna i de högre befattningarna vara sådana, att det för en bataljonsveterinär med familj skulle kunna vara möjligt att söka dem utan att stå allt för stor ekonomisk risk.

Rekryteringen av militärveterinärkåren hade hittills mött stora svårigheter. Så hade ständigt omkring fem bataljonsveterinärbefattningar varit vakanta. Vid ledighet i regementsveterinärgraden hade de sökandes antal varit mycket ringa. Orsakerna härtill hade varit för små löner och omöjligheten att vinna befordran över regementsveterinär. En ung veterinär, som äguade sig åt civil tjänst, kunde

såsom distriktsveterinär i lön beräkna 1,800 kronor samt inkomster av privatpraktik. Hans förpliktelser för denna lön vore att stå till statens tjänst vid utbrott av smittosamma sjukdomer och i överensstämmelse med gällande författningar mot särskild taxa utöva praktik inom sitt distrikt. I stort sett kunde han alltså ägna hela sin dag åt privat praktik och upparbetandet av denna. Om en nyutexaminerad veterinär ville ägna sig åt köttbesiktning, kunde han som extra veterinär vid ett slakthus genast räkna med en inkomst av omkring 3,300 kronor jämte fri bostad. Till högre lönegrader skedde sedan befördran ganska raskt. Som assistentveterinär (biträdande vid slakthus eller köttbesiktningsbyrå) i Stockholm vore avlöningen 4,200 kronor och som förste besiktningsveterinär 5,800 kronor. Sanitetsveterinären hade 7,000 kronor samt chefen för Stockholms stads slakthus och saluhallar 12,000 kronor i löneförmåner.

Det vore alltså tydligt, att de, som ägnade sig åt militärveterinäryrket, komme i långt ogynnsammare ställning, enär bataljonsveterinärs begynnelseavlöning blott vore, förutom inkvarterings- och servisbidrag, 2,115 kronor, och det dröjde många år, innan han kunde räkna på någon ökning i denna lön. Särskilt gjorde sig detta gällande på de orter, där inkomsterna av privatpraktik för den unge veterinären ställde sig ogynnsamma. De sakkunniga ansåge på grund härav, att begynnelselönen för *bataljonsveterinär* borde sättas lika med löjtnants av första klass eller till 2,595 kronor jämte inkvarterings- och servisbidrag. För den äldre hälften av bataljonsveterinärerna, vilka nu hade dylik avlöning, borde densamma jämväl höjas. Då en bataljonsveterinär nått den högre lönegraden, hade han i allmänhet haft en ålder av några och trettio år. Vid samma ålder kunde en veterinär med civil tjänst räkna med en inkomst, som betydligt överstege den äldre bataljonsveterinärens lön. De löneförmåner, en bataljonsläkare åtnjöte, vore redan från början lika med kaptens av andra klass. Dessa läkare hade en med veterinärernas jämförlig tjänst. Läkarnas utbildningstid vore visserligen längre än veterinärernas men dock ej så särdeles mycket. Enligt studiehandboken för Karolinska institutet skulle fullständig läkarexamen utan svårighet kunna avläggas på 7½ år. Vid veterinärhögskolan vore utbildningstiden avsedd att räcka 4 år, men studierna vid högskolan hade trots koncentration betydligt försvårats med den ökade omfattning undervisningen fått, så att endast 37,11 procent av de studerande kunde taga examen på den avsedda tiden, medan 33 procent toge den på 4½ samt 9,27 procent på 5 år; detta oaktat studieåret vore minst en månad längre för veterinärstuderande än för dem, som bedreve studier till läkar-

examen. Det vore även en inom armén i övrigt okänd princip, att befattningsinnehavare med motsvarande tjänsteförrättning och ålder hade olika löner på grund av olika utbildning. Det funnes ingen anledning att i detta hänseende göra undantag för veterinärerna. De sakkunniga ansåge därför, att de äldre bataljonsveterinärerna borde åtnjuta lön lika med kapten av andra klassen. Ett ytterligare skäl härför vore pensionsfrågan. Det kunde icke anses billigt, att en veterinär efter trettio års tjänst skulle få en pension, som nu vore fallet med bataljonsveterinärerna, av blott 1,200 kronor. Den minsta skäligen torde vara den, som utginge till kapten av andra klassen, eller 1,920 kronor.

Regementsveterinärer, som ej komme att göra fördelningsveterinärs tjänst, borde, enligt de sakkunnigas mening, erhålla löneförmåner lika med kapten av första klassen. Detta bleve samma lön som de äldre bataljonsläkarna, och syntes denna lön vara fullt berättigad med hänsyn till det arbete regementsveterinärerna hade sig ålagt.

Löneförmånerna för *fördelningsveterinärerna* syntes böra sättas lika med dem för major. De sakkunniga hade tagit under övervägande, huruvida man ej skulle kunna nöja sig med ett arvode av 500 kronor. Med hänsyn till fördelningsveterinärernas ansvarsfulla uppgift och de ökade inskränkningar i deras möjligheter till extra inkomster, som deras tjänst komme att medföra, syntes dock den föreslagna avlöningen vara den lämpliga. Med endast 500 kronors arvode skulle fördelningsveterinärens ökning i inkomster över regementsveterinärens bliva 1 krona 40 öre om dagen. Den inkomsten kunde han i de flesta fall skaffa sig på annat sätt utan tillnärmelsevis det arbete och ansvar, som fördelningsveterinärtjänsten medförde.

Vad *fältveterinärinspektörens* avlöning beträffade, ansåge de sakkunniga, att denna borde så avvägas, att det kunde vara en verklig lockelse för en duglig veterinär att meritera sig för denna plats, och att innehavaren skulle kunna existera på enbart denna avlöning. Fältveterinärinspektören borde nämligen ej få innehava annan tjänst eller ägna sig åt någon privat praktik. Då överstelöjtnants löneförmåner överstege de för fördelningsveterinär föreslagna med endast 500 kronor, ansåge de sakkunniga, att denna löneklass ej skulle vara tillräcklig för att kunna tillförsäkra armén den bästa av de för denna plats lämpliga veterinärerna. Fältveterinärinspektören borde därför erhålla samma lön som överste.

Beträffande *villkoren för åtnjutande av de nya löneförmånerna* borde föreskrivas, att privatpraktik skulle vara tillåten, i den mån det vore med tjänsten förenligt och för vederbörandes veterinära utbildning

gagneligt, men att för rätt till annan privat tjänst skulle fordras särskilt tillstånd. Vid de truppförband, där mer än en veterinär vore anställd, borde fordras, att i regel samtliga där anställda veterinärer gjorde daglig tjänst.

I *reservens avlöningsförhållanden* ansåge de sakkunniga sig ej böra föreslå några ändringar.

Avlöningen för personalen å den föreslagna *reservstaten* för militär-veterinärkåren syntes böra bestämmas i enlighet med principer, som gällde för arméns reservstat. Fördelningsveterinär å reservstat borde alltså uppbära i lön 3,100 kronor, regementsveterinär 2,100 kronor samt bataljonsveterinär lön lika med kompaniofficer av mellersta löneklassen eller 1,650 kronor. Dagavlöning och traktamenten skulle utgå till motsvarande belopp. Det till kompaniofficer i mellersta löneklassen utgående lönstillägget av 300 kronor borde även utgå till bataljonsveterinär.

Dagavlöningen för de *värnpliktiga veterinärerna* borde utgå med 50 öre om dagen under tiden för militärtjänstgöringen och under fackutbildningen. Under facktjänstgöringen borde däremot dagavlöningen höjas till 1 krona.

I enlighet med vad sålunda anförts, skulle *lönestaten* för militärveterinärkåren bliva följande:

1 fältveterinärinspektör à 8,190 kr.	8,190 kronor
6 fördelningsveterinärer » 5,825 »	34,950 »
10 regementsveterinärer » 4,860 »	48,600 »
10 bataljonsveterinärer » 3,860 »	38,600 »
11 bataljonsveterinärer » 2,595 »	28,545 »

Summa 158,885 kronor

Härtill komme ett ytterligare belopp av 20,190 kronor, nämligen inkvarterings- och servisbidrag med 14,090 kronor, det av riksdagen beviljade anslaget på 1,000 kronor till fästningsveterinären i Boden, av de sakkunniga föreslagna: arvode åt bataljonsveterinären vid Strömsholm, två arvoden à 300 kronor åt de båda civila medlemmarna av veterinärvårdsstyrelsens fackråd samt sex arvoden à 500 kronor åt de civila veterinärerna vid trängkårerna och ett arvode à 500 kronor åt civil veterinär vid Norrlands ingenjörkår.

Kostnaderna för den av de sakkunniga föreslagna organisationen skulle alltså, med bortseende från reservstaten, uppgå till sammanlagt 179,075 kronor.

I enlighet med vad sålunda anförts, föresloge de sakkunniga,
 att yngre bataljonsveterinär erhöles avlöning lika med löjtnant av första klassen,
 att äldre bataljonsveterinär erhöles avlöning lika med kapten av andra klassen,
 att regementsveterinär erhöles avlöning lika med kapten av första klassen,
 att fördelningsveterinär erhöles majors avlöning,
 att fältveterinärinspektören erhöles överstes avlöning,
 att privatpraktik skulle vara tillåten för militärveterinärerna utom för fältveterinärinspektören,
 att fördelningsveterinär å reservstat erhöles lön lika med major å reservstat,
 att regementsveterinär å reservstat erhöles lön lika med kompaniofficer av högsta löneklassen,
 att bataljonsveterinär å reservstat erhöles lön lika med kompaniofficer av mellersta löneklassen samt 300 kronor lönetillägg, samt
 att värnpliktig veterinär erhöles 50 öre om dagen under militärtjänstgöring och fackutbildning samt 1 krona om dagen under facktjänstgöring.

Reservation. Beträffande de sakkunnigas förslag har en ledamot uttalat avvikande mening i så måtto, att han ansett, att därest de sakkunnigas förslag om indragning av vissa militärveterinärtjänster vunne statsmakternas bifall, de nuvarande innehavarna av de beställningar, som skulle indragas, borde bliva delaktiga av den löneförbättring, som innefattades i de sakkunnigas förslag.

Arméförvaltningens yttrande. Arméförvaltningen har förklarat sig icke hava något att erinra mot de föreslagna löneförmånerna. Då ämbetsverket icke ifrågasatte inrättandet av en fältveterinärinspektörsbeställning, föresloges i stället, att chefen för fältveterinärbyrån, som borde benämnas överfältveterinär, erhöles samma löneförmåner jämte ålderstillägg som chefen för fältläkarbyrån med rätt för den nuvarande innehavaren av tjänsten att för erhållande av detta ålderstillägg räkna sig intjänt tid tillgodo.

Övriga myndigheters yttranden. Mot de av de sakkunniga föreslagna avlöningsförmånerna hava de i ärendet hörda myndigheterna i allmänhet icke haft något att erinra. Chefen för tredje arméfördelningen har dock ansett, att chefen för sjuk-

vårdsstyrelsens fältveterinärbyrå borde hava överstelöjtnants avlöningsförmåner.

Chefen för generalstaben har förklarat sig icke hava något att i sak erinra mot en lönereglering enligt de av de sakkunniga uttalade principerna, men enligt hans mening borde frågan lösas i samband med den nödvändiga löneregleringen för arméns officerare, underofficerare och likställda.

Med förmålan att det icke förefunnes något särskilt skäl att i avlöningsavseende gynna fältveterinärkåren framför arméns övriga personal, har slutligen kommandanten i Boden förordat en uppdelning av såväl regements- som bataljonsveterinärbeställningarna i två löneklasser omfattande vardera halva antalet av respektive beställningar med löneförmåner, motsvarande för regementsveterinärerna kaptens av första och andra klass samt för bataljonsveterinärerna löjtnants av första och andra klass.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har frågan om genomförande av en lönereglering för fältveterinärkåren sedan flera år tillbaka stått på dagordningen men av olika anledningar ännu icke fått sin lösning. Då behovet av förbättrade löneförhållanden för militärveterinärerna redan blivit av såväl Kungl. Maj:t som riksdagen erkänt, anser jag mig icke behöva närmare ingå på de skäl, som tala härför, utan torde jag kunna begränsa mig till frågan angående löneförmånerna för de särskilda beställningarna.

Departements-
chefen.

Vad då först angår chefen för sjukvårdsstyrelsens fältveterinärbyrå eller överfältveterinären, såsom han enligt det av mig förordade organisationsförslaget bör benämnas, håller jag i likhet med arméförvaltningen före, att han i fråga om löneförmåner bör likställas med chefen för sjukvårdsstyrelsens fältläkarbyrå eller överfältläkaren. Löneförmånerna torde alltså, fränsett inkvarterings- och servisbidrag, böra bestämmas sålunda: lön 5,300 kronor, dagavlöning å 5 kronor = 1,825 kronor, summa 7,125 kronor, med rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst. I enlighet med vad arméförvaltningen föreslagit, torde den nuvarande fältveterinären vid övergång till den nya lönestaten böra för ålderstilläggs åtnjutande få räkna sig tillgodo föregående tjänstgöring i innehavande beställning.

Med hänsyn till de ansvarsfulla åligganden, som komma att påvila de vid arméfördelningsstaberna anställda fältveterinärerna, och de på grund av deras tjänst begränsade möjligheterna till privatpraktik finner jag mig böra tillstyrka de sakkunnigas av vederbörande myndigheter

förordade förslag, att fältveterinär bör åtnjuta majors löneförmåner eller, förutom inkvarterings- och servisbidrag, lön 4,000 kronor, dagavlöning à 5 kronor = 1,825 kronor, summa 5,825 kronor.

I likhet med de sakkunniga anser även jag, att regementsveterinär bör åtnjuta enahanda löneförmåner som kapten av första klassen, d. v. s., förutom inkvarterings- och servisbidrag, lön 3,400 kronor, dagavlöning à 4 kronor = 1,460 kronor, summa 4,860 kronor. Till regementsveterinären vid Bodens garnison torde fortfarande såsom hittills böra utgå ett särskilt arvode av 1,000 kronor.

Vad slutligen bataljonsveterinärernas löneförmåner angår, finner jag mig jämväl böra biträda vad de sakkunniga härutinnan föreslagit. Yngre bataljonsveterinär torde alltså böra åtnjuta samma löneförmåner som löjtnant av första klassen eller lön 1,500 kronor, dagavlöning à 3 kronor = 1,095 kronor, summa 2,595 kronor och äldre bataljonsveterinär samma löneförmåner som kapten av andra klassen eller lön 2,400 kronor, dagavlöning à 4 kronor = 1,460 kronor, summa 3,860 kronor. Då det icke på förhand kan angivas, vilka av de vid de särskilda truppförbanden och formationerna placerade bataljonsveterinärerna komma att tillhöra den äldre hälften, torde i vederbörande stater samtliga bataljonsveterinärer böra upptagas med löneförmåner lika med löjtnant av första klassen. På Kungl. Maj:t torde därefter böra ankomma att efter förslag av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse tillerkänna de äldre bataljonsveterinärerna kaptens av andra klassen löneförmåner. Härav föranledda utgifter, utgörande för en var av de till den äldre gruppen hänförliga bataljonsveterinärerna 1,265 kronor, torde lämpligen böra utgå från särskilda under ordinarie avlöningsanslaget för ändamålet beräknade medel.

För åtnjutande av de nya avlöningsförmånerna torde böra stadgas i huvudsak enahanda villkor och bestämmelser, som av Kungl. Maj:t och riksdagen år 1911 fastställts vid beslutande av den nya organisationen av fältläkarkåren.

Mot de av de sakkunniga föreslagna avlöningsförmånerna för beställningshavare på reservstat har jag icke något att erinra. Lönen skulle alltså utgöra för fältveterinär 3,100 kronor, för regementsveterinär 2,100 kronor och för bataljonsveterinär 1,650 kronor. Därjämte bör till bataljonsveterinär vid uppnädd 48 års ålder utgå ett avlönings-tillägg à 300 kronor. I överensstämmelse härmed skulle pensionen efter avgång från reservstat utgöra för fältveterinär 2,700 kronor, för regementsveterinär 1,800 kronor och för bataljonsveterinär 1,300 kronor.

Vad slutligen angår de sakkunnigas förslag därom, att värnpliktigt

veterinär skulle erhålla 50 öre om dagen under militärtjänstgöring och fackutbildning samt 1 krona om dagen under facktjänstgöring, finner jag mig icke kunna biträda samma förslag. Till värnpliktiga veterinärer böra nämligen utgå penningbidrag och penningtillskott efter samma grunder, som gälla för övriga kategorier värnpliktiga.

Kostnaderna för den nuvarande militärveterinärorganisationen kunna beräknas sålunda:

Avlöning:

1 fältveterinär	kronor	5,825: —
15 regementsveterinärer à 3,860 kronor	»	57,900: —
28 bataljonsveterinärer à 2,115 »	»	59,220: —
8 fältveterinärstipendiater à 600 »	»	4,800: —
Summa kronor		127,745: —

Arvode åt regementsveterinären vid Bodens garnison	kronor	1,000: —
Lönstillägg åt 14 äldre bataljonsveterinärer à 480 kronor	»	6,720: —
Arvode åt veterinären vid ridskolan å Strömsholm och vid Utnäslöts remontdepå (600 + 800 =) ..	»	1,400: —
Arvode åt veterinären vid krigsskolan å Karlberg...	»	300: —
Inkvarterings- och servisbidrag	»	13,500: —
Summa kronor		150,665: —

Till nämnda belopp bör emellertid läggas kostnaden för upprätthållande av veterinärvården vid infanteritruppförbanden, utgörande i medeltal 300 kronor för varje infanteriregemente å fastlandet med undantag av Norrbottens regemente, d. v. s. (26 × 300 =) 7,800 kronor. Sammanlagda kostnaden för veterinärvårdens upprätthållande vid armén enligt nuvarande organisation uppgår alltså till (150,665 + 7,800 =) 158,465 kronor.

Såsom förut nämnts, skulle *kostnaderna enligt den av de sakkunniga föreslagna organisationen* uppgå till 179,075 kronor. Då emellertid de sakkunniga icke uti sitt förslag beaktat veterinärvårdens ordnande vid infanteriet, ej heller ifrågasatt någon ändring i sättet för veterinärvårdens bestridande vid krigsskolan, bör för erhållande av med varandra jämförbara kostnadssiffror till nyssnämnda belopp läggas dels

7,800 kronor för ombesörjande av veterinärvården vid infanteriet, dels 300 kronor arvode till veterinären vid krigsskolan. Sammanlagda kostnaden för veterinärvårdens upprätthållande vid armén enligt de sakkunnigas organisationsförslag bör alltså upptagas till (179,075 + 7,800 + 300 =) 187,175 kronor.

Kostnaderna enligt den av mig förordade organisationen skulle komma att uppgå till följande belopp, nämligen

Avlöning:

1 överfältveterinär	kronor	7,125: —
1 assistent å fältveterinärbyrå	»	4,860: —
6 fältveterinärer å 5,825 kronor	»	34,950: —
10 regementsveterinärer å 4,860 kronor	»	48,600: —
13 äldre bataljonsveterinärer å 3,860 kronor.....	»	50,180: —
14 yngre bataljonsveterinärer å 2,595 kronor ..	»	36,330: —
		<hr/>
Summa kronor		182,045: —

Arvode åt regementsveterinären vid Bodens garnison	kronor	1,000: —
Inkvarterings- och servisbidrag, förslagsvis	»	20,000: —
		<hr/>
Summa kronor		203,045: —

Härtill komma emellertid kostnaderna för upprätthållande av veterinärvården vid de infanteriregementen, vilka äro förlagda å orter, där beridet truppförband icke finnes. För ifrågavarande ändamål torde, i enlighet med vad i årets statsverksproposition föreslagits, böra beräknas ett belopp av 5,000 kronor. Sammanlagda kostnaden för veterinärvårdens vid armén upprätthållande enligt den av mig förordade organisationen skulle alltså uppgå till (203,045 + 5,000 =) 208,045 kronor.

Den av mig förordade organisationen skulle alltså medföra en ökad kostnad för statsverket av (208,045 — 158,465 =) 49,580 kronor eller i jämnt tal 50,000 kronor.

I jämförelse med den av de sakkunniga föreslagna organisationen ställer sig den av mig förordade i runt tal 21,000 kronor dyrare. Denna merkostnad beror huvudsakligen därpå, att jag icke ansett mig kunna biträda de sakkunnigas förslag om indragning av bataljonsveterinärbeställningarna vid trängen och vid Norrlands ingenjörkår.

Kostnaderna för fältveterinärkårens reservstat efter genomförd organisation kunna beräknas sålunda:

Löner enligt stat:

1 fältveterinär	kronor	3,100: —	
4 regementsveterinärer à 2,100: —	»	8,400: —	
2 bataljonsveterinärer à 1,650: —	»	3,300: —	kronor 14,800: —

Dagavlöning, förslagsvis:

1 fältveterinär och 4 regementsveterinärer i 27 dagar à 5 kronor per dag	kronor	675: —	
2 bataljonsveterinärer i 35 dagar à 4 kronor per dag	»	280: —	» 955: —

Rese- och traktamentsersättning, förslagsvis:

1 fältveterinär och 4 regementsveterinärer à 42 kronor	kronor	210: —	
2 bataljonsveterinärer à 36 kronor	»	72: —	» 282: —

Summa kronor 16,037: —

Tjänsteställning.

Enligt nuvarande bestämmelser har fältveterinären majors, regementsveterinär kaptens, bataljonsveterinär löjtnants och fältveterinärstipendiat underlöjtnants tjänsteställning. Stipendiat kan efter tre år få löjtnants tjänsteställning.

Nuvarande
förhållanden.

Då som allmän regel lön och tjänsteställning borde följas åt, borde enligt de sakkunnigas mening fältveterinärinspektör hava överstes tjänsteställning, fördelningsveterinär majors, regementsveterinär kaptens, äldre bataljonsveterinär kaptens och yngre bataljonsveterinär löjtnants tjänsteställning.

De sakkunnigas
förslag.

Fördelningsveterinär och regementsveterinär borde, liksom för vissa andra tjänstemannakårer ägde rum, efter viss tjänstetid tilldelas närmast högre tjänsteställning. För fördelningsveterinär borde denna tjänstetid vara 25 år och för regementsveterinär 20 år, räknat efter deras utnämning till bataljonsveterinär. Med hänsyn till att dessa tjänsteställningar tillkomme fältläkare och regementsläkare omedelbart vid deras utnämning, hur unga de än därvid vore, syntes detta förslag vara fullt berättigat.

Veterinärer tillhörande fältveterinärkårens reserv borde hava motsvarande tjänsteställning som de på stat anställda. Vad bataljonsveterinärerna beträffade, borde dock ingen tilldelas kaptens tjänsteställning, såframt ej alla på stat anställda med längre eller lika lång tjänstetid nått kaptens tjänsteställning. Detsamma gällde om högre tjänsteställning åt fördelnings- och regementsveterinärer tillhörande reserven.

De värnpliktiga veterinärerna borde efter fullgjord militärtjänstgöring erhålla furirs tjänsteställning samt kvarstå i denna grad till efter fullgjord fackutbildning. Under facktjänstgöringen borde de värnpliktiga veterinärerna hava fänriks tjänsteställning.

Myndig-
heternas
yttranden.

Mot vad de sakkunniga i förevarande hänseende föreslagit, hava de i ärendet hörda militärmyndigheterna icke framställt någon erinran.

Departements-
chefen.

Då chefen för sjukvårdsstyrelsens fältveterinärbyrå, överfältveterinären, såväl i fråga om avlöningsförmåner som beträffande tjänste-
äligganden kommer att intaga samma ställning som överfältläkaren, torde han böra erhålla samma tjänsteställning som denne senare eller överstelöjtnants tjänsteställning.

I enlighet med vad de sakkunniga föreslagit, torde fältveterinär böra hava majors, regementsveterinär kaptens, äldre bataljonsveterinär kaptens och yngre bataljonsveterinär löjtnants tjänsteställning. Mot de sakkunnigas förslag, att fältveterinär och regementsveterinär böra efter viss tjänstetid tilldelas närmast högre tjänsteställning, har jag icke något att i princip erinra, men synes det böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser, som härutinnan kunna finnas erforderliga.

Vad de sakkunniga föreslagit beträffande tjänsteställningen för veterinärer tillhörande fältveterinärkårens reserv giver mig icke anledning till någon erinran.

De sakkunnigas förslag rörande de värnpliktiga veterinärernas tjänsteställning anser jag mig icke kunna tillstyrka, då ifrågavarande värnpliktiga icke böra intaga någon särställning i förhållande till andra värnpliktiga, vilka enligt § 27 mom. 1 D värnpliktslagen utbildas för särskilda ändamål.

Tillsättning av militärveterinära tjänster.

Nuvarande
förhållanden.

Beträffande kompetensen för och tillsättningen av de militära veterinärbeställningarna gäller för närvarande, att för anställning som fältveterinärstipendiat fordras att vara legitimerad veterinär eller att

hava genomgått tre fjärdedelar av kursen vid veterinärhögskolan. Till bataljonsveterinär kan utnännas legitimerad veterinär, vilken i egenkap av fältveterinärstipendiat fullgjort fyra månaders tjänst som extra veterinär vid armén. Befordran till bataljonsveterinär kan även ske från reserven. För befordran till regementsveterinär fordras att hava som bataljonsveterinär på stat fullgjort tre års tjänst. För fältveterinär-tjänsten fordras regementsveterinärkompetens.

Fältveterinärstipendiatbefattningarna tillsättas, efter ansökan, av generalfältläkaren. Bataljons- och regementsveterinärbefattningarna sökas hos Konungen. Sjukvårdsstyrelsen jämte den veterinära byråchefen i medicinalstyrelsen avgiva förslag bland de sökande. Befattningarna tillsättas av Kungl. Maj:t. Till erhållande av fältveterinärbefattningen avgiver generalfältläkaren förslag hos Konungen på lämplig person.

Enligt de sakkunnigas uppfattning borde samtliga militärveterinära tjänster tillsättas av Kungl. Maj:t, fältveterinärinspektören och fördelningsveterinärerna utan ansökan samt regements- och bataljonsveterinärtjänsterna efter ansökan.

De sakkun-
nigas förslag.

Veterinärvårdsstyrelsen borde utgöra befordringskommission vid militärveterinära tjänsters tillsättande. Då i denna funnes representerade såväl den militärveterinära som vetenskapliga sakkunskapen, syntes härvid det nu rådande samarbetet med medicinalstyrelsen ej behöva vidare ifrågakomma.

Till bataljonsveterinär på stat borde i första hand utnännas bataljonsveterinär i reserven. För kompetens i övrigt borde fordras med goda vitsord fullgjord minst två månaders facktjänstgöring.

För kompetens till regementsveterinärtjänst borde fordras dels att hava varit anställd som bataljonsveterinär på stat under minst tre år samt dels att hava genomgått en särskild kurs för bataljonsveterinärer samt därvid hava avlagt godkända prov.

För kompetens till fördelningsveterinär skulle fordras att vara regementsveterinär och att i denna tjänst hava ådagalagt framstående skicklighet.

Med hänsyn till nödvändigheten av att bataljonsveterinären vid Strömsholms ridskola hade god undervisningsskicklighet, syntes vid denna tjänsts tillsättande även böra fordras två föreläsningsprov, det ena över självvalt ämne.

Vid upprättandet av förslag till samtliga dessa beställningar syntes hänsyn även böra tagas till idkad vetenskaplig och annan författarverksamhet av militärveterinärt intresse.

Arméförvaltningens yttrande.

Då frågan om tillsättning av militärveterinära tjänster stode i intimt samband med organisationen, har arméförvaltningen ansett något förslag i detta sammanhang icke böra avgivas utan bestämmelser därom böra inflyta i en ny instruktion, sedan organisationen blivit slutligt fastställd. Arméförvaltningen finge emellertid härutinnan hänvisa till vad ämbetsverket ovan anfört i fråga om det av de sakkunniga föreslagna fackrådet.

Övriga myndigheters yttranden.

Beträffande förevarande del av ämnet hava militärmyndigheterna antingen icke gjort något uttalande eller ock förklarat sig instämma med arméförvaltningen. Inspektören för kavalleriet har framhållit, att vid tillsättandet av militärveterinära tjänster vederbörande truppförbandschefer borde höras, varemot någon befordringskommission icke borde förekomma.

Departementschefen.

Därest den av mig förordade omorganisationen av fältveterinärkåren varder av riksdagen bifallen, böra givetvis nya bestämmelser utfärdas angående sättet för tillsättandet av de särskilda beställningarna ävensom angående de kompetensfordringar, som böra uppställas för inträde i kåren och för erhållande av befordran från lägre till högre befattning. Bestämmelserna därom torde, på sätt arméförvaltningen framhållit, böra inflyta i en blivande instruktion för fältveterinärkåren. Då något förslag till dylik instruktion icke föreligger, anser jag mig för närvarande icke kunna närmare uttala mig angående de sakkunnigas förslag. Jag tillåter mig endast framhålla, att då enligt den av mig förordade organisationen något vetenskapligt fackråd icke skulle komma att finnas, någon anledning icke föreligger att upphöra med det samarbete mellan sjukvårdsstyrelsen och medicinalstyrelsen, som för närvarande äger rum i befordringsfrågor.

Militärveterinära utbildningskurser.

De sakkunnigas förslag.

För att de på stat anställda militärveterinärerna skulle kunna fylla de krav, som ställdes på dem vid krigstillfälle, ansåge de sakkunniga det nödvändigt att genom särskilda kurser draga försorg om att utbildningsmöjligheter härutinnan bereddes militärveterinärerna. En sådan utbildningskurs, avsedd för att vinna kompetens till regementsveterinärbeställning och såsom repetitionskurs för äldre militärveterinärer, borde förläggas till Stockholm. Utbildningen skulle omfatta såväl militära som veterinära ämnen. De militära ämnena borde vara arméorganisa-

tion, grunddragen av taktiken, ordergivning m. m. samt kartläsning och orientering. Dessutom syntes utbildning böra givas i allt vad som rörde etapptjänsten. De veterinära ämnena borde omfatta veterinär krigshygien med läran om ersättningsfodermedlen och dessas lämpliga användande samt de av sådana fodermedel förorsakade sjukdomarna. Vidare borde meddelas undervisning i kirurgi med speciell hänsyn till krigskirurgien. Undervisningen i kirurgi skulle vara förenad med operationsövningar. Kursen borde även omfatta bakteriologi samt läran om de smittosamma kreaturssjukdomarna och tekniken för deras bekämpande och i samband härmed även desinfektionsläran och dess praktiska tillämpning. På grund av dess hygieniska betydelse borde även undervisningen omfatta en kurs i köttkontroll. Jämväl syntes kunna ifrågasättas, huruvida ej en kurs i patologisk anatomi lämpligen kunde ingå i denna undervisning. Frånsett kirurgien skulle de veterinära ämnena ungefär motsvara dem, som genomginges under de vid veterinärhögskolan anordnade kurserna för länsveterinär-aspiranter.

Utom dessa rent militära och veterinära ämnen borde kursen även omfatta ämnen rörande veterinärtjänstens funktion i krig. På krigsspelskarta och vid fältövningar borde genomgå den veterinära delen av etapptjänsten samt dessutom övningar i etablering av sjukstall såväl i bebyggd ort som under svårare förhållanden.

Som lärare vid dessa kurser borde tjänstgöra dels professorer vid veterinärhögskolan och statens veterinärbakteriologiska anstalt, dels militärveterinärer samt generalstabsofficer och intendenturofficer. Lokaler för undervisningen kunde påräknas vid veterinärhögskolan. Tiden för denna kurs borde sättas till minst densamma som för motsvarande kurs för läkare, nämligen 2¹/₂ månad.

Veterinärernas militärveterinärutbildning borde dessutom underhållas och vidgas genom deltagande i respektive såväl arméfördelningars som regementens fältövningar för officerare.

Under förutsättning att militärveterinärkårens medlemmar erhöle bättre löneförmåner, i vilket fall större fordringar borde ställas på densamma, har arméförvaltningen förklarat sig icke hava något att erinra mot, att dessa genomginge viss utbildningskurs såsom villkor för befordran till högre tjänster. De sakkunniga hade visserligen avgivit förslag till anordnande av dylika kurser men underlåtit att verkställa utredning angående de kostnader, som ovillkorligen måste vara förenade därmed. Förevarande fråga borde därför först senare upptagas till prövning.

Arméförvaltningens yttrande.

Övriga
myndigheters
yttranden.

Av de i ärendet hörda militärmyndigheterna hava chefen för fjärde arméfördelningen, inspektören för kavalleriet, chefen för fortifikationen och inspektören för trängen förklarar sig icke hava något att erinra mot de sakkunnigas förslag. Övriga myndigheter hava antingen instämt med arméförvaltningen eller ock icke gjort något uttalande.

Departements-
chefen.

I likhet med de sakkunniga anser även jag, att särskilda utbildningskurser för militärveterinärer böra, i huvudsaklig överensstämmelse med vad för närvarande är förhållandet beträffande militärläkarna, för framtiden anordnas, ävensom att genomgången sådan kurs bör utgöra villkor för befordran till regementsveterinär. Då emellertid, såsom arméförvaltningen framhållit, någon utredning icke föreligger angående kostnaderna för anordnande av dylika kurser, anser jag mig icke nu böra närmare ingå på denna fråga utan torde med beslut härutinnan böra tillsvida anstå.

Hovslagarbeställningsmän.

De sakkun-
nigas förslag.

Erfarenheten hade visat, yttra de sakkunniga, att det vore ett oavvisligt krav, att de beridna eller med hästar försedda vapenslagen hade tillgång på ett tillräckligt antal väl utbildade hovslagare med goda moraliska egenskaper. Det sätt, varpå hovbeslaget utfördes, spelade nämligen en utomordentligt stor roll med avseende å hästmaterielets brukbarhet. Ett dåligt utfört beslag minskade i hög grad en armés slagfärdighet.

Antalet hovslagarbeställningsmän på stat av manskaps grad borde vid kavalleriet, såsom också enligt nuvarande organisation vore förhållandet, vara två per skvadron. Utom dessa borde även per bataljon finnas en beställningsman, vilken skulle kunna vara ställföreträdare för hovslagarunderofficeren, varjämte beslaget av de hästar, vilka tillkommit genom kulsprutetroppens inrättande, krävde särskild hovslagare. Dessutom borde till varje kavalleriregemente uttagas så många värnpliktiga hovslagare, att det komme sammanlagt en hovslagare per tropp, förutom hovslagarunderofficerens ställföreträdare.

Vid artilleriet syntes det nuvarande antalet på stat anställda hovslagare vara tillräckligt, då till beslaget av de lejda hästarna för detta vapenslag redan nu uttoges ett tillräckligt antal värnpliktiga hovslagare. Detta syntes även gälla för ingenjörkårerna och trängen.

Vad beträffade Strömsholms ridskola, vore det nödvändigt, att till veterinärens biträde för hästsjukvården samt för skoning av ridskolans

hästar en à två hovslagarbeställningsmän upptoges på ridskolans stat, enär hovslagare icke kunde påräknas från arméns truppförband.

Då hovslagarna under fältförhållanden i det övervägande antalet fall finge utföra sitt arbete under både fysiskt och moraliskt synnerligen krävande förhållanden, och det vore av utomordentlig vikt, att de fullgjorde sitt arbete väl, måste *uttagningen* av dem, som skulle utbildas till hovslagare, ske med den största omsorg, så att därtill endast uttoges sådana, hos vilka de nödvändiga personliga egenskaperna vore till finnandes. En oeftergivlig förutsättning bleve då, att utväljandet av hovslagareleverna skedde på en sådan tidpunkt av deras soldatutbildning, att befälet kunnat få tillförlitlig kännedom om deras egenskaper.

Även vore det nödvändigt, att hovslagareleverna, då de började sin fackutbildning, genom soldatutbildning bibringats i tillräcklig grad färdighet i läsning, skrivning m. fl. skolämnen, samt att deras militära utbildning givit dem den önskvärda fältdugligheten och militära uppfattningen. För att dessa villkor skulle kunna fyllas, syntes det önskvärdt, att hovslagareleverna först genomgått fullständig rekrytutbildning samt fullgjort den därpå följande repetitionsövningen.

Enligt nu gällande bestämmelser skulle den, som först efter genomgången fullständig soldatutbildning uttoges till hovslagarutbildning, förbinda sig att kvarstå i två år vid truppförbandet efter avslutad hovslagarskola. De sakkunniga ansåge icke denna bestämmelse erforderlig utan hölle före, att den kunde lägga hinder i vägen för, att till hovslagarutbildningen anmälde sig de bästa av de för denna utbildning lämpliga volontärerna. Erfarenheterna från andra skolor, t. ex. furirskolan, bekräftade detta. Hovslagarnas löneförmåner borde i stället göras tillräckligt lockande, för att de på denna grund skulle kunna förmås att rekapitulera efter genomgången skola och sedan de fått erfarenhet om, vad yrket innebure. Om elev anmälde sig på ett senare stadium av den militära utbildningen än det här föreslagna, syntes det böra ligga i vederbörande regementschefs hand att bestämma vilken rekapitulation, som borde fordras.

För närvarande anordnades *hovslagarskolor* årligen vid samtliga kavalleri- och fältartilleriregementen samt vid Positionsartilleriregementet och Gottlands artillerikår. Elever från infanteriet, fästningsartilleriet samt ingenjör- och trängtrupperna utbildades vid respektive arméfördelningars hovslagarskolor enligt bestämmande av arméfördelningschefen eller motsvarande chef. De sakkunniga hade icke anledning att föreslå någon ändring härutinnan. Visserligen hade därvid icke

föribisetts de fördelar, som skulle erbjudas genom anordnandet av centrala skolor med särskilda väl kvalificerade lärare och med ett sådant val av förläggningsort, att tillgången på övnings- och studiemateriel bleve fullständigare än den materiel, som med nuvarande förläggning kunde bjudas eleverna. Men med hänsyn till de obestridliga fördelar den nuvarande anordningen hade i fråga om utbildningen i övrigt och lämpligheten av att eleverna vore förlagda till det regemente, där de sedan skulle vara verksamma och under ledning av den veterinär, som senare skulle hava överinseendet över deras tjänst som hovslagare, hade de sakkunniga ansett den nuvarande förläggningen vid regementena som den lämpligaste.

De sakkunniga ansåge sig dock böra framhålla vissa önskemål beträffande utbildningen. Enligt nu gällande bestämmelser stode denna under överinseende av veterinären. Detta hade vid en del truppförband föranlett, att eleverna vid hovslagarskolan av skvadrons- och batteribefäl kommenderats till annan tjänstgöring än den, som haft samband med skolan. Så hade det inträffat, att hovslagareleverna fått göra stallvaktstjänst och nattvakter. Då arbetet i hovslagarskolan vore fysiskt särdeles ansträngande, krävdes, att elevens krafter om möjligt icke toges i anspråk för något annat än det, som hade samband med hans pågående specialutbildning. Olägenheten skulle kunna hävas, om skolorna ställdes under veterinärens omedelbara befäl, en anordning som rent militärt ej medförde några olägenheter, då denna skola liksom övriga vid regementet direkt sorterade under truppförbandschefen. Dessutom borde lämpliga undervisningslokaler för hovslagarskolorna beredas de regementen, vid vilka hovslagarutbildning ägde rum och som ännu vore i saknad av dylika.

En *lönereglering för hovslagarbeställningsmännen* ansåge de sakkunniga önskvärd. Under nu rådande avlöningsförhållanden hade det nämligen visat sig vara förenat med stora svårigheter att förmå hovslagarna att rekapitulera. Sedan de tjänat ut sin tid, toge de nästan undantagslöst avsked. Vid denna tid hade de nått den utbildning och färdighet, att de bäst skulle kunnat vara truppförbandet till gagn, men nu ginge de i stället över till bättre avlönade civila tjänster. Till någon del torde obenägenheten att rekapitulera visserligen kunna hava sin grund i oviljan mot att underkasta sig det militära tvånget, men huvudorsaken vore säkerligen att söka i avlöningsförhållandena. Frågan om avlöningsreglering för hovslagarna kunde emellertid knappast lösas annat än i samband med reglering av övriga beställningmäns löneförmåner. En löneförbättring syntes de sakkunniga lämpligen kunna ske dels genom

en ökning av hovslagarbeställningsmännens dagavlöning samt dels genom väl avvägda rekapitulationspremier. Vidare skulle det vara till största fördel, om utom för hovslagarunderofficeren även dennes ställföreträdare kunde beredas sådan bostadslägenhet, att han hade möjlighet att ingå äktenskap.

Beträffande förevarande del av ämnet har arméförvaltningen anført, att innan Kungl. Maj:tt fattat beslut angående *hovslagarutbildningen*, sådan den nu vore anordnad vid armén, hade detta föregåtts av en omsorgsfull utredning. Då denna utbildning med hänsyn till de möjligheter, som stode till buds, fungerade på tillfredsställande sätt, och de av de sakkunniga föreslagna ändringarna visserligen ur teoretisk synpunkt kunde anses vara ändamålsenliga, men enligt arméförvaltningens förmenande skulle på sämre sätt tillgodose såväl arméns som de enskilda yrkesmännens intressen, förefunnes icke någon anledning att föreslå ändring i nu bestående förhållanden.

I överensstämmelse med de sakkunnigas förslag ansåge arméförvaltningen, att det vore önskligt få högre *avlöning* åt yrkesmännen vid armén för att därigenom befrämja rekryteringen. Det syntes emellertid tveksamt, huruvida ändring i avlöningsförhållandena för vissa yrkesmän vid armén kunde äga rum, utan att en dylik åtgärd vidtoges för övrig personal vid armén.

Beträffande behovet av *hovslagarfurir vid kavalleriregementena* hade detta av sjukvårdsstyrelsen på det sätt, som stått styrelsen till buds, redan framhållits vid uppgörande av förslag till 1914 års härordning.

Av de i ärendet hörda militärmyndigheterna hava åtskilliga uttalat sin anslutning till de sakkunnigas förslag, under det att andra förklarar sig instämma med arméförvaltningen.

Chefen för andra arméfördelningen har ansett bästa sättet för en förbättring av rekryteringen av hovslagarna vara, att den hovslagare, som kvarstannade i tjänst, sedan hans första anställningstid gått till ända, erhöle, förutom i staten angivna löneförmåner, en timpenning till visst belopp, i likhet med vad som nu vore fallet med artilleriets hantverksbeställningsmän, vilka vore beordrade till tjänstgöring vid tyganstalerna. Såsom lämplig form för ökade avlöningsförmåner åt hovslagarna har chefen för sjätte arméfördelningen föreslagit större dagavlöning efter rekapitulation ävensom rekapitulationspremier.

Vad först angår antalet hovslagarbeställningsmän vid kavalleriet, har detta genom 1914 års härordning blivit bestämt med hänsyn till

Arméförvaltningens yttrande.

Övriga myndigheters yttranden.

Departementschefen.

det behov av dylika beställningsmän, som vid tiden för härordningens antagande ansågs förefinnas. Att, på sätt de sakkunniga ifrågasatt, nu besluta en ökning av antalet hovslagarbeställningsmän finner jag mig därför icke kunna tillstyrka. Frågan härom torde böra anstå, intill dess erfarenheten giver vid handen, att det nuvarande antalet dylika beställningsmän är otillräckligt.

I enlighet med vad jag under punkten 8 av det vid innevarande års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden anført, torde med prövning av frågan angående uppförande av hovslagarbeställningsmän å ridskolans stat böra anstå, till dess frågan om ridskolans förseende med särskilda stamhästar bliver aktuell i samband med indragning av den nuvarande hingstdepån vid Strömsholm.

Då, enligt vad arméförvaltningen framhållit, det sätt, varpå hovslagarutbildningen för närvarande är ordnad, måste anses tillfredsställande, torde någon anledning icke föreligga att i sammanhang med frågan om veterinärväsendets omorganisation föreslå någon ändring av de härutinnan gällande bestämmelserna. De av de sakkunniga framhållna önskemålen rörande ifrågavarande utbildning torde emellertid vara förtjänta av beaktande.

Vad slutligen angår frågan om beredande av högre avlöningsförmåner åt hovslagarbeställningsmännen, torde, på sätt arméförvaltningen framhållit, denna böra till prövning företagas i samband med en blivande utredning angående lönereglering för arméns personal i dess helhet.

Hovslagarunderofficerare.

De sakkunnigas förslag.

För att undervisningen skulle kunna tillfredsställande bedrivas vid vederbörliga truppförband, ansåge de sakkunniga nödvändigt, att den praktiska undervisningen handhades av en härutinnan fullt kompetent underofficer med hovslagarutbildning. Så vore nu förhållandet vid artilleriet, där en av regementets underofficerare, efter genomgången hovslagarskola och särskild utbildningskurs, anförtroddes ledningen av den praktiska hovslagarutbildningen under regementsveterinärens överinseende. Vid kavalleriet däremot hade denna utbildning handhafs av en furir, vilken i sin funktion som hovslagarunderofficer åtnjöt ett månatligt extra arvode av 45 kronor. Detta hade icke varit en tillfredsställande anordning. Samtliga chefer vid kavalleriet och regementsveterinärerna vid samma vapenslag hade starkt betonat nödvändigheten av, att det vid varje kavalleriregemente funnes en hovslagarunderofficer, detta icke blott för undervisningens skull utan även för att det prak-

tiska utförandet av hovbeslaget skulle kunna effektivt övervakas och hovslagarna ständigt stå under fackkunnig tillsyn. Under nuvarande förhållanden, då endast en furir vore avsedd för dessa ansvarsfulla åligganden, hade det visat sig omöjligt att tillfredsställande ordna hovbeslaget och hovslagarutbildningen vid kavalleriet. Vid en del regementen hade man sökt giva furiren-hovslagarunderofficeren den önskvärda överordnade ställningen gentemot hovslagarmanskapet genom att göra honom till sergeant i regementet, men detta hade icke kunnat undanröja den andra stora olägenheten av det nuvarande systemet, nämligen att en furir med förutsättningar för att kunna bliva en duglig hovslagarunderofficer efter ett eller annat års tjänstgöring i denna ställning toge avsked på grund av de dåliga löneförmånerna. För en sådan person vore det nämligen mycket lätt att få en väl avlönad plats å den civila arbetsmarknaden. Olägenheterna av detta förhållande syntes de sakkunniga så betydande, att de borde avhjälpas omedelbart och oberoende av genomförandet av andra här föreslagna ändringar med avseende å hovbeslagsväsendet. De sakkunniga ansåge därför, att vid varje kavalleriregemente borde inrättas en ny lön för sergeant av andra klass och avsedd för en hovslagarunderofficer. Denne skulle sedermera befordras i tur med regementets övriga underofficerare.

Det skulle även vara välbetänkt om vid ingenjör- och trängtrupperna samt vid infanteriets kulsprutekompani en underofficer finge genomgå hovslagarutbildning. Därigenom skulle vid dessa truppförband hovslagarnas arbete kunna ställas under sakkunnigt övervakande, varigenom vården av hästmaterielet i detta hänseende skulle kunna säkerställas. Därjämte skulle kavalleriet kunna befrias från att såsom för närvarande behöva lämna av sitt fåtaliga fast anställda underbefäl som biträde för utbildningen av värnpliktiga hästkötare vid infanteriet.

Vid behov anordnades för närvarande särskild utbildningskurs för till hovslagarunderofficerare och hovslagarfurirer avsedd personal. Denna kurs skulle förläggas till hovslagarskolorna vid veterinärhögskolan eller veterinärinrättningen i Skara. De sakkunniga ansåge, att sådana utbildningskurser fortfarande borde anordnas och att till dem borde kommanderas samtliga de underofficerare, som föreslagits till hovslagarutbildning, men att dessa kurser borde förläggas till veterinärhögskolan i Stockholm. Det vore nämligen obestridligt, att även om den teoretiska utbildningen på båda ställena kunde vara fullt jämbördig, så vore dock tillgången på levande demonstrations- och övningsmateriel i Skara mindre än vad som kunde påräknas i Stockholm, i synnerhet med hänsyn till hästar avsedda för ridbruk.

Arméförvalt-
ningens
yttrande.

Då behovet av en hovslagarunderofficer vid kavalleriets truppförband vid flera tillfällen av arméförvaltningen framhållits såsom trängande, har ämbetsverket funnit sig böra tillstyrka de sakkunnigas förslag om uppförandet vid varje kavalleriregemente av ytterligare en sergeantsbeställning av andra klassen.

Övriga
myndigheters
yttranden.

De i ärendet hörda militärmyndigheterna hava allmänt tillstyrkt förslaget om inrättande av en hovslagarunderofficersbeställning vid kavalleriet. Enligt chefernas för andra, fjärde och femte arméfördelningarna uppfattning borde en dylik särskild beställning jämväl inrättas vid vederbörande artilleriregementen.

Departements-
chefen.

De sakkunnigas förslag om inrättande vid varje kavalleriregemente av ytterligare en sergeantsbeställning av andra klassen, avsedd för en hovslagarunderofficer, anser jag mig icke kunna biträda. Då det emellertid är av vikt, att den furir, som för närvarande handhar den praktiska undervisningen i hovbeslag, erhåller något förbättrade avlöningsförmåner, finner jag mig däremot böra tillstyrka, att vid varje kavalleriregemente en av de nuvarande hovslagarfurirbeställningarna av andra klassen uppflyttas till dylik beställning av första klassen.

Mot de sakkunnigas förslag om beordrande av underofficerare från infanteriet samt ingenjör- och trängtrupperna till genomgående av hovslagarutbildning har jag icke något att erinra.

Huruvida de särskilda hovslagarutbildningskurser, som för närvarande anordnas vid veterinärhögskolan i Stockholm eller vid veterinärinrättningen i Skara, för framtiden städse böra äga rum å den förra platsen, anser jag mig icke på den nu föreliggande utredningen kunna bedöma, utan torde denna fråga framdeles böra bliva föremål för särskild omprövning i sammanhang med beslut om dylika utbildningskursers anordnande.

Övergången till den nya organisationen.

Då det är av vikt, att den nya organisationen snarast möjligt varder genomförd, torde övergången till densamma böra taga sin början redan från och med år 1919.

Den nya organisationen av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses fältveterinärbyrå torde böra träda i kraft redan från och med nästkommande år. Chefen för fältveterinärbyrån bör alltså med benämningen överfältveterinär uppflyttas till samma avlöningsförmåner, som till-

komma chefen för fältläkarbyrån, och den å fältveterinärbyrån föreslagna assistentbeställningen inrättas.

Vad de nya fältveterinärbeställningarna angår, sammanhänger tillsättandet av desamma med avgången från de regements-(bataljons-)veterinärbeställningar, som i anledning av de nya befattningarnas tillkomst skola indragas. Övergången torde emellertid kunna ske på det sättet, att, i den mån så ske kau, tre fältveterinärbeställningar inrättas under vartdera av åren 1919 och 1920. Skulle under år 1919 genom avgång ledighet inträffa i ytterligare någon av de regementsveterinärbeställningar (bataljonsveterinärbeställning), som äro avsedda att ersättas med fältveterinärbeställningar, bör den ledigblivna beställningen icke tillsättas utan på annat sätt upprätthållas, intill dess fältveterinärbeställningen kan varda tillsatt. Då det är av vikt, att arméfördelningsstaberna snarast möjligt erhålla en särskild målsman för de veterinära ärendena, torde, intill dess samtliga fältveterinärbeställningar blivit å stat uppförda, någon av veterinärerna vid arméfördelnings truppförband böra förordnas att upprätthålla de med fältveterinärtjänsten förenade göromålen. I enlighet med vad jag förut anfört, bör till den, som erhåller dylikt förordnande, utgå ett arvode av 500 kronor för år räknat.

Beträffande tidpunkten för tillkomsten av den nya bataljonsveterinärbeställningen vid ridskolan har jag redan i det föregående uttalat mig

Då samtliga fältveterinärstipendiatbeställningar för närvarande äro vakanta, kunna dessa tjänster omedelbart indragas. Likaledes torde böra indragas en för Fälttelegrakåren avsedd ännu icke tillsatt bataljonsveterinärtjänst vid fortifikationen.

Den av mig vid varje kavalleriregemente föreslagna uppflyttningen av en hovslagarfurirbeställning av andra klassen till dylik beställning av första klassen torde böra genomföras från och med år 1920.

Med upprättandet av den föreslagna reservstaten för fältveterinärkåren torde böra anstå, till dess tillgången på militärveterinärer kan beräknas vara så stor, att vakanser ej behöva uppkomma bland beställningarna å aktiv stat för att få reservstatsbeställningarna besatta.

Med hänsyn till angelägenheten av att snarast möjligt åstadkomma en förbättring i militärveterinärernas löneförhållanden, torde den föreslagna löneregleringen böra träda i kraft redan från och med år 1919. Samtliga militärveterinärer, som förklara sig vilja övergå å den nya lönestaten, böra alltså från och med nämnda år komma i åtnjutande av den föreslagna högre avlöningen.

Beträffande sättet för beredande av medel för den nya organisationens och löneregleringens genomförande under år 1919 anhåller jag att få anföra följande.

Enligt vad förut nämnts, skulle sammanlagda kostnaden för veterinärvårdens vid armén upprätthållande enligt den av mig förordade organisationen uppgå till 208,045 kronor. Uti nämnda belopp ingå dels 20,000 kronor till inkvarterings- och servisbidrag och dels 5,000 kronor för upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteriregementen. Från dessa båda poster kan i förevarande sammanhang bortses. Under ordinarie anslaget till inkvarteringskostnader äro redan beräknade medel för beredande av inkvarterings- och servisbidrag åt militärveterinärerna enligt den nuvarande organisationen och med hänsyn till anslagets natur av förslagsanslag torde någon höjning av det samma för år 1919 icke vara erforderlig på grund av den nya organisationens genomförande. Förenämnda belopp å 5,000 kronor är redan uti innevarande års statsverksproposition beräknat under ordinarie avlöningsanslaget. Med frånräknande av ifrågavarande båda poster, tillhoppa 25,000 kronor, skulle alltså kostnaderna enligt den nya organisationen uppgå till $(208,045 - 25,000 =) 183,045$ kronor. Då, enligt vad ovan anförts, under år 1919 endast skulle tillsättas 3 fältveterinärbeställningar och bataljonsveterinärbeställningen vid ridskolan å Strömsholm icke skulle tillkomma förr än tidigast år 1920, kan nyssnämnda kostnadssumma minskas med $[(3 \times 5,825) + 2,595 =] 20,070$ kronor. Å andra sidan bör emellertid beräknas arvode om 500 kronor åt 3 såsom fältveterinärer förordnade veterinärer vid truppförbanden. Den nya organisationens och löneregleringens genomförande kan således beräknas medföra en kostnad under år 1919 av högst $[(183,045 - 20,070) + 1,500 =] 164,475$ kronor.

Enligt vad jag under punkten 16 av det vid innevarande års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden anført, har någon ändring med anledning av fältveterinärkårens omorganisation icke vidtagits uti de för riksdagen framlagda statförslagen för år 1919, utan överensstämna dessa, i vad arméns veterinärer angår, i allo med de för innevarande år fastställda staterna. Under vederbörande anslag för år 1919 hava alltså, enligt vad av nämnda statsrådsprotokoll framgår, beräknats löner och arvoden för arméns veterinärer enligt nu gällande lönestat med tillhoppa 120,315 kronor. För bestridande av kostnaderna för den nya organisationen och löneregleringen under år 1919 skulle följaktligen erfordras ett ytterligare belopp av $(164,475 - 120,315 =) 44,160$ kronor eller i runt tal 45,000 kronor. I avvaktan på framläggande för riksdagen av proposition angående omorganisation av fältveterinärkåren har emellertid för mötande av därav

under år 1919 föranledda ökade kostnader under ordinarie avlöningsanslaget tillsvidare beräknats ett belopp av 50,000 kronor.

Några ytterligare medel, utöver de i årets statsverksproposition redan beräknade, torde följaktligen icke erfordras för genomförande under år 1919 av den föreslagna organisationen och löneregleringen. Däremot bör riksdagens medgivande utverkas, att för sådant ändamål må användas dels de löner, dagavlöningar och arvoden, som för arméns veterinärer finnas uppförda i staterna för arméförvaltningen, kommandantsstaten och krigsskolan samt vederbörliga truppförband, dels ock de under ordinarie avlöningsanslaget för samma ändamål särskilt beräknade medel.

Departementschefens hemställan.

På grund av vad sålunda anförts, får jag i fråga om omorganisation av fältveterinärkåren hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen:

Beträffande arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse:

1:o) **att** riksdagen måtte besluta:

att chefen för fältveterinärbyrån skall benämnas överfältveterinär; samt

att å arméförvaltningens stat skall uppföras en byråassistent med regementsveterinärs avlöning.

Beträffande antalet veterinärer vid truppförbanden:

2:o) **att** riksdagen måtte besluta:

att vid varje arméfördelning skall finnas en fördelningsveterinär, benämnd fältveterinär, således tillsammans sex fältveterinärer, uppförda å staten för generalitetsstaten, med skyldighet för ifrågavarande beställningshavare att jämte egen tjänst tillsvidare bestrida

fältveterinären vid första arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Skånska husarregementet,

fältveterinären vid andra arméfördelningen veterinärvården vid Östgöta trängkår ävensom vid Första och Andra livgrenadjärregementena,

fältveterinären vid tredje arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Livregementets husarer,

fältveterinären vid fjärde arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Livgardet till häst,

fältveterinären vid femte arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Livregementets dragoner samt

fältveterinären vid sjätte arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Norrlands artilleriregemente;

att vid kavalleriet skola finnas följande veterinärer, nämligen:

vid Livgardet till häst en bataljonsveterinär med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Svea livgarde,

vid Livregementets dragoner en bataljonsveterinär,

vid Livregementets husarer en bataljonsveterinär,

vid Smålands husarregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Kalmar regemente,

vid Skånska husarregementet två bataljonsveterinärer,

vid Skånska dragonregementet en regementsveterinär och två bataljonsveterinärer,

vid Kronprinsens husarregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, samt

vid Norrlands dragonregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Västerbottens regemente;

att vid artilleriet skola finnas följande veterinärer, nämligen:

vid Svea artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Göta livgarde,

vid Göta artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär,

vid Vendes artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Norra skånska infanteriregementet,

vid Norrlands artilleriregemente en bataljonsveterinär,

vid Upplands artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Upplands infanteriregemente,

vid Smålands artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Jönköpings regemente, samt

vid Positionsartilleriregementet en bataljonsveterinär, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid krigsskolan å Karlberg;

att vid fortifikationen skola finnas två bataljonsveterinärer, nämligen en för Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren samt en för Norrlands

ingenjörkår, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Jämtlands fältjägarregemente;

att vid trängen skola finnas fem bataljonsveterinärer, nämligen

en för Svea trängkår, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Livregementets grenadjärer,

en för Göta trängkår, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Skaraborgs regemente,

en för Norrlands trängkår, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Västernorrlands regemente,

en för Skånska trängkåren, samt

en för Västmanlands trängkår;

att för Gottlands trupper skall finnas en bataljonsveterinär uppförd å staten för militärbefälet på Gottland;

att för garnisonen å Karlsborg skall finnas en bataljonsveterinär, uppförd å staten för kommandantsstaten;

att för Bodens garnison samt för bestridande av tjänsten såsom fästningsveterinär vid kommandantskapet därstädes skall finnas en regementsveterinär, uppförd å staten för kommandantsstaten; samt

att vid ridskolan å Strömholm skall finnas en bataljonsveterinär, uppförd å ridskolans stat, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Utnäslöts remontdepå.

Beträffande avlöningsförmånerna för militärveterinärer:

3:o) *att* riksdagen måtte besluta:

att överfältveterinären skall erhålla enahanda avlöningsförmåner som överfältläkaren, med rätt för nuvarande innehavaren av beställningen såsom fältveterinär och chef för arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses fältveterinärbyrå *att* för åtnjutande av ålderstillägg räkna sig tillgodo föregående tjänstgöring i innehavande beställning,

att fältveterinär skall erhålla majors avlöningsförmåner,

att regementsveterinär skall erhålla kaptens av första klassen avlöningsförmåner,

att av de 27 bataljonsveterinärer, som efter genomförd organisation skola finnas, de 13 äldre skola erhålla kaptens av andra klassen avlöningsförmåner och de 14 yngre löjtnants av första klassen avlöningsförmåner, samt

att till regementsveterinären för Bodens garnison skall utgå ett särskilt arvode om 1,000 kronor.

Beträffande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de nya avlöningsförmånerna:

4:o) *att* riksdagen måtte godkänna följande villkor och bestämmelser, för att ordinarie militärveterinär må åtnjuta de nya avlöningsförmånerna, nämligen:

att med ordinarie militärveterinärbeställning icke må förenas annan tjänst å rikets eller riksdagens stat;

att med sådan beställning ej heller må förenas vare sig annan tjänst å kommuns stat, eller uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försett eller blivit såsom aktiebolag registrerat, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag, eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, så framt ej uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande tjänst, uppdrag eller befattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen såsom militärveterinär, Kungl. Maj:t finner tjänsten, uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tillsvidare bibehållas;

att ordinarie veterinär vid ett truppförband skall vara skyldig att utan särskild gottgörelse ej mindre bestrida veterinärvård vid såväl till truppförbandet förlagd militärskola och utbildningskurs som av där eljest uppställda hästar, tillhörande truppavdelning, stab eller enskilda dit kommenderade officerare, än även till militärveterinärbeställning hörande undervisningsskyldighet vid sådan skola eller kurs; samt

att ordinarie veterinär vid ett truppförband skall vara skyldig att jämte utövandet av sin egen befattning utan särskild gottgörelse i förläggningssorten bestrida veterinärvård vid annan till armén hörande trupp, där sådant prövas nödigt till följd av bortkommendering av eller eljest tillfälligt laga förfall för sistnämnda trupps veterinär, eller där Kungl. Maj:t finner skäligt att sådant för kortare tid föreskriva;

5:o) *att* riksdagen måtte förklara, att en var ordinarie militärveterinär, som hädanefter erhåller ordinarie militärveterinärbeställning, skall vara pliktig underkasta sig nu omförmälda villkor och bestämmelser.

Beträffande upprättande av reservstat för fältveterinärkåren:

6:o) *att* riksdagen måtte besluta, att en särskild reservstat för fältveterinärkåren skall upprättas i huvudsaklig överensstämmelse med följande allmänna grunder:

1. Fältveterinärkårens reservstat skall efter genomförd organisation omfatta följande antal beställningar, nämligen 1 fältveterinärbeställning, 4 regementsveterinärbeställningar och 2 bataljonsveterinärbeställningar.

2. För övergång till reservstat fordras, förutom full tjänstduglighet: för regementsveterinär 15 tjänstår såsom militärveterinär och 48 levnadsår samt för bataljonsveterinär 10 tjänstår såsom militärveterinär och 43 levnadsår.

3. Veterinär å reservstat är tjänstgöringsskyldig i krig och då väruppliktiga inkallas till rikets försvar ävensom vid sådan övning, som till utrönande av härens krigsberedskap kan bliva anbefalld, samt dessutom i fred: efter uppnådda 48 år i högst 50 dagar under loppet av varje tvåårsperiod av tjänstetiden och intill fyllda 48 år högst 100 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden.

4. Följande löner tillkomma veterinärpersonal å reservstat:

fältveterinär	kronor 3,100: —
regementsveterinär	» 2,100: —
bataljonsveterinär	» 1,650: —.

Vid övergång till reservstat tillerkänd lön bibehålles oförändrad under hela tjänstetiden å samma stat.

Till bataljonsveterinär utgår ett avlöningstillägg å 300 kronor vid uppnådd 48 års ålder.

Avlöningstillägg tillträdes vid början av kalenderåret näst efter det, varunder vederbörande uppnått den för erhållande av avlöningstillägget stadgade levnadsålder.

Avlöning under tjänstgöring, såsom dagavlöning, dagtraktamente och annan tillfällig avlöning, tillkommer veterinär å reservstat enligt för personalen å aktiv stat gällande föreskrifter ävensom rese- och traktementsersättning för resor till och från tjänstgöringsort.

5. Veterinär å reservstat är skyldig att avgå från reservstat dels på grund av otjänstbarhet efter samma grunder som personal på aktiv stat, dels efter uppnående av den ålder, som berättigar motsvarande personal på aktiv stat till avgång med fyllnadspension.

6. Veterinär å reservstat åtnjuter efter avgång från densamma vid uppnådd pensionsålder följande pension av statsmedel, nämligen

fältveterinär	kronor 2,700: —
regementsveterinär	» 1,800: —
bataljonsveterinär	» 1,300: —

I avgift för egen pensionering erlägger veterinär å reservstat 3 procent av kassa- och fyllnadspensionernas sammanlagda belopp.

7. Veterinär å reservstat är skyldig att efter övergång till pensionsstat kvarstå i arméns reserver under samma tider, som gälla för

motsvarande personal på aktiv stat efter avgång med pension från densamma.

8. Veterinär å reservstat är tillsvidare skyldig att kvarstå såsom delägare i arméns änke- och pupillkassa med den änkepensionsrätt, han vid övergången till reservstat innehar, och på de villkor, som reglementet för denna kassa stadgar, och skall för sådan delägare utgå statsbidrag till samma belopp som närmast före övergången.

Beträffande arméns hovbeslagsväsende:

7:o) *att* riksdagen måtte besluta, att vid varje kavalleriregemente en furirbeställning av andra klassen skall utbytas mot en dylik beställning av första klassen.

Beträffande övergången till den nya organisationen under år 1919:

8:o) *att* riksdagen måtte medgiva,

att den nya organisationen tillämpas i vad den rör arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse;

att av de sex nya fältveterinärbeställningarna tre beställningar tillsättas med ordinarie innehavare ävensom att tre truppveterinärer förordnas att mot ett arvode av 500 kronor bestrida befattning såsom fördelningsveterinär;

att den nya organisationen tillämpas vid följande truppförband och formationer, nämligen: Smålands husarregemente, Skånska dragonregementet, Kronprinsens husarregemente och Norrlands dragonregemente, Svea, Göta, Vendes, Upplands och Smålands artilleriregementen, Positionsartilleriregementet, fortifikationen, trängen beträffande Svea, Göta och Norrlands trängkårer, Skånska trängkåren och Västmanlands trängkår, Gottlands trupper samt Karlsborgs och Bodens garnisoner;

att därest under år 1919 vakans i regements-(bataljons-)veterinärbeställning kommer att inträffa vid truppförband, där antalet veterinärbeställningar skall minskas enligt den nya organisationen, beställningen icke tillsättes utan upprätthålles på annat sätt, intill dess den nya organisationen kan tillämpas;

att den nya organisationen rörande avlöningsförmånerna tillämpas även vid de truppförband, där antalet veterinärbeställningar skall minskas;

att någon ökad avlöning för de till tjänstaldern äldsta bataljonsveterinärerna enligt nuvarande organisation och avlöningsföreskrifter icke vidare skall tilläggas ytterligare någon bataljonsveterinär;

att en bataljonsveterinärbeställning vid fortifikationen ävensom samtliga fältveterinärstipendiatbeställningar indragas; samt

att för genomförande av den nya organisationen och löneregleringen användas dels de löner, dagavlöningar och arvoden, som för arméns veterinärer finnas uppförda i staterna för arméförvaltningen, kommandantsstaten och krigsskolan samt vederbörliga truppförband, dels ock ett under ordinarie anslaget till avlöning och rekrytering m. m. för ändamålet särskilt beräknat belopp av förslagsvis 45,000 kronor.»

Till denna departementschefens hemställan, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, tacktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Thomas Adlercreutz.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
1. Kungl. Maj:ts proposition.....	1
2. Utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden	8
Den centrala ledningen av militärveterinärväsendet	10
Veterinärtjänsten vid högre truppförband	20
Veterinärtjänsten vid lägre truppförband	27
Värnpliktiga veterinärstuderande.....	51
Reserven.....	63
Avlöning.....	68
Tjänsteställning	79
Tillsättning av militärveterinära tjänster	80
Militärveterinära utbildningskurser.....	82
Hovslagarbeställningsmän.....	84
Hovslagarunderofficerare	88
Övergången till den nya organisationen	90
Departementschefens hemställen	93